

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

Politbarometer 5/2010

maj 2010

Projekt

"Javnomnenjske raziskave o odnosu javnosti
do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji"
je longitudinalni projekt CJMMK, ki poteka od januarja 1995 dalje

Ljubljana, 15. 6. 2010

KAZALO

Prvi del

1.0 Osrednja tema: Stališča o slovensko-hrvaškem arbitražnem sporazumu o meji (AS) in referendum

1.1 November 2009: izoblikovanost pogledov na mejni spor s Hrvaško in izhodi iz njega

- (1) Stališča o »podpori dveh predsednikov...«
- (2) Odnos do posvetovalnega referenduma
- (3) »Bi šli na referendum... Kako bi glasovali...«
- (4) Pripravljenost za reševanje mejnih sporov s sosedi...

Indeks naklonjenosti oz. nenaklonjenosti arbitražnemu sporazumu (podpiranje/zavračanje)

1.2 Januar 2010: opredeljevanje ob »arbitražnem sporazumu«

1.3 Maj 2010: razširjena raziskava odnosa do arbitražnega sporazuma (AS) pred referendumom – prikaz rezultatov

- (1) Načelen odnos do sporazuma
- (2) Odnos do stališč »dveh predsednikov«
- (3) Odnos do stališča treh »moralnih avtoritet«
- (4) Verjetnost udeležbe na referendumu
- (5) Projekcija ravnanj respondentov na referendum – prvič
- (6) Projekcija ravnanj (respondentov) na referendum – drugič

1.4 Analiza I: preizkus trdnosti opredelitev do AS, INDEKS AS – PB maj 2010

1.5 Analiza II: oblikovanje indeksa Türk vs. Hribar – INDEKS T/H

1.6 Analiza III: poizkus pojasnjevanja povezanosti

1.7 Analiza IV: poizkus modeliranja – »alternativni referendumski izidi«

Drugi del

Longitudinalna raziskava PB: pogledi na delovanje sistema

2.0 Izražanje zadovoljstva oz. nezadovoljstva z razmerami

2.1 Ne-zadovoljstvo z demokracijo – indikator politične klime

2.2 Ne-zadovoljstvo z materialnimi razmerami

2.3 Skrb pred izgubo delovnega mesta

3.0 Podpora vladi, ocene njene učinkovitosti

3.1 Podpora Pahorjevi vladi – in bližnje primerjave

3.2 Podpora – strukturalna analiza

3.3 Časovni potek izražanja ne-podpore vladam (2001–2010)

3.4 Pripisovanje prednosti Janševi oz. Pahorjevi vladi

4.0 Ocene uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov

4.1 Ocene uspešnosti (rang in bližnje primerjave)

4.2 Ocene uspešnosti: retrospektiva 1996–2010

5.0 Zaupanje v institucije

5.1 Zaupanje v osrednje družbene institucije – rang (srednje vrednosti)

5.2 Zaupanje – bližnje medčasovne primerjave

5.3 Zaupanje – medčasovne primerjave 1996–2010

6.0 Zaupanje predsedniku republike in predsedniku vlade (medletni prikazi, strukturne analize...)

6.1 Izražanje zaupanja PR in PV po starostnih skupinah

6.2 Izražanje zaupanja PR in PV – po izobrazbenih skupinah

6.3 Izražanje zaupanja PR in PV – po zaposlitvenih skupinah

6.4 Izražanje zaupanja PR in PV – glede na kraj bivanja

6.5 Izražanje zaupanja PR in PV – glede na vernost in levo-desno samoopredeljevanje

6.6 Izražanje zaupanja PR in PV – glede na strankarske preference

7.0 Dopolnilna analiza: vrednotenje predsednika vlade (INDEKS PAHOR)

8.0 Zaupanje: preostale osrednje institucije – analitični prikazi

8.1 Zaupanje sodiščem – analiza, maj 2010

8.2 Zaupanje policiji – analiza, maj 2010

8.3 Zaupanje vojski – analiza, maj 2010

8.4 Zaupanje zdravstvu – analiza, maj 2010

8.5 Zaupanje v slovensko šolstvo – analiza, maj 2010

8.6 Zaupanje Sindikatom – analiza, maj 2010

8.7 Zaupanje cerkvi in duhovščini – analiza, maj 2010

8.8 Zaupanje županu – analiza, maj 2010

9.0 Izražanja zaupanja v nadzorne institucije

9.1 Zaupanje Varuhu človekovih pravic – analiza maj 2010

9.2 Zaupanje Komisiji za preprečevanje korupcije – analiza maj 2010

9.3 Zaupanje Informacijskemu pooblaščenču – analiza maj 2010

9.4 Zaupanje Generalnemu državnemu tožilcu – analiza maj 2010

9.5 Zaupanje Generalnemu direktorju policije Janku Goršku – analiza maj 2010

9.6 Izražanje zaupanja osebnemu zdravniku in Zdravniški zbornici Slovenije

Tretji del

Longitudinalna raziskava PB: strankarska opredeljevanja

10.0 Levo-desna samo-opredeljevanja, volilna ravnanja in namere

10.1 Levo-desno samo-opredeljevanje

10.2 »Projekcija« volilnih ravnanj 2008

10.3 »Namere« udeležbe na volitvah naslednjo nedeljo

11.0 Strankarska opredeljevanja

11.1 »Volil bi« (strankarske preference – prvi korak)

11.2 Strankarske preference maj 2010 in medčasovne primerjave

12.0 Strankarska opredeljevanja: medčasovni in strukturni prikazi

12.1 Strankarske preference – retrospektiva 1996–2010

12.2 Preferiranje levo-sredinskih in desno-sredinskih strank – medčasovni (2004–2010) in strukturni prikazi

Četrty del

Druga aktualna vprašanja

13.0 Pogledi na krizo

13.1 Ocene poteka krize

13.2 Pogledi na krizne razmere – januar 2010

13.3 Stališča o protikriznih ukrepih – januar 2010

Indeks podpore vladnim ukrepom

13.4 Stališča o udeležbi zaposlenih pri dobičku

Politbarometer, maj 2010

Poročilo o raziskavi, ki je bila opravljena v dneh od 17. do 19. maja 2010

V prvem polletju 2010 smo načrtovali in izvedli dve meritvi (PB januar in PB maj) v okviru longitudinalnega koncepta raziskave Politbarometer z namenom, da **ohranimo časovne vrste osnovnega programa raziskave** in hkrati zajamemo odzive javnosti na ključna dogajanja v slovenskem družbenem in političnem prostoru. Do ponovne postavitve programa Politbarometer služita obe letošnji meritvi notranjim potrebam raziskovalne skupine.

V dneh od 17. do 19. maja 2010 smo na osnovi vzorca telefonskih naročnikov zajeli 846 polnoletnih oseb, državljane in državljanke Republike Slovenije, in z njimi izvedli telefonski intervju s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Vzorčenje je potekalo iz vzorčne baze (BN= 3244), ki je bila izčrpana do 26%. Telefonske intervjuje Politbarometra 5/10 je izvajalo 28 izšolanih anketarjev CJMMK, povprečni čas trajanja intervjuja (računalniška meritev) je bil 12,5 minut, medtem ko je bil skupni bruto čas trajanja ankete 360 ur.

Zasnovo vprašalnika PB5/10, kontrolo izvedbe in pripravo poročila je opravila skupina CJMMK: red. prof. dr. Niko Toš, doc. dr. Slavko Kurdija (koordinacija izvedbe), dr. Matej Kovačič, Živa Broder, univ. dipl. soc., Martina Hočevar, univ. dipl. pol., Simona Rajšp, univ. dipl. soc. in Ivi Kecman, tajnica Centra.

Poročilo vsebuje popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov – v prilogi. V nadaljevanju podajamo pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivu so povzeta v izvorni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve še pregled prejšnjih meritev.

V prilogi poročila dodajamo tabelarno gradivo, ki kaže na povezanosti med izraženimi stališči anketirancev ter njihovimi statusnimi oziroma socialno-demografskimi značilnostmi. Tako v analizo vključujemo poleg spola, starosti in izobrazbe, še poklic oz. zaposlitveni status, tip naselja in regionalno pripadnost respondentov. V analizo vključujemo tudi variable, ki kažejo nazorsko in strankarsko opredeljenost respondentov: vernost, opredelitev na t. i. levo-desni lestvici in strankarsko opredeljenost, ki jo zajemamo s pomočjo indeksa strankarskih preferenc. Indeks strankarskih preferenc je vsota opredelitev za stranke, zajetih z vprašanjema "Katero stranko bi volili?" in "Katera stranka vam je najbližja?". Prikazi in analize podatkov temeljijo na sistemu vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledice vzorčenja.¹

¹ Utemeljitev in opis postopka obteževanja je podan v dokumentu: Kurdija Slavko, Štebe Janez: "Oblikovanje vzorčnih uteži za telefonsko anketo Politbarometer", objavljenem v Politbarometru PB3/97.

Prvi del

1.0. Osrednja tema: Stališča o slovensko-hrvaškem arbitražnem sporazumu o meji (AS) in referendum

V okviru raziskave Politbarometer smo v zvezi s slovensko-hrvaškim sporazumom o arbitraži (AS) prvič izčrpnjeje povpraševali v novembru 2009, nato v omejenem obsegu januarja in ponovno – v razširjenem obsegu, glede na bližnji referendum – v maju letos.

V tem poročilu bomo prikazali dobljene rezultate in osnovne ugotovitve v vseh treh časovnih presekih: november-januar-maj in v medčasovnih primerjavah, če to primerljivost vprašanj omogoča oz. dopušča.

V novembru lani smo pri oblikovanju vprašanj izhajali iz domneve, da v odnosu do arbitražnega sporazuma glede na različne poglede na mejno vprašanje med Slovenijo in Hrvaško sicer prihaja do razhajanj, da pa prizadevanje vlade in njenega predsednika B. Pahorja ter podpis arbitražnega sporazuma sproža pretežno pozitivne odzive. Izkazalo se je, da je to le začetno, sorazmerno umirjeno stanje in da se pogledi na arbitražni sporazum in njegove možne posledice izostrujejo. Tega pa januarska meritev še ni (v celoti) pokazala. Šele končna meritev v maju, ki je potekala v razmerah zaostrenega političnega spopada za oz. proti arbitražnemu sporazumu oz. za/proti njegovi referendumski potrditvi, je pokazala izjemno dinamiko v artikulaciji političnega javnega mnenja okoli tega vprašanja. Situaciji primerno smo v majski meritvi tej osrednji temi v operacionalizaciji dali ustrezno težo.

V nadaljevanju poročila o tej temi bomo najprej prikazali rezultate lanske novembrske meritve, nato rezultate letošnje januarske meritve, v nadaljevanju pa bomo izčrpno prikazali rezultate majske meritve, nakazali medčasovno dinamiko november-maj in se končno posvetili podrobnejši analizi rezultatov majske meritve. Pri tem bomo poskušali pokazati na okoliščine, ki so prispevale k oblikovanju opredelitev do AS in bližnjega referenduma ter na okoliščine, ki so prispevale k opredeljevanju za oz. proti temu sporazumu na referendumu.

1.2 November 2009: izoblikovanost pogledov na mejni spor s Hrvaško in izhodi iz njega

V zvezi s slovensko-hrvaškim arbitražnim sporazumom in ravnanji vlade oz. predsednika vlade smo v novembrski raziskavi sledili štirim vidikom:

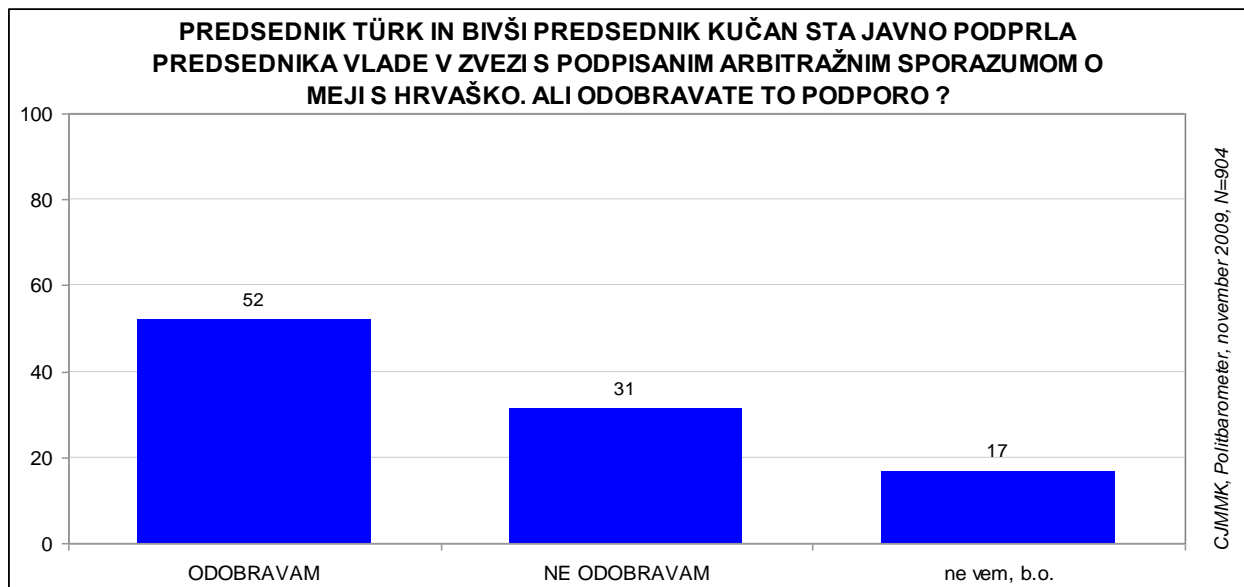
- (1) Stališčem respondentov do podpore, ki sta jo ob podpisanemu AS izrekla aktualni in bivši predsednik republike (»dva predsednika« – posredno opredeljevanje do AS);

- (2) Povpraševali smo o tem, ali respondenti podpirajo predlog predsednika republike za izvedbo posvetovalnega referendumu o arbitražnem sporazumu pred njegovo potrditvijo v parlamentu;
- (3) Povpraševali smo o udeležbi in odločanju za ali proti arbitražnem sporazumu (AS) na eventuelnem posvetovalnem referendumu;
- (4) Spraševali smo, ali podpisani arbitražni sporazum (AS) predstavlja možnost za ureditev obmejnih sporov s sosednjo Hrvaško ali ne oz. ali ponuja priložnost za uresničitev Prešernove misli, izražene v slovenski himni: »koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan... ne vrag, le sosed bo mejak«.

(1) Stališča o »podpori dveh predsednikov...«

Lanska novembrska meritev je pokazala, da se večina (52%) respondentov pridružuje podpori AS, ki sta jo izrekla »dva predsednika«; njune podpore AS sedaj ne odobrava slaba tretjina (31%) respondentov (graf 1.1).

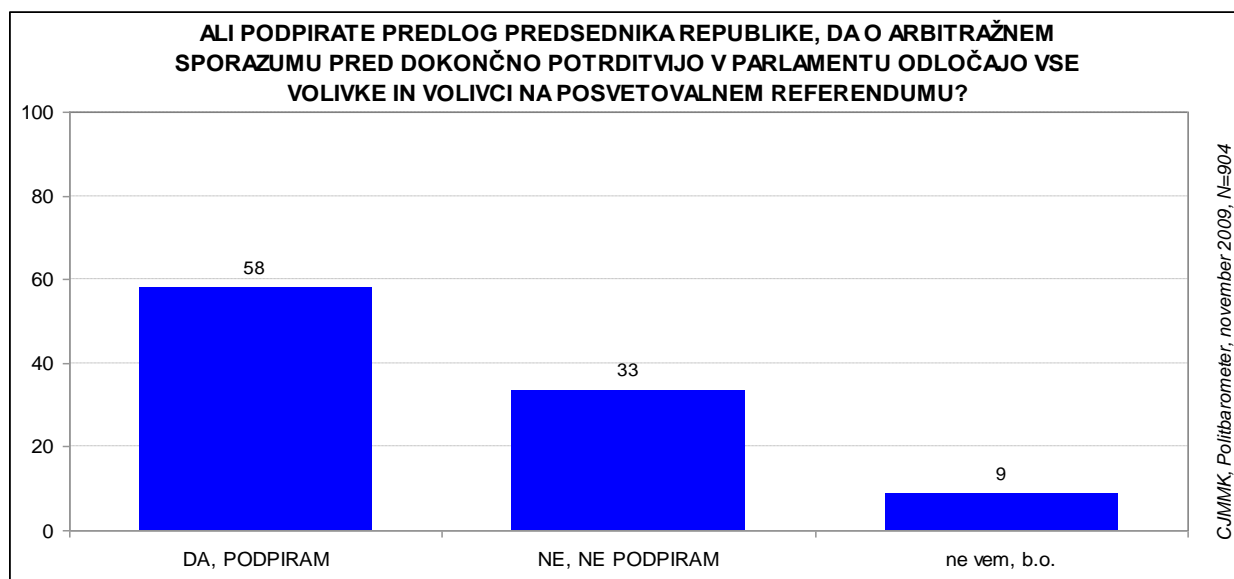
Graf 1.1: PB november 2009

(2) Odnos do posvetovalnega referendumu

Značilna večina vseh respondentov (58%) je izrekla podporo v prid izvedbe posvetovalnega referendumu o AS; tretjina respondentov je to možnost zavrnila (graf 1.2).

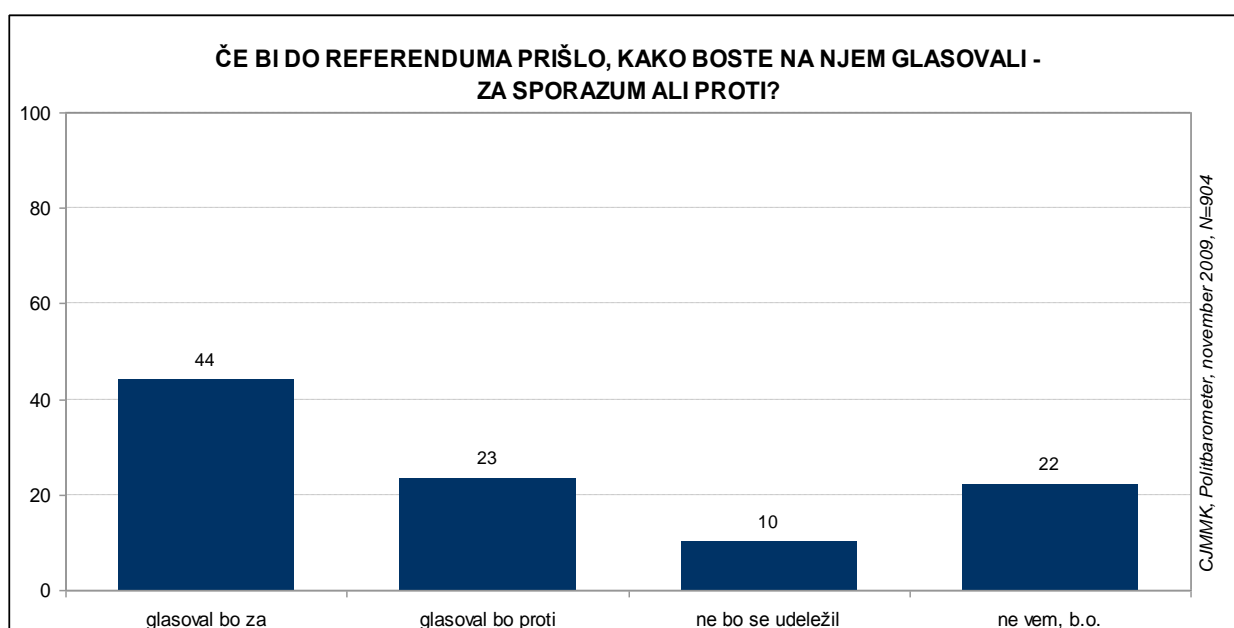
Graf 1.2: PB november 2009

(3) »Bi šli na referendum... Kako bi glasovali...«

Kako bi respondenti ravnali, če bi do posvetovalnega referenduma prišlo, pokaže graf 1.3. Desetina vseh (10%) respondentov se referendumu ne bi udeležila; dobra petina respondentov (22%) ne ve, kako bi ravnala, dobri dve tretjini respondentov (67%) pa bi se referendumu (domnevno) udeležili. Med vsemi respondenti se je dobri dve petini (44%) izreklo za arbitražni sporazum, slaba četrtnina vseh (23%) pa proti arbitražnemu sporazumu. Med domnevnimi udeleženci se je torej za arbitražni sporazum izreklo 66%, proti sporazumu pa 34%.

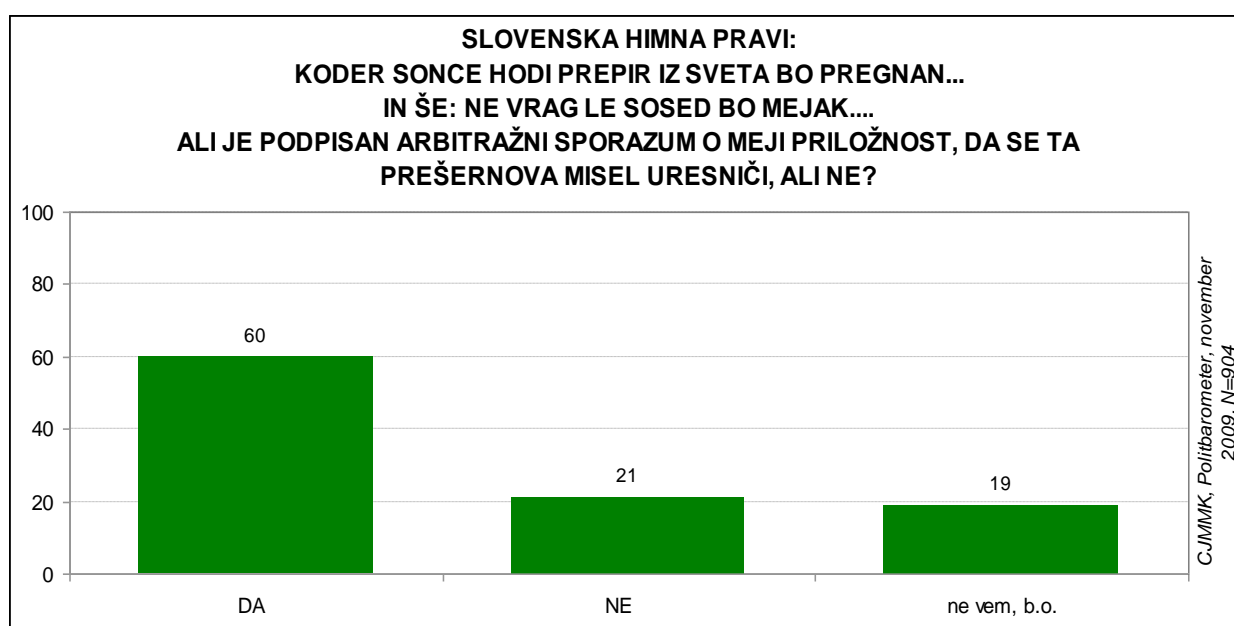
Graf 1.3: PB november 2009

(4) Pripravljenost za reševanje mejnih sporov s sosedi...

Izziv z vprašanjem, ki vključuje Prešernov verz iz slovenske himne je seveda predvsem čustven in vzpodbuja k pomiritvi, iskanju izhoda. Vprašanje je glasilo: »Slovenska himna pravi: ...koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan... in še ...ne vrag, le сосед bo mejak... Ali je podpisan arbitražni sporazum o meji s Hrvaško priložnost, da se ta Prešernova misel uresniči, ali ne?« Vprašanje je izzvalo visoko pritrjevanje: tri petine vseh respondentov (60%) je tedaj menilo, da je arbitražni sporazum o meji s Hrvaško priložnost, da se ta Prešernova misel uresniči; dobra petina vseh (21%) pa je to možnost zanikala; nadaljnja petina (19%) pa se ob vprašanju ni opredelila (graf 1.4).

Graf 1.4: PB november 2009

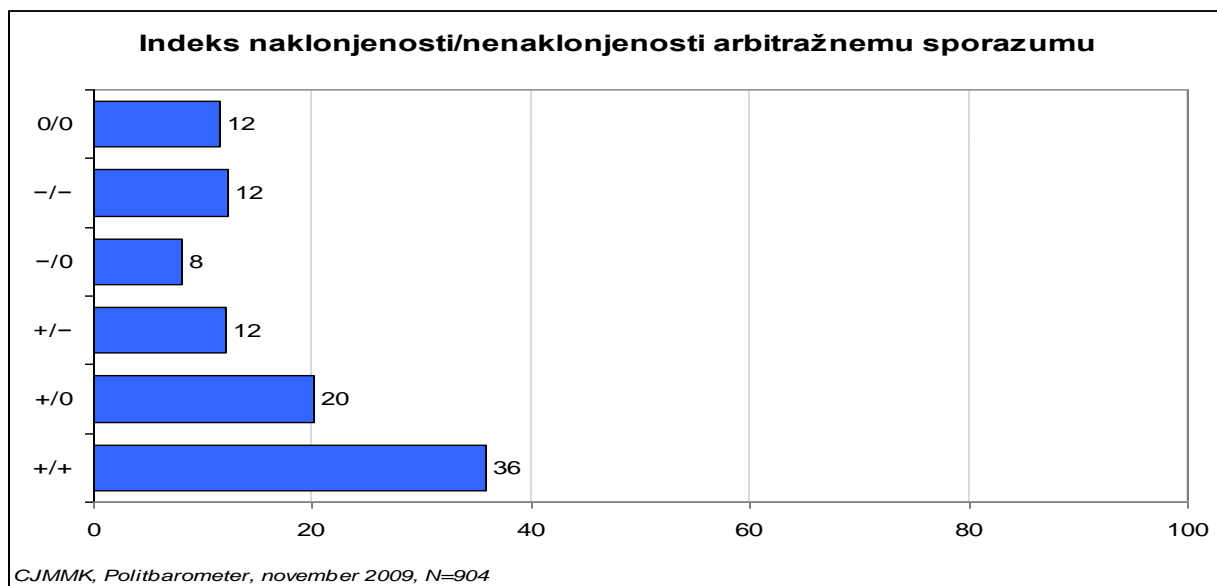

Indeks naklonjenosti oz. nenaklonjenosti arbitražnemu sporazumu (podpiranje/zavračanje)

Na osnovi odgovorov na vprašanji (3) in (4) smo oblikovali indeks, ki kaže na pozitivna (pritrjevanje) oz. negativna (zavračanje) stališča respondentov o arbitražnem sporazumu (AS) (graf 1.5).

Pokazalo se je, da dobra tretjina (36%) vseh respondentov izraža pozitivna, pritrdilna stališča (+,+) do arbitražnega sporazuma in dalje, da je še petina vseh (20%) pretežno pritrdilno opredeljena (+,0). Skupina, ki je obakrat izrekla stališče proti (-,-, 0,-) in ki je dovolj jasno nakazala, da arbitražni sporazum zavrača (12% + 8%), je dosegla le eno petino vseh respondentov, preostali pa so ostali bolj (12%) ali manj (12%) neopredeljeni. Torej, dobra četrtina vseh respondentov se v »situaciji« povpraševanja o arbitražnem sporazumu ni »znašla« oz. je ostala brez odzivov.

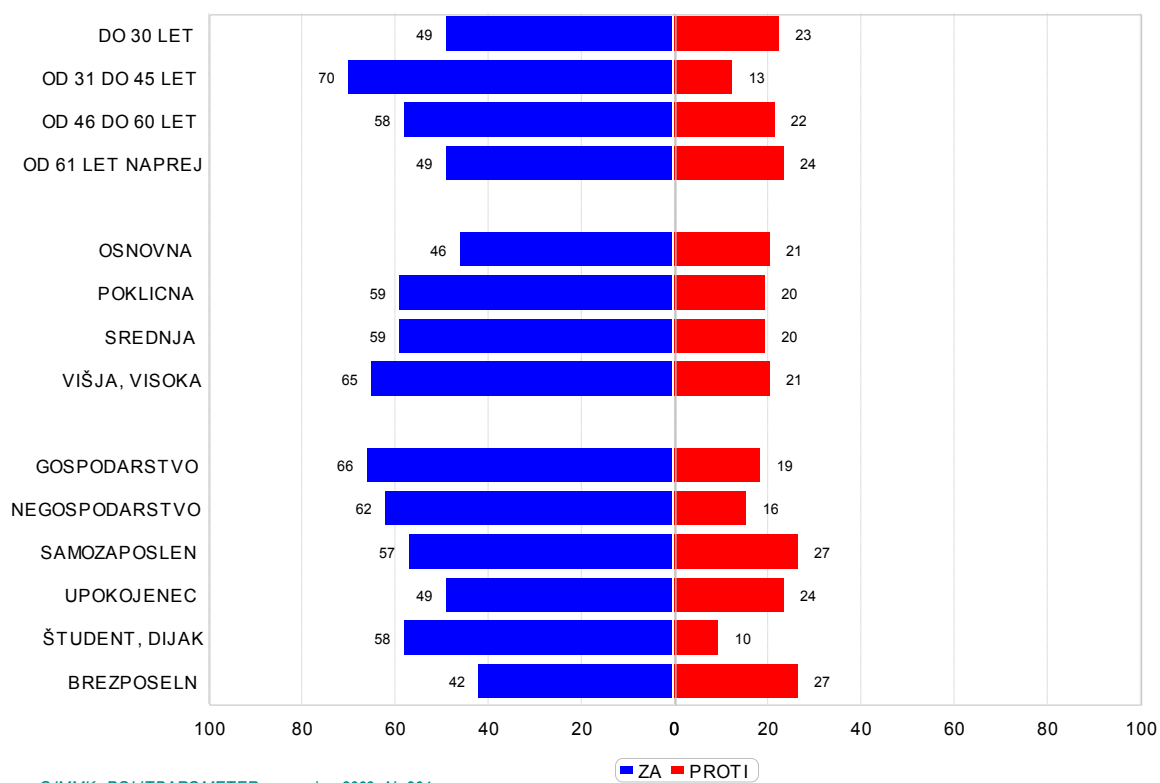
Graf 1.5

Analize, opravljene na osnovi »indeksa« ilustrirata grafa 1.6 in 1.7. Iz njih lahko povzamemo, da je decembra lani razpoloženje v prid arbitražnemu sporazumu prevladalo pri vseh v analizo vključenih skupinah, razen z dvema izjemama: nepodporniki vlade in desno samoopredeljeni.

Graf 1.6

IZRAŽANJE (NE)NAKLONJENOSTI (PRITRJEVANJE/NASPROTOVANJE) ARBITRAŽNEMU SPORAZUMU - PO SKUPINAH GLEDE NA STAROST, IZOBRAZBO IN PODOROČJE ZAPOSLOTITVE

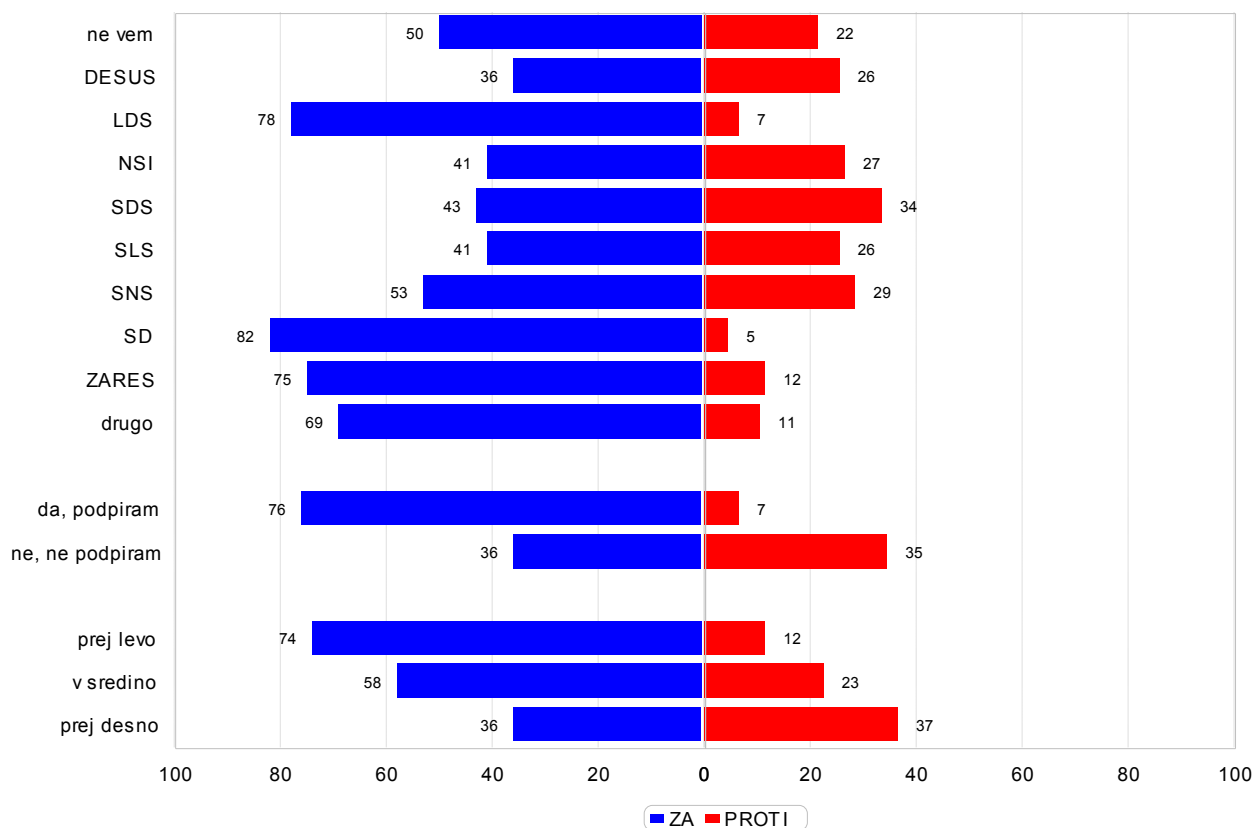

Dalje, iz grafa 1.6 lahko razberemo, da so novembra lani osnovne sociodemografske spremenljivke (starost, izobrazba, področje zaposlitve) le v neznatni meri prispevale k opredeljevanju za ali proti AS. Le deloma se to pokaže v deležih opredeljenih do arbitražnega sporazuma. Tako so npr. med visoko opredeljenimi: višje in visoko izobraženi (86%), zaposleni v gospodarstvu (85%), samozaposleni (84%), stari od 31 do 45 let (83%); najnižje opredeljeni do AS pa so: najmlajši (do 30 let: 72%), študenti, dijaki (68%), le z osnovno šolo (67%) itd. Med respondenti iz vseh navedenih skupin pa delež pozitivno opredeljenih do AS močno presega delež negativno opredeljenih.

Iz grafa 1.7 lahko razberemo, da je politična oz. nazorska opredeljenost respondentov že tedaj, v novembru lani, prispevala k opredeljevanju za/proti AS. Viden je prispevek strankarske in še posebej levo-desne samo-opredeljenosti na oblikovanje stališč v zvezi z AS. Vendar pa so ob novembrski meritvi preferenti opozicijskih strank še vedno pretežno odločajo v prid potrditvi arbitražnega sporazuma. Obrat v opredeljevanju v prid odklonilnega stališča razkrijeta le preizkusa glede na »ne-podporo vladi« in »levo-desne samoopredeljenosti«. Tu se deleži za in proti izravnavajo.

Graf 1.7

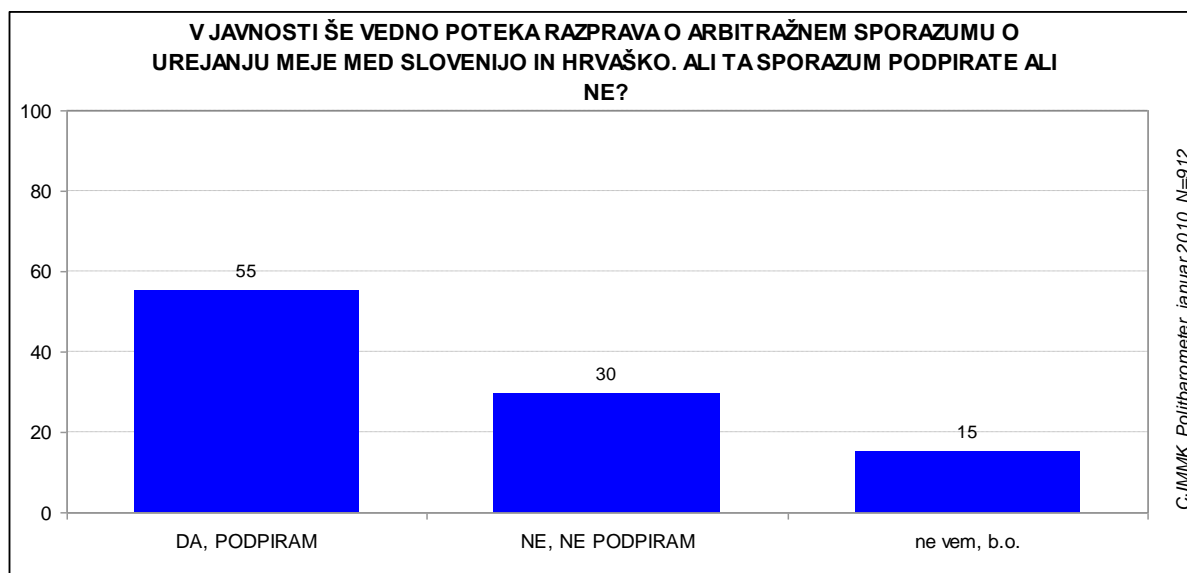
IZRAŽANJE (NE)NAKLONJENOSTI (PRITRJEVANJE/NASPROTOVANJE) ARBITRAŽNEMU SPORAZUMU - PO SKUPINAH PREFERENTOV STRANK, GLEDE NA PODPORO VLADI IN LEVO - DESNA OPREDELITEV

1.2 Januar 2010: opredeljevanje ob »arbitražnem sporazumu«

V januarskem Politbarometru smo o arbitražnem sporazumu zastavili le eno vprašanje, ki je glasilo: »V javnosti že dalj časa poteka razprava o arbitražnem sporazumu o urejanju meje med Slovenijo in Hrvaško. Ali ta sporazum podpirate ali ne?«. Rezultati meritve so prikazani v grafu 1.8.

Graf 1.8

Januarska meritev je potrdila ugotovitev predhodne, novembrske meritve, da med respondenti prevlada visoka podpora (55%) arbitražnemu sporazumu. Pokazala pa je tudi (1) vidno oblikovanje skupine nasprotnikov AS, ki je tokrat dosegla slabo tretjino (30%) ter (2) jasnejšo artikulacijo odnosa do arbitražnega sporazuma, saj je ob vprašanju ostalo neopredeljenih le sedmina (15%) vseh respondentov.

Analiza januarske meritve je pokazala, da arbitražni sporazum nadpovprečno visoko podpirajo najmlajši (59%), višje in visoko izobraženi (62%), samozaposleni ter študenti dijaki (60%), zaposleni v negospodarstvu (55%), med »nazorskimi skupinami« pa predvsem neverni (64%), levo samo-opredeljeni (70%), podporniki vlade (78%) itd. Več nepodpore kot v povprečju pa so pokazali nepodporniki vlade (36%), desno samoopredeljeni (45%), preferenti SDS (50%), SLS (63%) ter SNS (66%).

Primerjava z analizo novembrskih meritev pokaže, da k poteku opredeljevanja (od novembra do januarja) vse bolj prispeva politična opredeljenost respondentov. Postopoma – in vse jasneje se oblikuje jedro nasprotnikov arbitražnega sporazuma – pod vplivom vse jasnejše artikulacije (vse ostrejših) nasprotnih stališč v strankah opozicije.

1.3 Maj 2010: razširjena raziskava odnosa do arbitražnega sporazuma (AS) pred referendumom – prikaz rezultatov

V pripravi majskega Politbarometra smo glede na bližnji termin referenduma o arbitražnem sporazumu (6. junij) razširili program spraševanj, ki je vključeval naslednje:

(1) Ponovili smo vprašanje iz januarskega PB, ki je glasilo: »V javnosti že dalj časa poteka razprava o arbitražnem sporazumu o urejanju meje med Slovenijo in Hrvaško. Ali ta sporazum podpirate, ali ne?«.

(2) Ponovili smo vprašanje, formulirano v PB november 2009, ki je glasilo: »Predsednik Türk in bivši predsednik Kučan sta javno podprla odločitev Državnega zbora za arbitražni sporazum o načinu urejanja meje s Hrvaško. Ali odobravate to podporo tedanjega in bivšega predsednika republike, ali ne?«

(3) Dodali smo vprašanje: »Na drugi strani pa so se filozof Tine Hribar, prvi predsednik slovenske skupščine France Bučar in pisatelj Borut Pahor opredelili proti arbitražnemu sporazumu. Ali njihovo opredelitev odobravate, ali ne?«

(4) Spraševali smo še o udeležbi na referendumu: »Zakonodajni referendum o arbitražnem sporazumu bo potekal 6. junija. Nekateri se bodo tega referenduma udeležili, nekateri pa ne. Kaj pa vi? Kako verjetno je, da se boste tega referenduma udeležili?«.

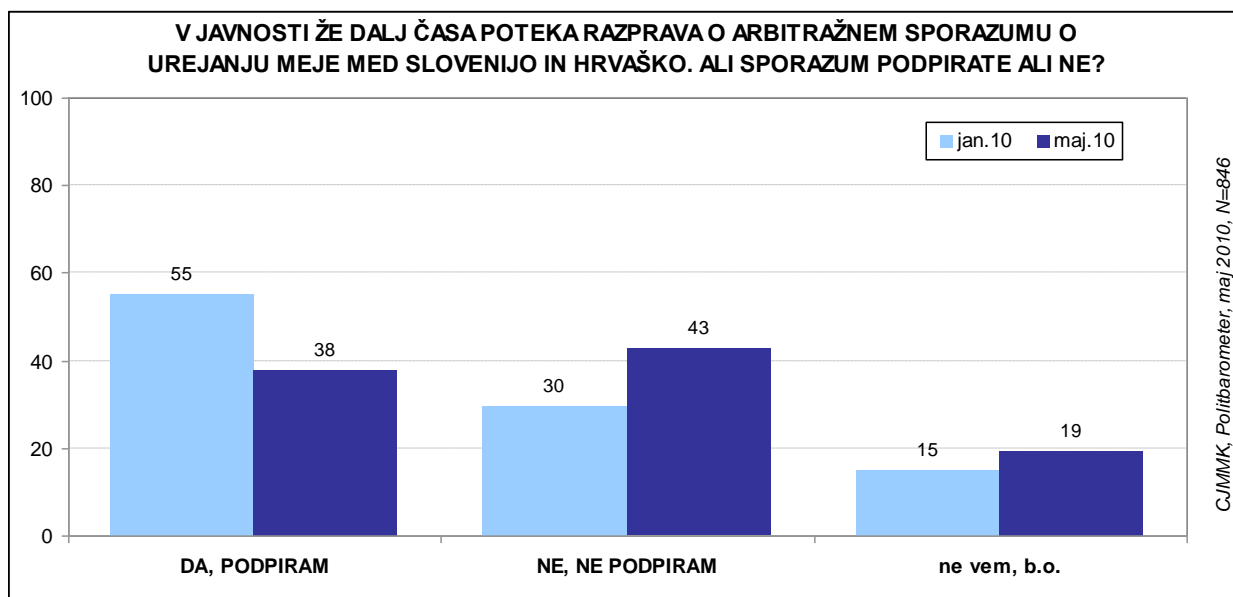
(5) Vse, razen respondentov, ki so izrecno odgovorili, da se referenduma »zagotovo ne bodo udeležili«, smo vprašali: »In kako boste na njem najverjetneje glasovali? Za sporazum ali proti sporazumu?«.

V nadaljevanju so na kratko opisani dobljeni odgovori in nakazana pojasnila in razlage.

(1) Načelen odnos do sporazuma

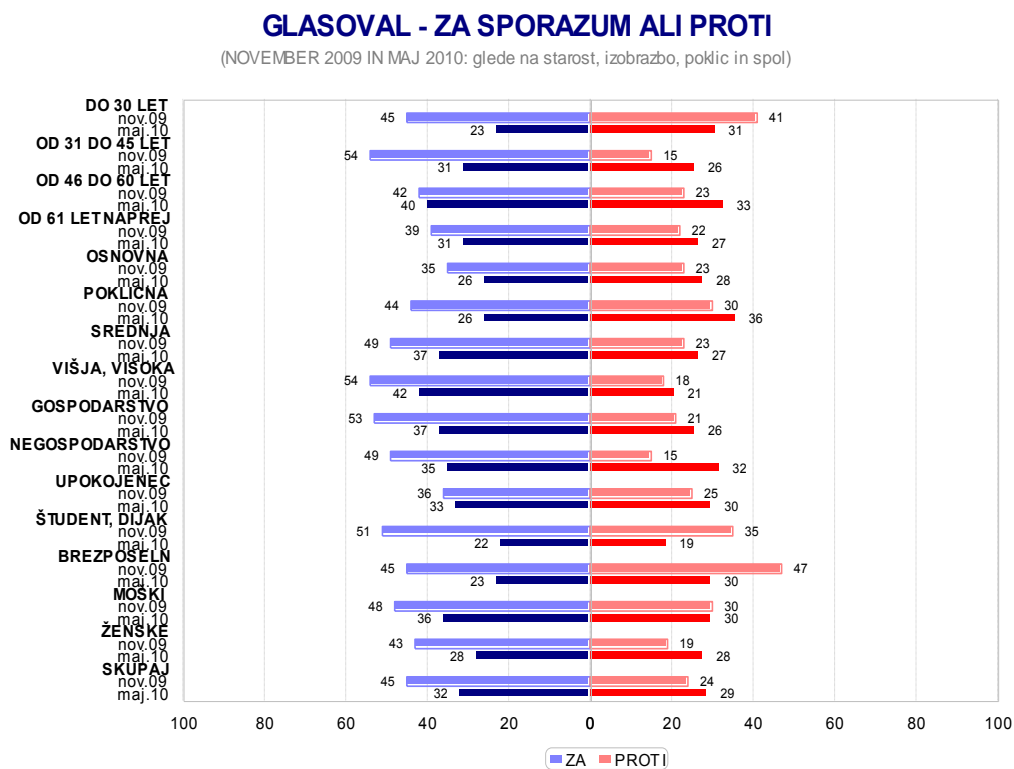
Odgovori na načelno vprašanje o podpori ali zavračanju AS so prikazani v grafu 1.9. Jasno se vidi, da je v preseku januar–maj nastal preobrat v opredeljevanju do AS. Pretežna podpora AS je v januarju (55%) upadla na vsega 38%, nepodpora oz. zavračanje AS pa je iz 30% naraslo na 43%; ob tem je delež neopredeljenih rahlo narastel (iz 15% na 19%). Obrat je več kot značilen, večina se je opredelila proti AS! Šele nadaljnja raziskava – in analiza – pokaže, kako »trdna« so ta stališča.

Graf 1.9

Kje so nastali ti veliki »primanjkljaji« podpore AS in kje izraziti »prirastki« zavračanja AS, ilustrirata grafa 1.10 in 1.11.

Graf 1.10

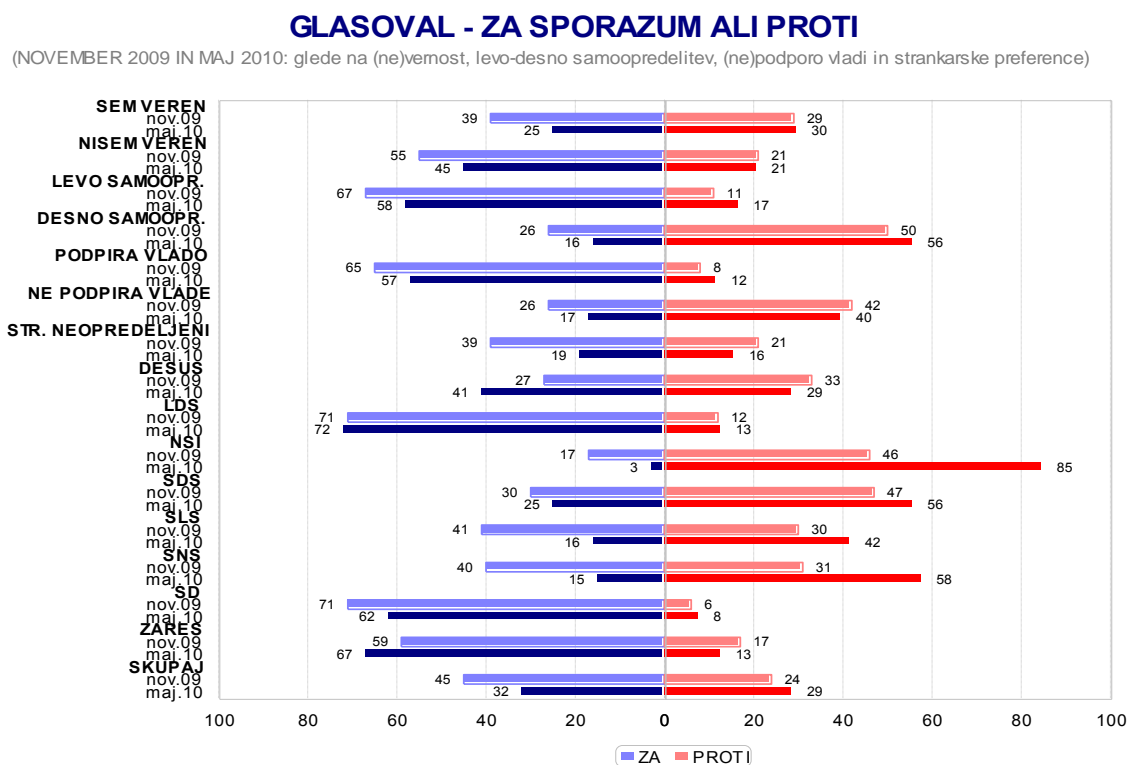

CJMMK, POLITBAROMETER, november 2009 (N=904) in maj 2010 (N=846)

Graf 1.10 pokaže na prispevek sociodemografskih dimenzij (spol, starost, izobrazba, področje zaposlenosti), na oblikovanje stališč o AS in obseg premikov oz. sprememb v opredeljevanju. Prav pri vseh opazovanih podskupinah v presekih november–maj beležimo velike spremembe

v opredeljevanju do AS. Za novembrsko meritev je značilno, da je pri vseh opazovanih skupinah delež podpornikov višji od deleža nasprotnikov AS, za majsko meritev pa je značilno, z redkimi izjemami, da je delež nasprotnikov AS značilno višji od deleža podpornikov sporazuma. Izstopajo le skupine najmlajših respondentov ter študentov, dijakov. Očiten je torej »obrat« od »za« k »proti« AS.

Graf 1.11

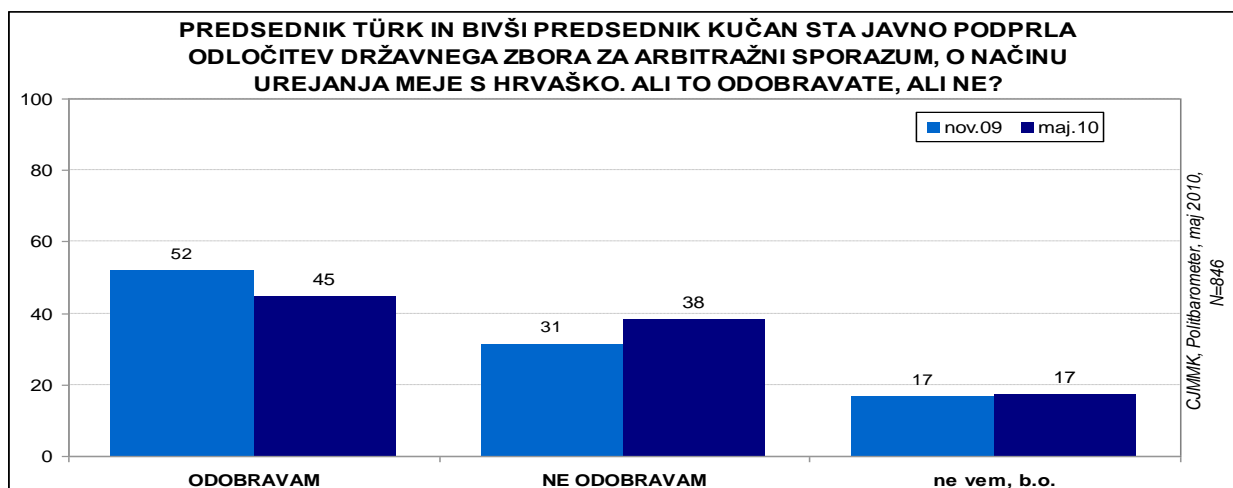
CJMMK, POLITBAROMETER, november 2009 (N=904) in maj 2010 (N=846)

Graf 1.11 kaže prispevke nadzorske in strankarske opredeljenosti respondentov na njihovo opredeljevanje do AS. Slika je razgibana; vplivi so izraziti. To še posebej velja za levo-desno samoopredeljenost, saj so desno samoopredeljeni skoraj v celoti proti in bolj proti AS kot novembra lani, levo samoopredeljeni pa so skoraj v celoti za AS in nekaj bolj proti AS kot novembra lani. Vidne so tudi razlike v opredeljevanju med vernimi in nevernimi respondenti. Med vernimi je predvsem očiten upad deleža podpornikov, ne pa tudi naraščanje deleža nasprotnikov AS. In končno, očiten je prispevek strankarske opredeljenosti na odnos do AS. Preferenti treh koalicijskih strank so kompaktno opredeljeni za AS, ob drugi meritvi pa se jim izraziteje kot novembra pridružijo tudi preferenti DESUS. Preferenti opozicijskih strank se ob drugi (majski) meritvi bolj izrazito in skoraj enoznačno opredelijo proti AS. Za veliko skupino strankarsko neopredeljenih je značilno, da svoje lahkotno opredeljevanje do sporazuma »izostri« tako, da se iz ocenjevanja še bolj umakne. Med njimi je ob novembrski meritvi bilo 60% opredeljenih in od tega dve tretjini za AS; v majski meritvi se ob vprašanju opredeli le še tretjina vseh (35%) in le še neznatno več jih je za (19%) kot proti (16%) sporazumu.

(2) Odnos do stališč »dveh predsednikov«

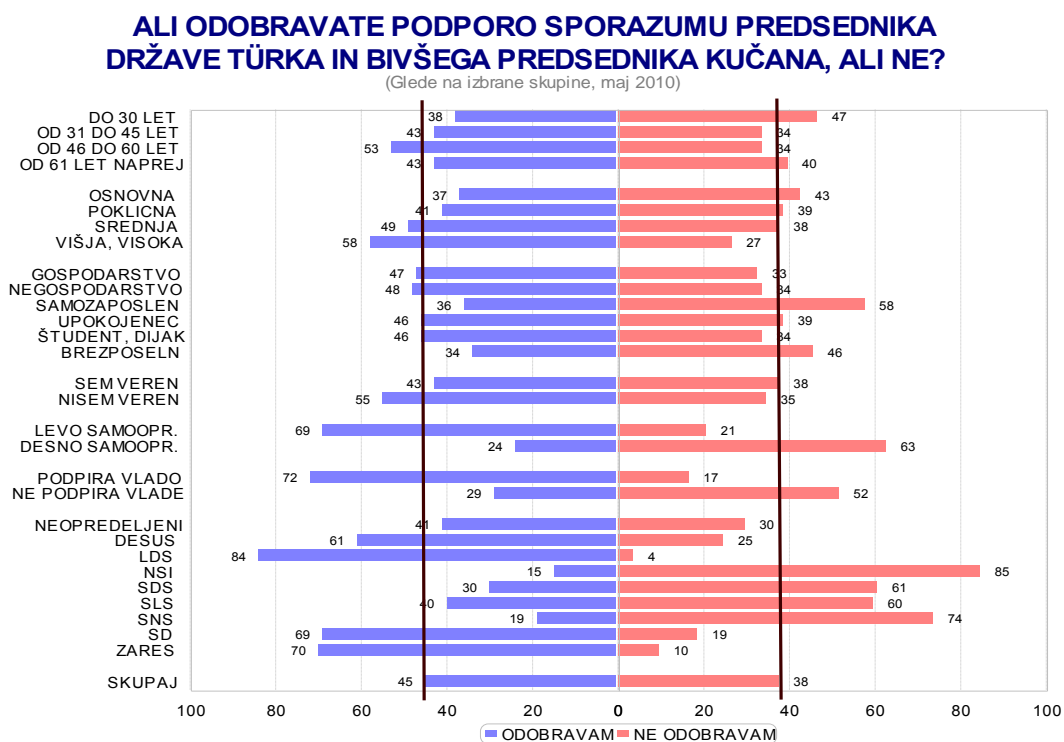
V majski meritvi smo ponovili vprašanje o odnosu do podpore, ki sta jo izrekla »dva predsednika«. Rezultat je prikazan v grafu 1.12. Vidi se, da je v pol leta delež podpore AS značilno »usahnil« (iz 52% na 45%) in delež zavračanja narasel (iz 31% na 38%). Tendenčno je torej premik enak kot pri predhodnem vprašanju, ni pa tako izrazit.

Graf 1.12

Graf 1.13 ponuja vpogled v analizo odgovorov na to vprašanje. V glavnem velja, da je vpliv starosti, izobrazbe, zaposlenosti (pa tudi nevernosti) neizrazit in hkrati, da opredeljevanje do AS močno določa nazorska in strankarska pripadnost respondentov.

Graf 1.13

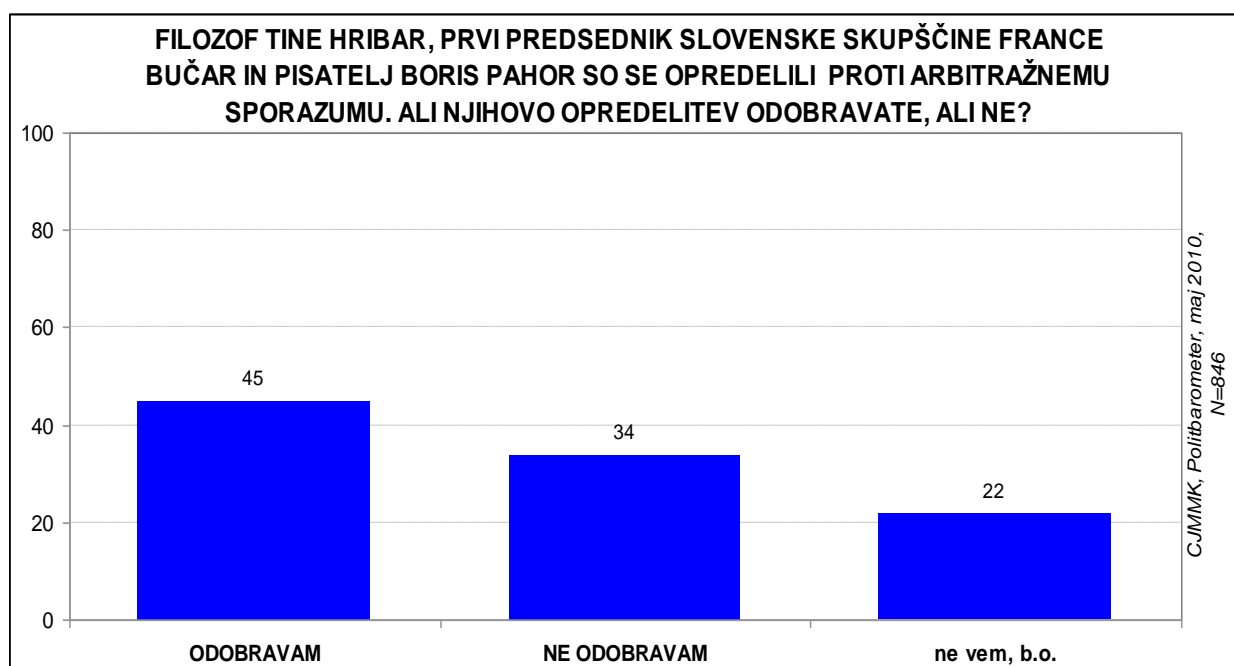

(3) Odnos do stališča treh »moralnih avtoritet«

Neposredno pred majsko meritvijo so v javni prostor stopili Hribar, Bučar in Pahor, ki so se opredelili proti arbitražnemu sporazumu. Njihova izjava, še posebej o »kolaboraciji« in »okupaciji« je medijsko (TVS) močno odmevala; predstavljeni so bili kot »nesporne moralne avtoritete«.

Na vprašanje, prikazano v grafu 1.14 smo dobili odgovore, ki kažejo, da slaba polovica vseh respondentov (45%) njihovo izjavo – torej zavračanje AS – odobrava, dobra tretjina (34%) pa zavrača; dobra petina vseh (22%) je ostala ob vprašanju neopredeljenih.

Graf 1.14

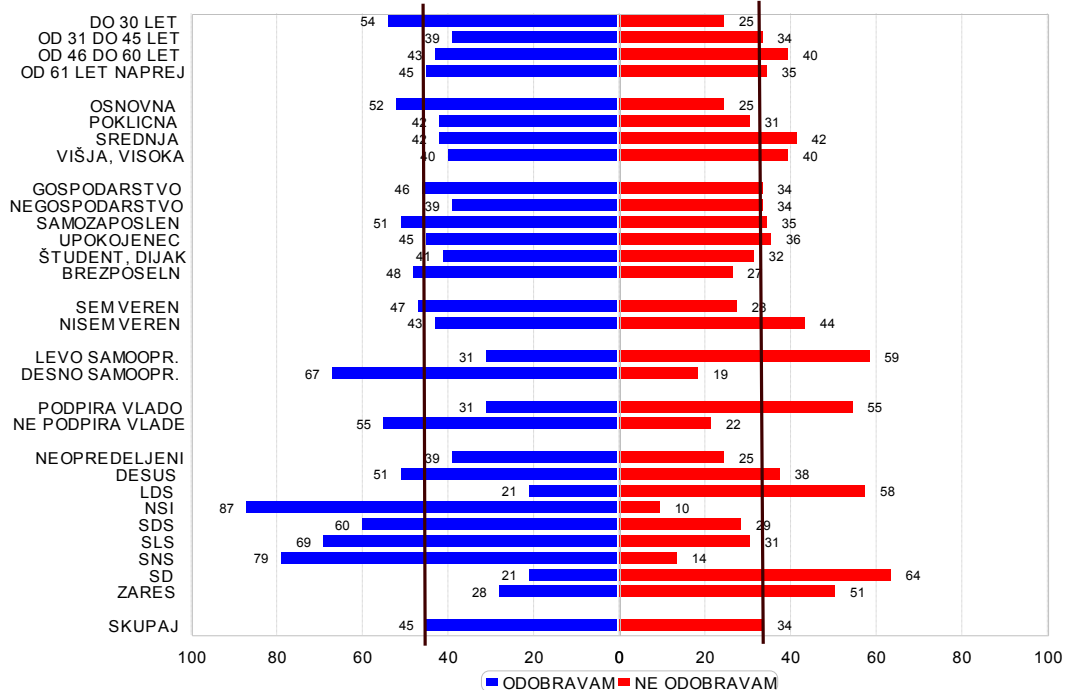

Graf 1.15 prikazuje rezultate strukturne analize. V glavnem se ponovijo in potrdijo predhodni vtisi: le nazorski vidiki in politične opredelitve bistveneje prispevajo k opredeljevanju do izjave nespornih »moralnih avtoritet«.

Graf 1.15

ALI ODOBRAVATE OPREDELITEV PROTI SPORAZUMU TINETA HRIBARJA, FRANCA BUČARJA IN BORISA PAHORJA, ALI NE?

(Glede na izbrane skupine, maj 2010)

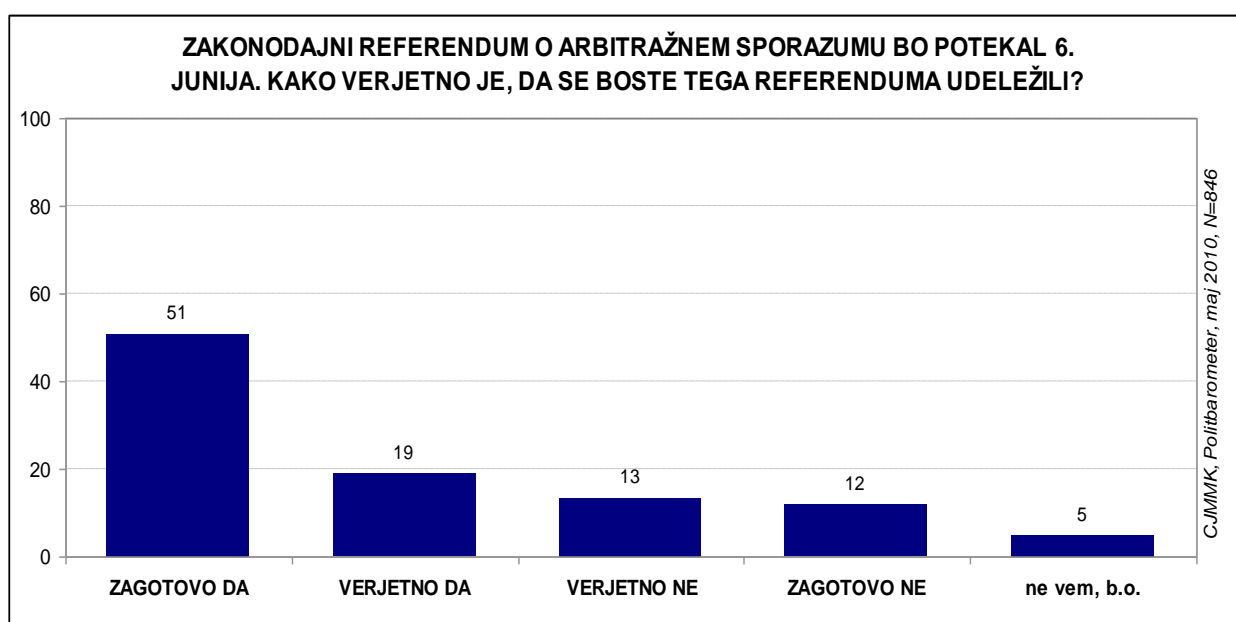

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

(4) Verjetnost udeležbe na referendumu

Povprašali smo, kako verjetno ali neverjetno je, da se bodo respondenti referenduma udeležili. Rezultati meritve so prikazani v grafu 1.16.

Graf 1.16

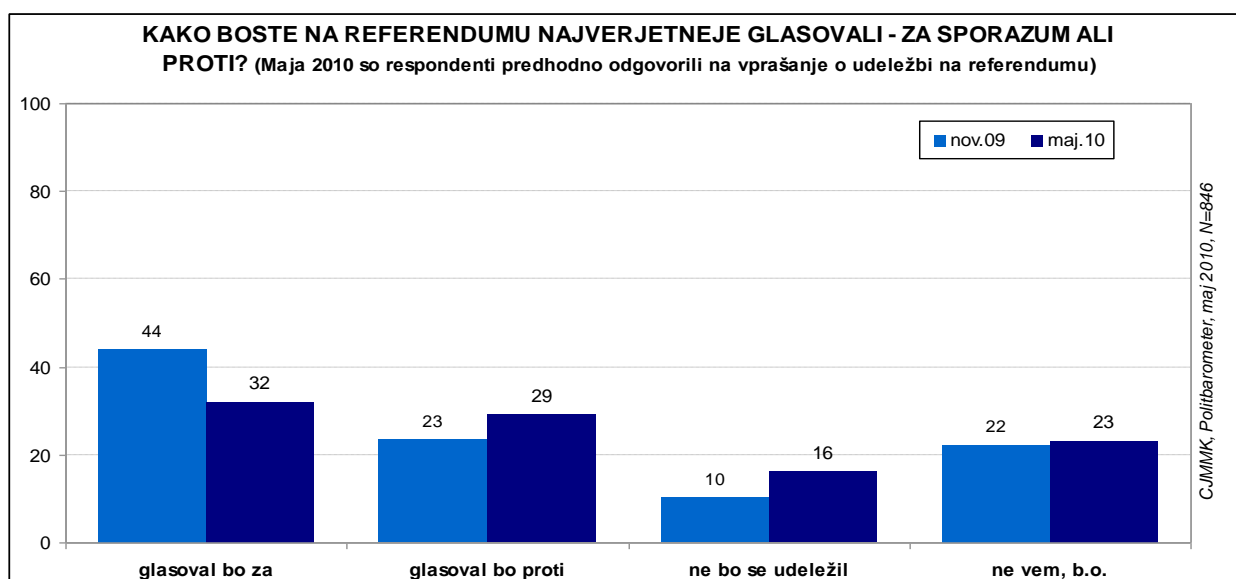
CJMMK, Politbarometer, maj 2010, N=846

Iz odgovorov lahko sklepamo o visoki »udeležbi« (51% zagotovo da; 19% verjetno da). Izkušnje iz prejšnjih raziskav (o udeležbi na volitvah, referendumih) govorijo o tem, da je napoved udeležbe v okviru telefonske ankete vedno preforsirana. Pričakovano udeležbo tako lahko vnaprej omejimo zgolj na skupino »zagotovo da«, ki sicer dosega še vedno 51% respondentov. Domnevamo pa lahko, da se bodo referenduma »zagotovo« udeležili med njimi (»zagotovo da«) le tisti, ki se opredeljujejo do arbitražnega sporazuma za/proti. In takih je v našem podvzorcju vsega 354 respondentov, kar dopušča oceno dejanske udeležbe na referendumu na ravni 42% (natančno 41.8%) udeležbe.

(5) Projekcija ravnanj respondentov na referendum – prvič

Domnevne udeležence referenduma smo povprašali, kako bodo najverjetneje glasovali: za ali proti AS. Rezultati majske meritve so prikazani skupaj z (ne povsem primerljivimi)² rezultati lanske novembrske meritve. Majska meritve v primerjavi z novembrsko pokaže značilno »usihanje« deleža glasovalcev »za« (iz 44% na 32%) in naraščanje deleža glasovalcev »proti« (iz 23% na 29%); poveča se tudi delež tistih, ki ne vedo, kako bodo ravnali, ali se glasovanja ne bodo udeležili (iz 32% na 39%). Prispevek strankarske in medijske predreferendumske kampanje se tako izrazi predvsem v zmanjšanju deleža podpornikov AS (–12%), povečanju deleža neopredeljenih (+ 7%) in v (neznatnem) porastu deleža nasprotnikov AS (+ 6%).

Graf 1.17

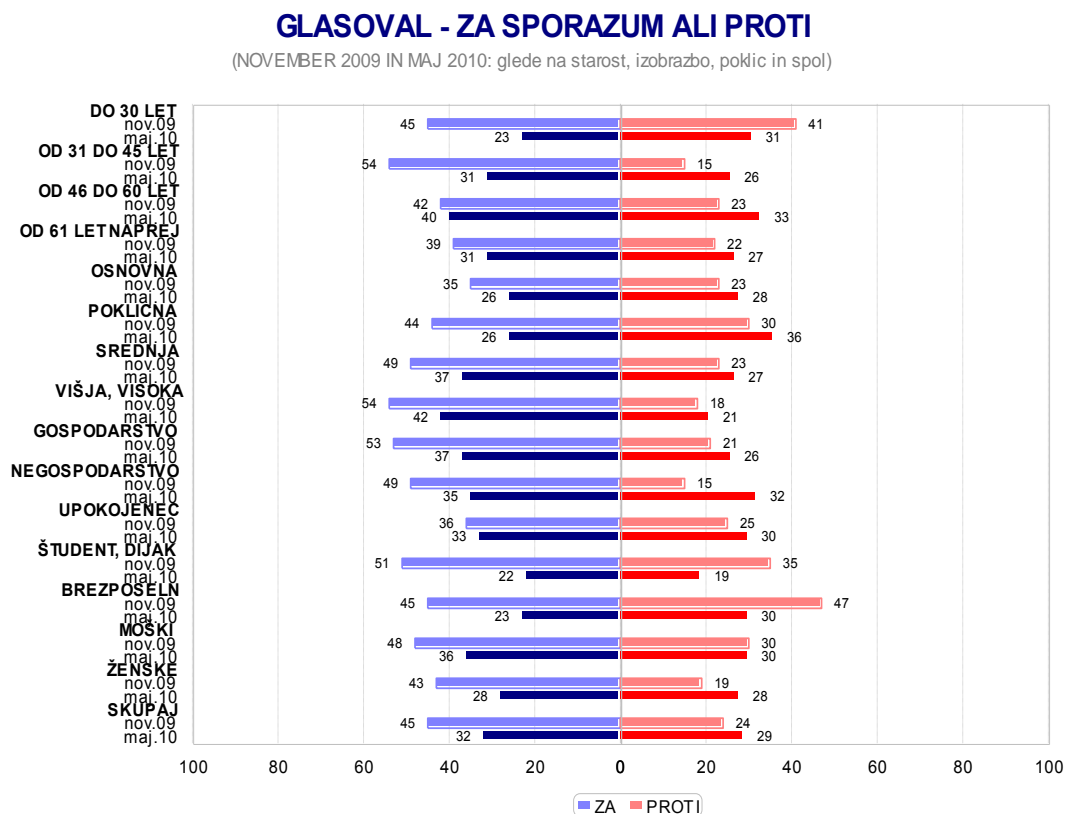

Primerjava odgovorov na to in predhodno vprašanje (o načelni podpori ali nasprotovanju arbitražnemu sporazumu) pa kaže na protislovnost opredeljevanj respondentov. Na neposredno vprašanje o glasovanju na referendumu je delež »za« višji (32%) od deleža »proti« (29%) AS opredeljenih respondentov. Pokaže se torej večja »zaprtost« opredeljevanja za/proti, ki se v obsegu opredeljenih izraža v razmerju 47.5% : 52.5%.

² V novembru smo povpraševali o udeležbi (in ravnanju) na predhodnem referendumu, v maju pa o udeležbi in odločanju na zakonodajnem referendumu čez dva tedna.

Grafa 1.18 in 1.19 kažeta tudi na manj izrazit prispevek sociodemografskih in bolj izrazit prispevek nazorsko-strankarskih vidikov na oblikovanje odnosa do AS. Medčasovne primerjave november/maj pokažejo tudi smer in intenzivnost opredeljevanja posameznih skupin. Tako je v preseku november/maj vidno izrazito usihanje podpore AS med najmlajšimi, poklicno izobraženimi, študenti, dijaki in še posebej izrazito med preferenti SLS in SNS. Samo v dveh primerih, med preferenti strank DESUS in ZARES odkrijemo porast podpore in pri preferentih LDS izenačenost podpore AS.

Graf 1.18

CJMMK, POLITBAROMETER, november 2009 (N=904) in maj 2010 (N=846)

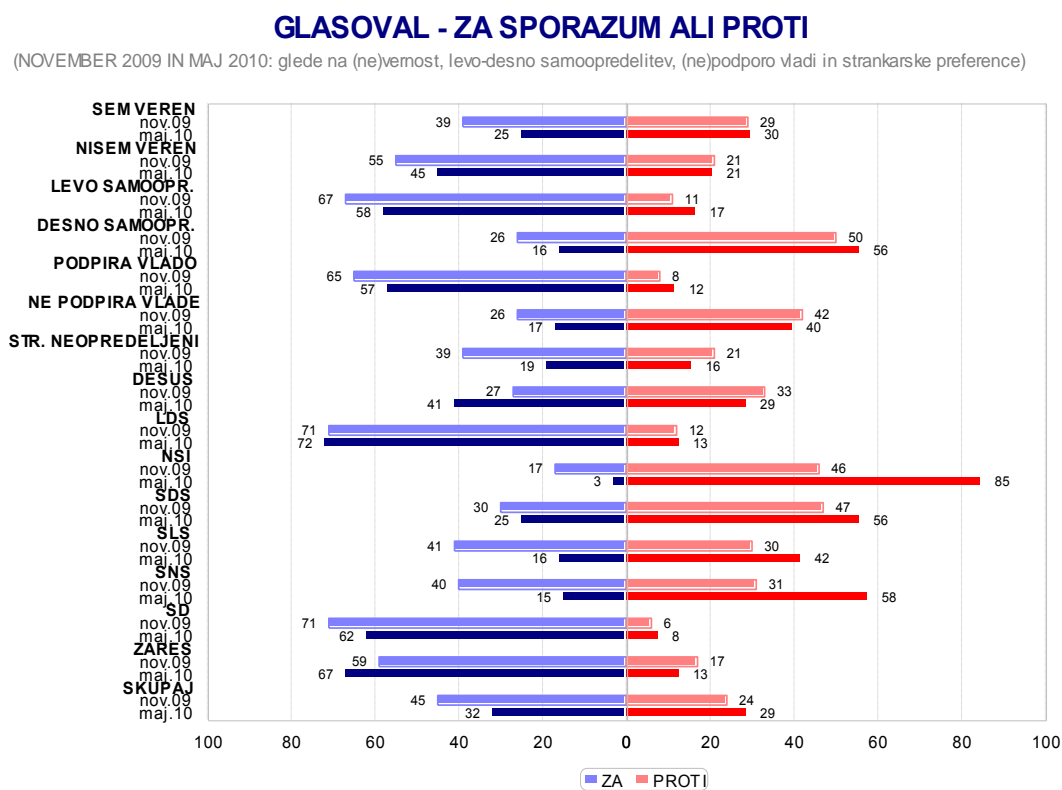
Tudi nasprotovanje AS v preseku november/maj pri nekaterih skupinah (najmlajši, študentje, dijaki, brezposelni, strankarsko neopredeljeni, preferenti ZARES) upade, pri preostalih skupinah pa bolj (preferenti NSI, SDS, SLS, še posebej SNS) ali manj (pri preostalih starostnih skupinah, poklicno izobraženih, zaposlenih v gospodarstvu, upokojencih, ženskah, levo samoopredeljenih) naraste, se povzpne.

Očitno je, da je opredeljevanje v novembru potekalo v sproščenem vzdušju, še brez izrazitih strankarskih pozivov, medtem ko je opredeljevanje slabe tri tedne pred referendumom (v času izvajanja ankete – 17.-19. maj 2010) potekalo v izostrenih razmerah političnih konfrontacij, pritiskov, diskvalifikacij in ob izrazitih strankarskih pozivih.

Pol leta informiranja, politične razprave in konfrontacij pa ni prispevalo k povečevanju deleža tistih, ki se do problema opredeljujejo, temveč k njihovem zmanjšanju (novembra 69%, maja

61%). Temu zaključku pritrudi tudi podatek (graf 1.19), da je med vsemi respondenti delež tistih, ki so se bili pripravljeni izreči glede AS v preseku januar-maj, zmanjšal (iz 85% na 81%). Potek javne razprave pred referendumom je torej volivce bolj odbijal kot pritegoval. To prispeva tudi k pojasnitvi sorazmerno nizke dejanske udeležbe na referendumu.

Graf 1.19

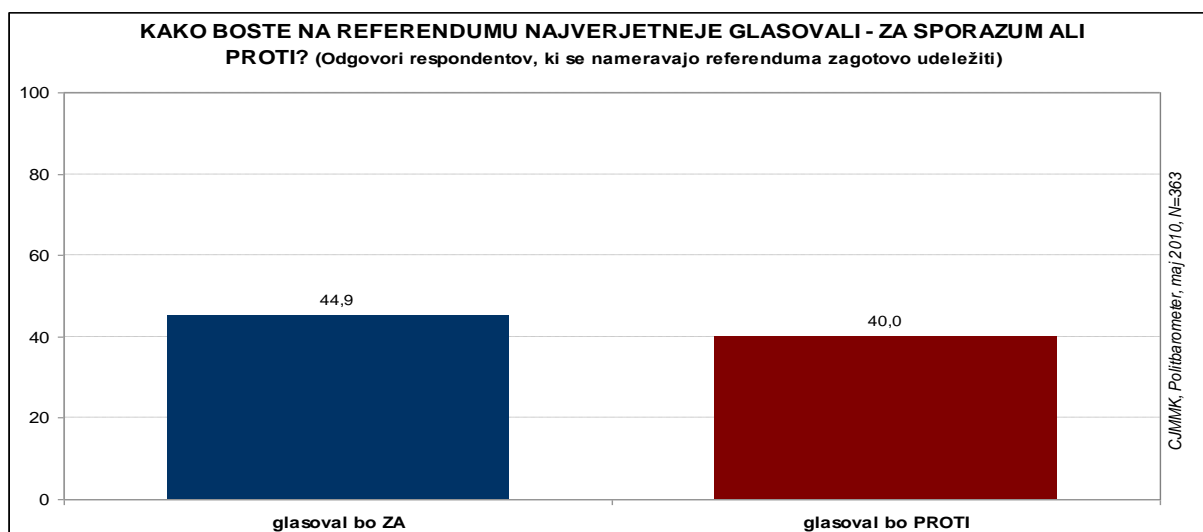

CJMMK, POLITBAROMETER, november 2009 (N=904) in maj 2010 (N=846)

(6) Projekcija ravnanj (respondentov) na referendum – drugič

Graf 1.20 ilustrira »napoved« glasovanja za/proti AS ob predpostavki 51% udeležbe. Ko iz opazovanja na tej ravni (51% udeležbe) izločimo neopredeljene (ne vem, b.o. – 15%), nam iz opazovanega vzorca preostane le še 42% respondentov. In tako na tej ravni čiščenja oz. selekcije vzorca pridemo do razmerja 52.9% za AS in 47.1% proti AS. Sicer pa o »modeliranju« in projekcijah možnih izidov v nadaljevanju. Seveda je ta proporc za/proti zgrajen na domnevah o udeležbi oz. neudeležbi. Opazovano skupino smo zmanjšali in omejili na tisti del respondentov, ki so: (1) izjavili, da se bodo referendumu zagotovo udeležili in med njimi (2) le na tiste respondente, ki so se do referendumskega vprašanja (nedvoumno) opredelili za/proti.

Graf 1.20

1.4 Analiza I: preizkus trdnosti opredelitev do AS, INDEKS AS – PB maj 2010

Majska meritev je torej pokazala neskladje v opredeljevanju do AS v odgovorih na »splošno vprašanje o AS« (podpora/nepodpora) in v odgovorih na projektivno vprašanje v zvezi z ravnanjem na referendumu (za/proti AS). Tako smo oblikovali indeks AS, ki pokaže deleže skladnih (trdnih), delno skladnih oz. neskladnih stališč v zvezi z arbitražnim sporazumom – in delež neskladnih in neopredeljenih.

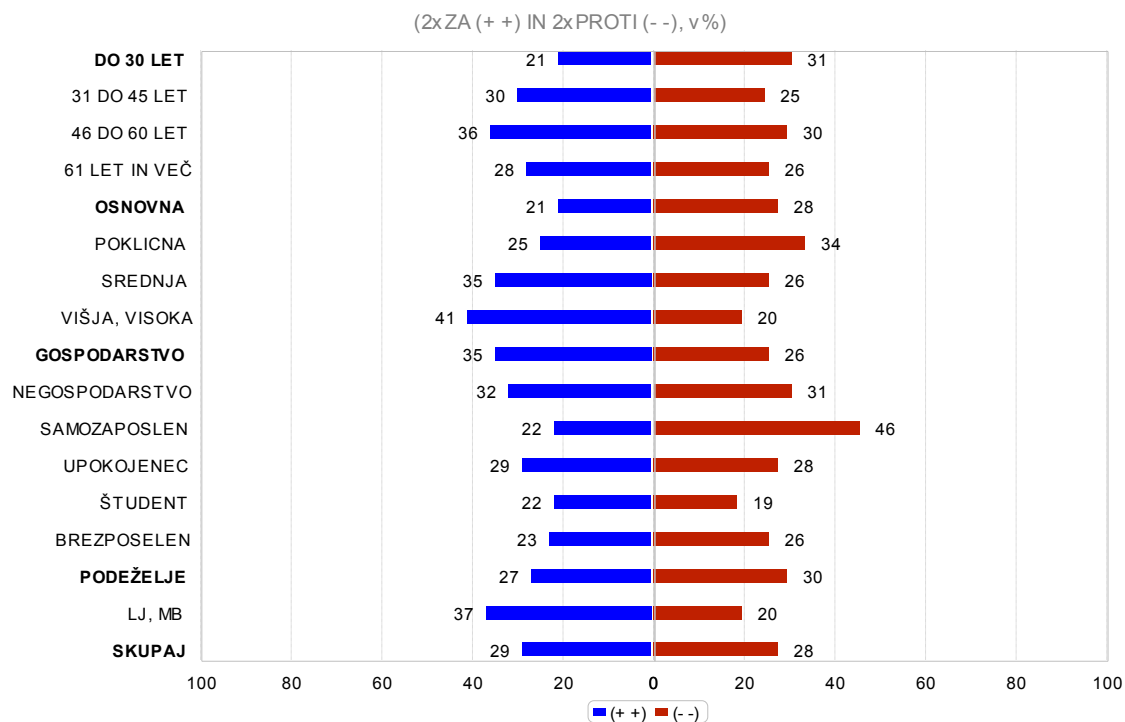
INDEKS AS					
skladno ZA		0	skladno PROTI		
++	+	0	-	--	
29%	8%	21%	14%	28%	N=846

Iz gornjega prikaza je razvidno, da se dobra polovica vseh respondentov opredeljuje enoznačno, skladno in trdno (++: 29%; --: 28%), nadaljnja petina vseh respondentov se opredeljuje enoznačno, vendar ne trdno (+: 8%; -: 18%), nadaljnja petina pa se opredeljuje protislovno ali pa se ne opredeljuje (0: 21%).

Analiza INDEKS AS pritrudi vsem predhodnim ugotovitvam, ki smo jih navedli ob (vanj vključenih) spremenljivkah posamič.

Graf 1.21

INDEX: ARBITRAŽNI SPORAZUM (glede na starost, izobrazbo, zaposlenost in kraj bivanja)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, n=846

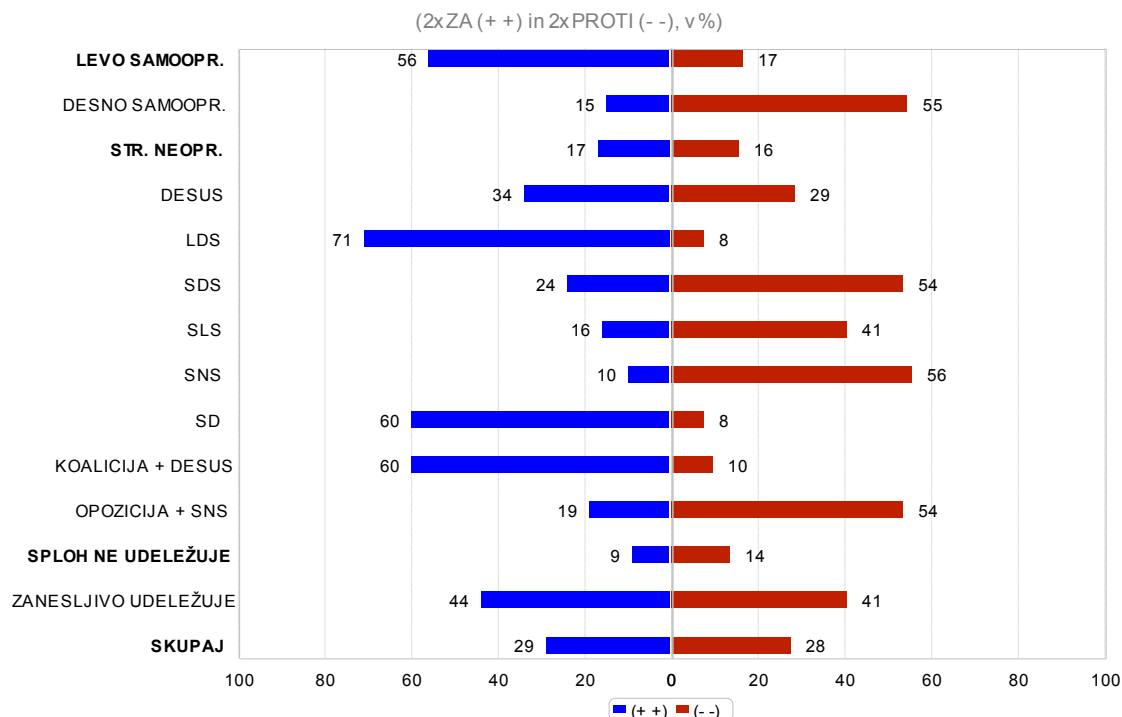
Graf 1.21 prikaže izbrane preseke iz analize INDEKS AS in pritrudi vtisu, da se respondenti iz najmlajše starostne skupine (do 30 let) opredeljujejo bolj enoznačno proti AS (+ + 21% – – 31%), respondenti iz preostalih starostnih skupin pa izraziteje za AS. Dalje, da se respondenti iz najnižjih izobrazbenih skupin (osnovna šola: ++ 21%, – – 28% itd.) opredeljujejo proti, srednje šolani (++ 35%, – – 28%) in še posebej višje in visoko izobraženi (++ 41%, – – 20%) pa za arbitražni sporazum. Na tej ravni analize se sicer zdi, da sociodemografske spremenljivke vplivajo na opredeljevanje do AS, to pa se kasneje ne potrdi v enaki meri, prispevek nazorskih spremenljivk v zvezi z opredeljevanjem do AS pa je še izrazitejši. To ilustrira graf 1.22.

Med levo samoopredeljenimi je razmerje za/proti skoraj 1 : 3,3 (56% - 17%), med desno samoopredeljenimi pa 1 : 4 (++ 15%; – – 55%). To dodatno ponazori opredeljevanje preferentov SDS (++ 24%; – – 54%), pa tudi SD (+ + 60%; – – 8%) itd. Razumljivo je, da ob tem strankarsko neopredeljeni, v glavnem manj oz. neinformirani, ob spopadu strankarskih konceptov ostajajo indiferentni (neopredeljeni ++ 17%, – – 16%; ne vem, b.o. 38%) itd.³

³ Kako enoznačno potekajo zveze znotraj problemskega jedra AS, ilustrira podatek iz analize, da je med podporniki Türk/Kučanovega stališča o AS (++ 70%; – – 3%) ter med podporniki Hribar/Bučar/Pahorjevega stališča (– – 68%; ++ 0%) skladje skoraj popolno.

Graf 1.22

INDEX: ARBITRAŽNI SPORAZUM (glede na lev o-desno samoopredeljevanje, strankarske preference in index udeležbe)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, n=846

Odirajo se razne smeri analize in pojasnjevanj, mi pa se bomo omejili le na prikaz, ki govori o možnem izidu referendumu. Med »zagotovo da« udeleženci pridemo do razmerja 52% – 48% v prid podpornikov arbitražnega sporazuma. In to kljub razkritju, da so na sumarni ravni ta razmerja obrnjena in je prevladujoče razpoloženje (predvsem na ravni splošne ne-podpore AS) odklonilno do AS. Vendar o tem v nadaljevanju, ko bomo prikazali alternativne modele in »napovedi« izida referendumu. Pred tem pa opravimo še en korak v analizi.

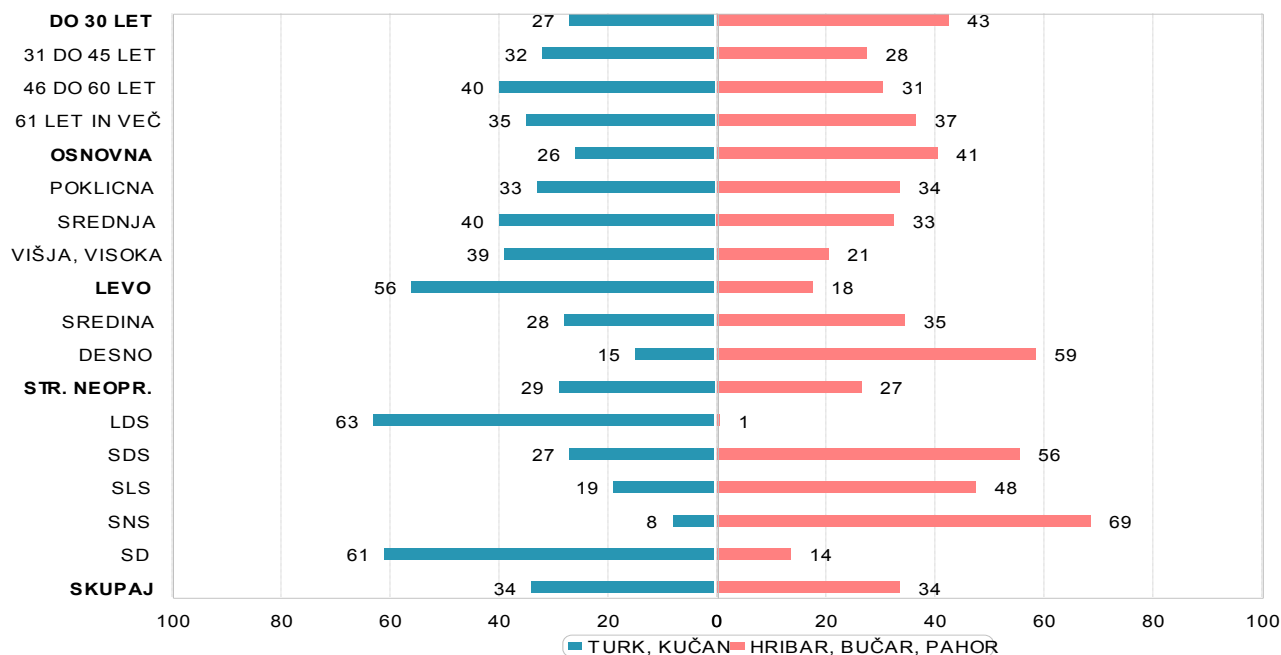
1.5 Analiza II: oblikovanje indeksa Türk vs. Hribar – INDEKS T/H

Tako kot v primeru (ne-posrednega) povpraševanje o AS, smo (posredno) odnos do AS preizkušali tudi skozi povpraševanje o podpori ali nepodpori stališčem uglednih oblikovalcev javnega mnenja: (1) dveh podpornikov AS Türk/Kučan (»dveh predsednikov«) in (2) treh nasprotnikov AS Hribar/Bučar/Pahor (»nesporne moralne avtoritete«). Oblikovali smo INDEKS T/H.

Med vsemi respondenti se dobra tretjina (34%) znajde na poziciji »Türk/Kučan, podpore AS«, prav tako dobra tretjina (34%) na poziciji »Hribar/Bučar/Pahorjeve, zavrnitve AS«; dobra desetina vseh respondentov se izreka v podporo stališč obeh (11%) in dobra petina (21%) ostaja ob vprašanju neopredeljenih.

Graf 1.23

INDEX: TURK vs HRIBAR (glede na starost, izobrazbo, levo-desno samoopredeljevanje in strankarske preference)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, n=846

Analiza (graf 1.23) v glavnem pritrjuje že prej nakazanim povezavam med opredeljevanjem za oz. proti AS. Tako npr. med najmlajšimi prevlada podpora Hribar/Bučar/Pahorjevemu stališčem (43%) pred Türk/Kučanovim (27%), med višje, visoko izobraženimi pa nasprotno (Türk/Kučan: 39%, Hribar/Bučar/Pahor: 21%). Prispevki nazorskih spremenljivk na opredeljevanje med obema »pozicijama« pa so še izrazitejši npr. med levo samoopredeljenimi (++ 56%; -- 18%) oz. desno samoopredeljenimi (++ 15%; -- 59%), med preferenti posameznih strank LDS (++ 63%; -- 1%), SDS (++ 27%; -- 56%), SNS (++ 8%; -- 69%), SD (++ 61%; -- 14%) itd. Pri tem je seveda najzanimivejše (pričakovano) razmerje med opredeljevanjem na INDEKSU Türk/Hribar ter INDEKSU AS. Pokaže se, da je zveza visoka in pravilna. Pokaže pa se tudi, da so podporniki AS bolj »tolerantni«, saj je med njimi sedmina vseh (15%), ki pritrjuje obema skupinama javnih podpornikov oz. nasprotnikov AS, medtem ko je med nasprotniki arbitražnega sporazuma takih bistveno manj (5%).

1.6 Analiza III: poizkus pojasnjevanja povezanosti

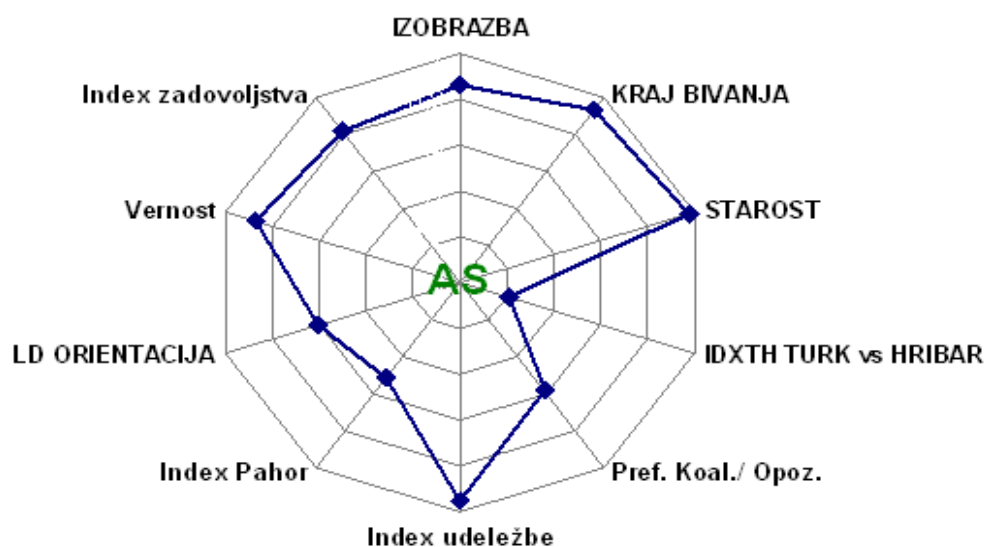
Kaj prispeva k opredeljevanju do AS? Tega vprašanja na tem mestu seveda ne bomo razrešili. Lahko pa nakažemo smeri nadaljnega iskanja.

V analizo, v tej (predhodni) fazi smo, poleg INDEKSA AS kot problemske, torej odvisne spremenljivke, vključili izbrane neodvisne spremenljivke (izobrazba, starost, tip krajevnega okolja) ter serijo intervenirajočih spremenljivk (indeks zadovoljstva, levo-desno orientacijo, preference za koalicijske oz. opozicijske stranke, ne-vernost, INDEKS PAHOR ter INDEKS UDELEŽBA). V preizkus smo vključili tudi INDEKS T/H. Preizkus povezanosti pokaže,

skladno s pričakovanjem, da po stopnji povezanosti izstopa razmerje: INDEKS AS – INDEKS T/H. Pri tem je očitno, da gre za bolj ali manj paralelni indikaciji, ki nakazujeta isto spremenljivko: odnos do AS. To le pritrjuje domnevi o veljavnosti obeh indikacij. Sicer pa rezultati korelacijske (slika 1.1) oz. regresije analize kažejo na pomembnost prispevka nazorskih spremenljivk na oblikovanje odnosa do AS, med njimi še posebej zadovoljstva z razmerami, zaupanja v predsednika vlade, levo-desna orientacija ter preference za koalicijske in opozicijske stranke. Neodvisne spremenljivke so kot izobrazba, starost, tip krajevnega okolja k opredeljevanju prispevajo – vendar v manjši meri kot nazorske spremenljivke.

Slika 1.1

Korelacije izbranih intervenirajočih in neodvisnih spremenljivk do stališč o *arbitražnem sporazumu (AS)*

1.7 Analiza IV: poizkus modeliranja – »alternativni referendumski izidi«

Glede na to, da je meritev PB potekala dobra dva tedna pred dnem odločanja na referendumu, se samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali opravljena raziskava ponuja možnost za »napovedovanje« izida. Ob upoštevanju vseh omejitev, ki izhajajo iz »narave« telefonskega povpraševanja (vzorci, odzivnost, obteževanje) in časovnega odmika – je to možnost težko zavreči. Torej poizkušajmo z »modeliranjem napovedi referendumskega izida.

Pri »modeliranju« se bomo oprijeli dveh vprašanj, namreč »podpore arbitražnemu sporazumu« ter vprašanja o »glasovanju »za ali proti AS«. Kot smo že ugotovili, prvo vprašanje meri načelno stališče do arbitražnega sporazuma, z drugim vprašanjem pa smo beležili individualne projekcije ravnanj na referendumu (med tistimi, ki so dopustili možnost, da se bodo referendumu udeležili).

Pri »modeliranju« alternativnih izidov in njihovem ilustriranju prikazujemo več možnih variant«, začevši pri prikazu odgovorov na obe vprašanji na osnovi neponderiranega in

ponderiranega vzorca (N=846) ter vseh variacij oz. možnih (smiselnih) zmanjševanj tega vzorca. Alternativni izidi z ocenami verjetnosti so prikazani v treh modelih:

- **Model A:** neponderirani vzorec (N=846) – slika 1.2,
- **Model B:** ponderirani vzorec (N=846) ter njegovo postopno zmanjševanje (slika 1.3) in omejitev na »zagotovo da«.
- **Model C:** prikazi kot v modelu B, le da je populacija opazovancev (ponderirani vzorec) v vsakih od štirih varianta zmanjšana na delež anketirancev, ki ob posameznem vprašanju ostajajo neodločeni, neopredeljeni, ne bodo glasovali (slika 1.4).

Prikazi v modelih B in C ponazarjajo opredelitve (cepitve) populacije v odgovorih na obe vprašanji v različnih vzorčnih obsegih, prikazanih v variantah 1–4:

- **Varianta 1** – Prikazuje distribucije odgovorov na celotnem vzorcu anketiranih, **N=846**.
- **Varianta 2** – Prikazuje distribucije odgovorov respondentov, ki so na vprašanje o udeležbi na referendumu odgovorili "zagotovo da + verjetno da", **N=587**.
- **Varianta 3** – Prikazuje distribucije odgovorov respondentov, ki so na vprašanje o udeležbi na referendumu odgovorili "zagotovo da", **N=428**.
- **Varianta 4** – Prikazuje distribucije odgovorov respondentov, ki so napovedali udeležbo na referendumu "zagotovo da", ki so izrekli namero o udeležbi na volitvah pri "nedeljskem vprašanju" in ki so navedli udeležbo na volitvah za DZ leta 2008, **N=311**.

Variante 1-4 zaostrejujejo kriterij udeležbe na referendumu ob upoštevanju nekaterih dejstev in domnev, formuliranih na osnovi opazovanj referendumov in volitev v preteklih dveh desetletjih. Odziv »volivcev« je namreč odvisen od demokratične in sproščene politične klime, pomembnosti problema odločanja, razumljivosti postavljenega referendumskega vprašanja, tehtnosti nasprotnih argumentov, kompetentnosti zastopnikov nasprotnih stališč itd itd. Vse to in vrsta drugih okoliščin prispeva k oblikovanju osebnih odločitev glede udeležbe na referendumu.

Slika 1.2 Alternativni referendumski izidi – Model A

Varianta 1 – Vsi anketiranci, N=846, neponderirana datoteka!				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
odgovor	sp. meja	delež (%)	zg. meja	n
da, podpiram	39,7	43	46,3	846
ne, ne podpiram	35,4	39	42	100%
ne vem, b.o.	15,7	18	20,9	
Ali bo glasoval-a za sporazum ali proti?				
odgovor	sp. meja	delež (%)	zg. meja	n
ZA	33,8	37	40,4	846
PROTI	24,1	27	30,1	100%
ne bo se udeležil referendumu	12,3	15	17,1	
b.o.	18,4	21	24	

Med modeli A–C so vidna odstopanja v prikazanih razmerjih ZA/PROTI med odgovori na obe vprašanji – in še bolj so vidna po kriterijskem zmanjševanju opazovane skupine (podvzorca). Pri zmanjševanju smo sledili domnevi, da se bodo referendumu udeležili respondenti, ki izkazujejo »trdno« opredelitev ZA/PROTI, ki izkazujejo voljo za udeležbo na referendumu (»verjetno da, zagotovo da«), ki izkazujejo aktivno volilno prakso, ki so strankarsko oz. nazorsko opredeljeni itd, itd.

Vseh prikazanih modelov in variant v tem delu poročila ne bomo posebej opisovali. Modeli A–C so bolj ilustracije – in prikazi razponov možnih situacij – ob iskanju »pravega« referendumskega izida. Za »pravo« napoved izida bi se morali, poleg statističnega modeliranja na osnovi anketnih podatkov, ukvarjati tudi (predvsem) z analizo poteka referendumske kampanje in njenimi akterji (strankami, medijskimi projekti, civilnodružbenimi, strokovnimi odzivi itd.) – vse od podpisa AS dalje.

Slika 1.3 Alternativni referendumski izidi – Model B

Varianta 1 - VSI anketiranci, N=846; ponderirana datoteka!				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	34,5	38	41,1	846 100%
ne, ne podpiram	39,6	43	46,2	
ne vem, b.o.	16,6	19	22	
Ali bo glasoval-a za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	28,5	32	34,7	846 100%
PROTI	25,9	29	32,1	
ne bo se udeležil referendumu	13,2	16	18,2	
b.o.	20,8	24	26,6	

Varianta 2 – »ZAGOTOVO + VERJETNO« udeleženci referendumu				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	40,5	45	48,5	587 69%
ne, ne podpiram	39,5	44	47,5	
ne vem, b.o.	9,4	12	14,6	

Ali bo glasoval-a za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	37,9	42	45,9	587 69%
PROTI	31,6	36	39,4	
ne bo se udeležil referendumu	-0,1	0	0,9	
b.o.	18,8	22	25,6	

Slika 1.3 – nadaljevanje

Varianta 3 – »ZAGOTOVO« udeleženci referendumu				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	42,4	47	51,8	428 51%
ne, ne podpiram	39,9	45	49,3	
ne vem, b.o.	5,7	8	10,9	
Ali bo glasoval-a za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	40,0	45	49,4	428 51%
PROTI	35,4	40	44,6	
b.o.	11,9	15	18,7	

Varianta 4 - »ZAGOTOVO« udeleženci referendumu; + BI ŠLI na volitve, SO VOLILI 2008				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	41,9	48	53,1	311 37%
ne, ne podpiram	40,4	46	51,4	
ne vem, b.o.	3,8	7	9,4	
Ali bo glasoval-A za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	42,7	48	53,9	311 37%
PROTI	36,9	42	47,9	
b.o.	6,1	9	12,5	

Le variante 2-4 v modelu C (Slika 1.4), ki so oblikovane na predpostavkah dvotretjinske (61%) do enotretjinske (33%) udeležbe se približujejo možni »realnosti referendumskega odločanja«.

Slika 1.4 Alternativni referendumski izidi – Model C

Varianta 1 - VSI anketiranci (846) - minus NEODLOČENI				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	43,1	47	50,6	683 81%
ne, ne podpiram	49,4	53	56,9	
Ali bo glasoval-a za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	47,8	52	56,5	512 61%
PROTI	43,5	48	52,2	

Slika 1.4 – nadaljevanje

Varianta 2 – »ZAGOTOVO + VERJETNO« udeleženci referendumu - minus NEODLOČENI				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	46,8	51	54,3	516 61%
ne, ne podpiram	45,7	49	53,2	
Ali bo glasoval-a za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	49,9	54	58,5	454 54%
PROTI	41,5	46	50,1	

Varianta 3 – »ZAGOTOVO« udeleženci referendumu - minus NEODLOČENI				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	47,7	51	55,1	393 46%
ne, ne podpiram	44,9	49	52,3	
Ali bo glasoval-a za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	48,6	53	57,2	363 43%
PROTI	42,8	47	51,4	

Varianta 4 – »ZAGOTOVO« + BI ŠEL na volitve + JE VOLIL 2008 - minus NEODLOČENI				
Podpora arbitražnemu sporazumu				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
da, podpiram	47,1	51	54,6	291 34%
ne, ne podpiram	45,4	49	52,9	
Ali bo glasoval za sporazum ali proti?				
<i>odgovor</i>	<i>sp. meja</i>	<i>delež (%)</i>	<i>zg. meja</i>	<i>n</i>
ZA	48,9	53	57,5	282 33%
PROTI	42,5	47	51,1	

Končna in »najverjetnejša« projekcija referendumskega izida pa temelji na sintezi odgovorov na obe vprašanji (INDEKS AS) ob upoštevanju le respondentov s trdno izoblikovanimi stališči ZA/PROTI, ki so izjavili, da se nameravajo »zagotovo« udeležiti referendumu. Na tej osnovi se oblikuje sklepna ocena: ob 41% – 46% udeležbi se ZA AS opredeli 52%, PROTI AS pa 48% respondentov (volivcev). Ta ocena je znotraj (v sredini) razpona ocen v modelu C, variantah 2–4 (ocene ZA 51% – 54%; PROTI 46% – 49%).

Drugi del

Longitudinalna raziskava PB: pogledi na delovanje sistema

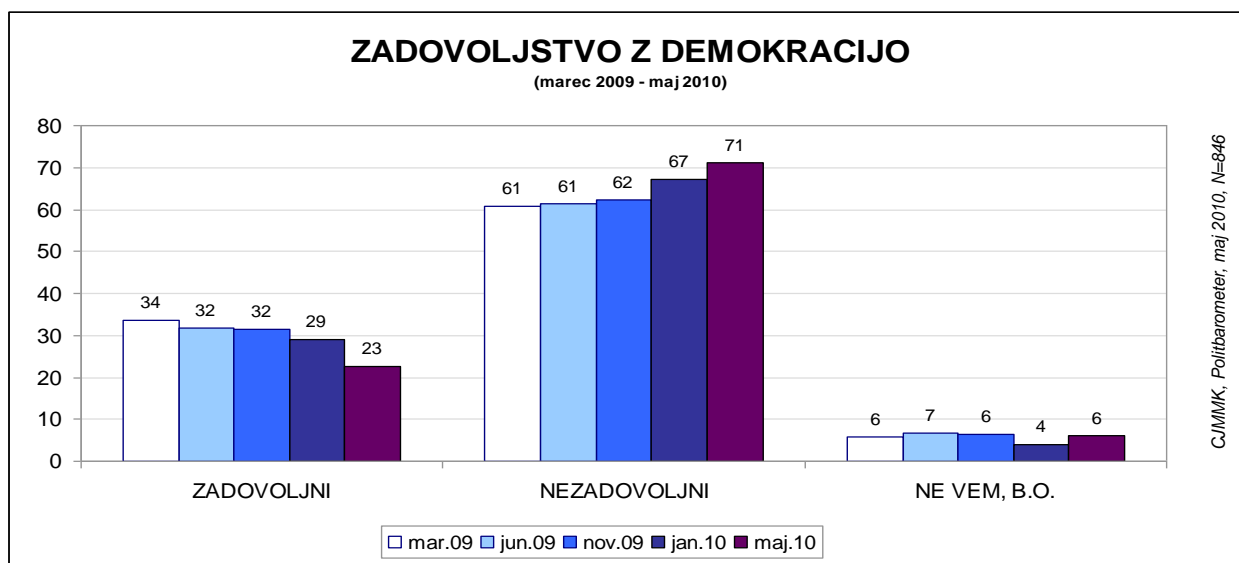
2.0 Izražanje zadovoljstva oz. nezadovoljstva z razmerami

V tem okviru, kot običajno, povprašujemo o zadovoljstvu z demokracijo, o zadovoljstvu z materialnimi razmerami v družini in o skrbi glede izgube delovnega mesta.

2.1 Ne-zadovoljstvo z demokracijo – indikator politične klime

Pri označevanju razmer v političnem sistemu ob tokratni meritvi še **posebej izrazito izstopa izražanje nezadovoljstva z demokracijo (71%)**. Delež zadovoljnih z demokracijo tokrat izmerimo na ravni vsega **23%**.

Graf 2.1

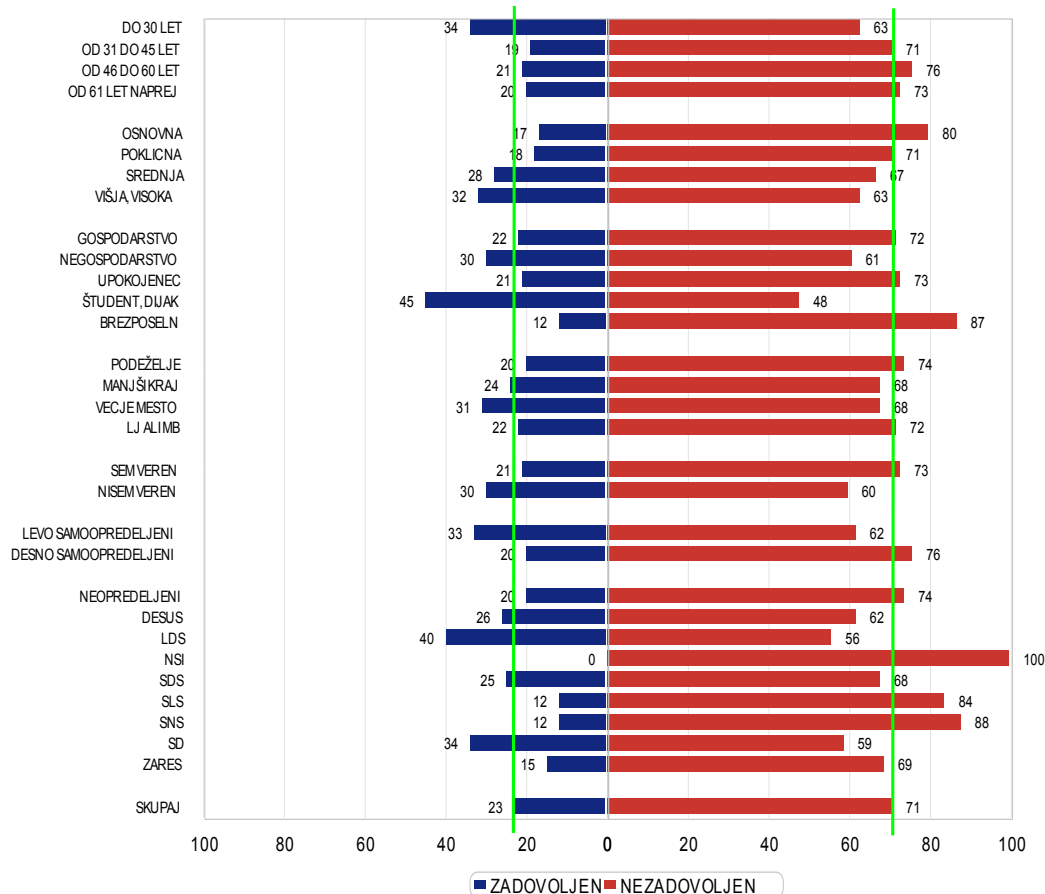

Kratkoročna retrospektiva (graf 2.1) pokaže, da je zadovoljstvo s političnimi razmerami v državi oz. z delovanjem demokracije v obdobju marec09–maj10 upadlo za dobro tretjino (iz 34% na 23%), nezadovoljstvo pa naraslo za skoraj petino (iz 61% na 71%); delež neopredeljenih ostaja v povprečjih (6%).

Graf 2.3

ZADOVOLJSTVO Z DEMOKRACIJO

(Glede na izbrane skupine, maj 2010)

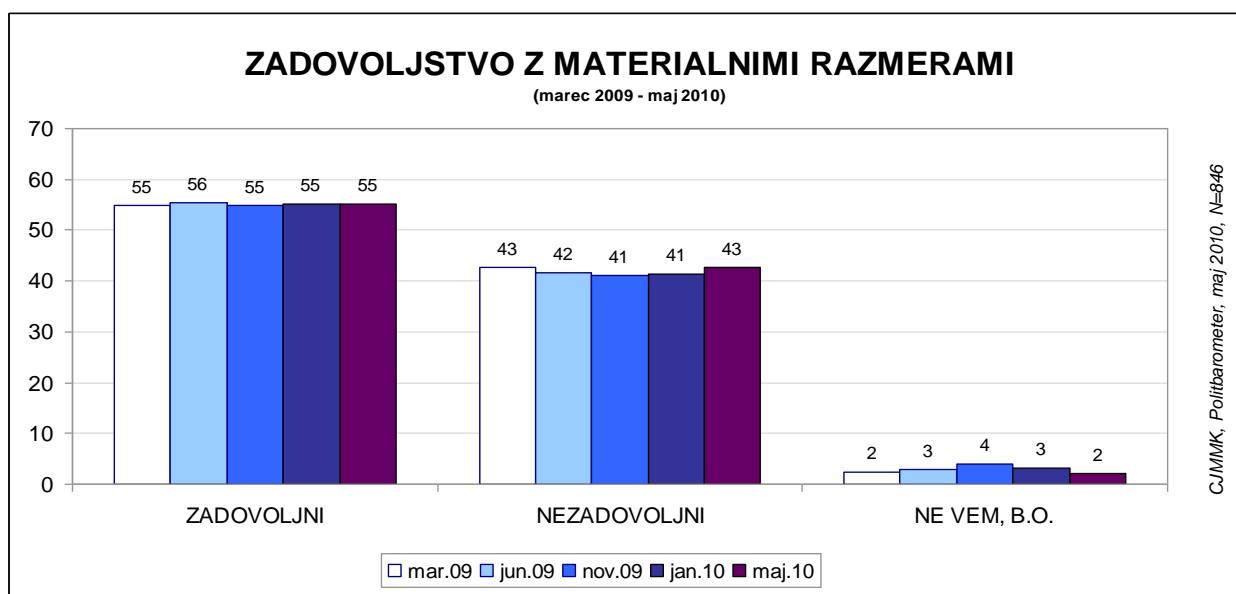
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

2.2 Ne-zadovoljstvo z materialnimi razmerami

Potek izražanja **ne-zadovoljstva z materialnimi razmerami** ilustrirajo grafi 2.4 do 2.6. V januarski analizi PB smo ugotovili, da se **krizno stanje in visoko nezadovoljstvo z demokracijo neposredno ne izraža kot naraščajoče nezadovoljstvo z materialnimi razmerami v družini**. Januarska meritev je namreč pokazala, da je delež zadovoljnih z materialnimi razmerami še vedno značilno višji kot delež nezadovoljnih. Tudi majska meritev PB to ugotovitev ponovno potrди.

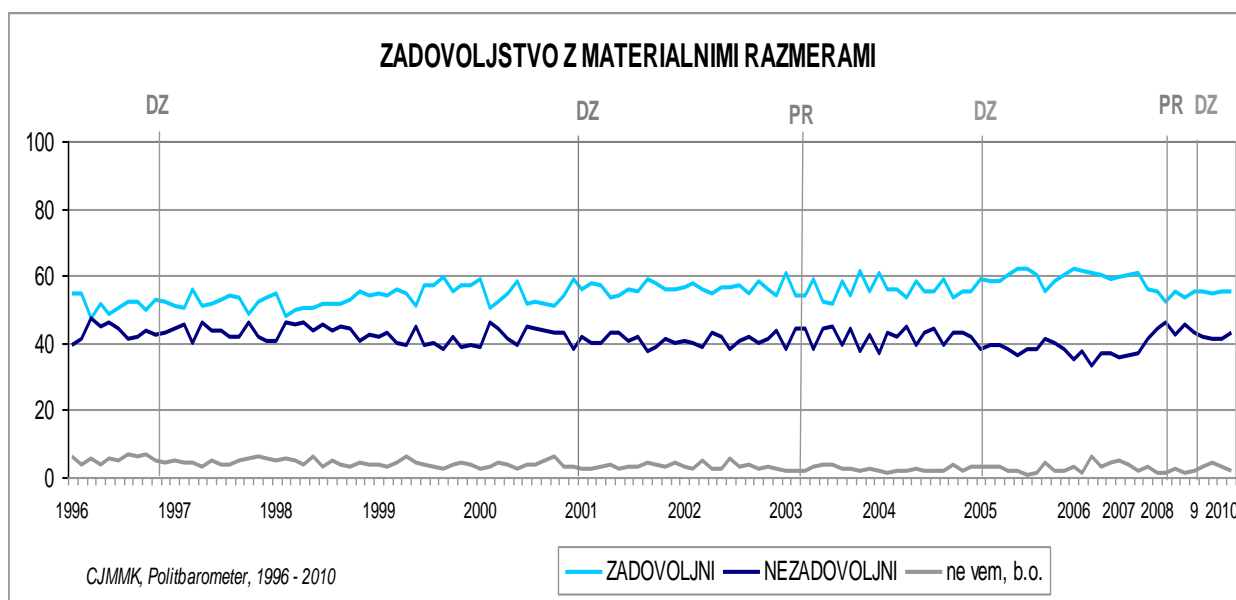
Bližnja primerjava (graf 2.4) pokaže na ustaljenost deležev zadovoljnih in nezadovoljnih z materialnimi razmerami v preseku marec 09 – maj 10.

Graf 2.4

Daljša retrospektiva (graf 2.5) to dodatno potrdi in hkrati pokaže, **da je nezadovoljnih z materialnimi razmerami v zadnjih dveh letih sicer nekaj več in zadovoljnih nekaj manj kot v obdobju 2004–2007.** Do upada ravni zadovoljstva je prišlo že v zadnjem letu predhodne vlade – in torej še v obdobju »predkriznih razmer in videza gospodarske konjunkturo«.

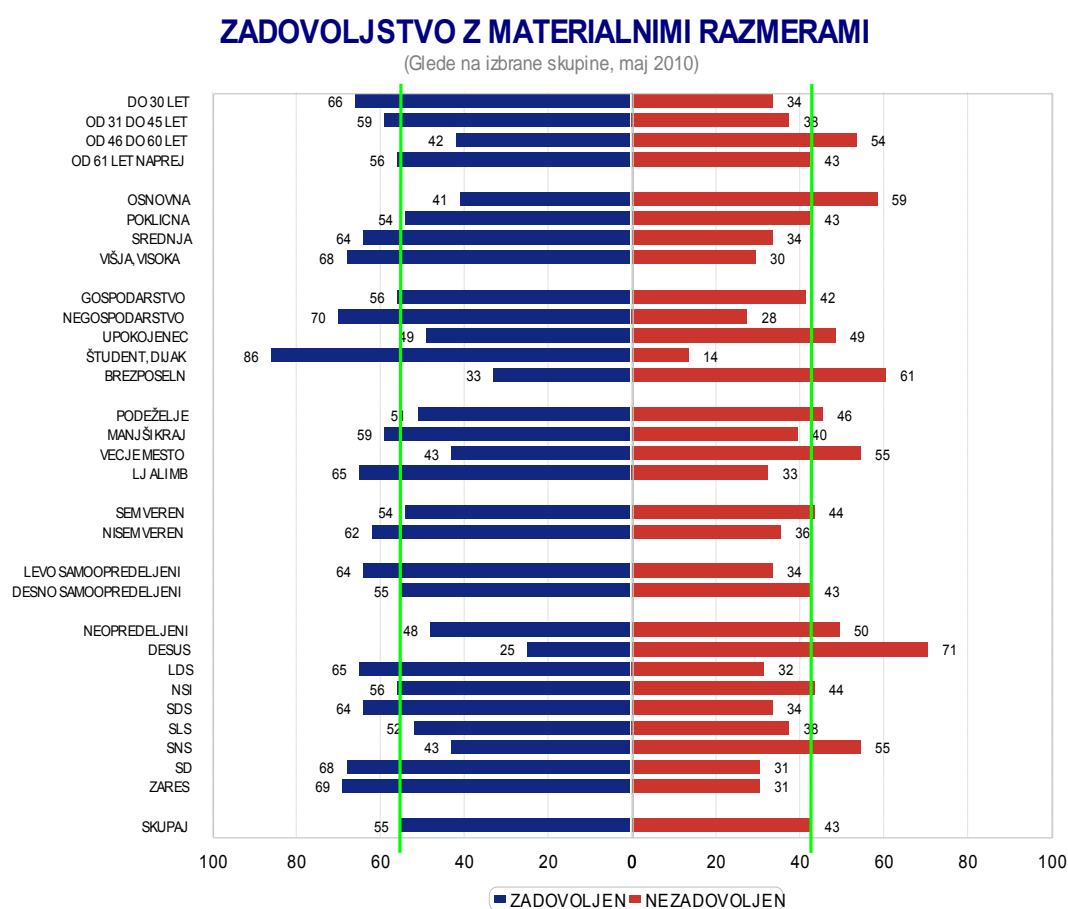
Graf 2.5

Analiza tokratne meritve (PB 2010/maj, graf 2.6) potrdi predhodno ugotovitev, da je **nezadovoljnih z materialnimi razmerami v družini največ med respondenti iz skupin 46 do 60 let starih (54%), le z osnovno šolo (59%), brezposelnih (61%) in upokojujencev**

(49%). Tokrat kot bolj nezadovoljni izstopajo še prebivalci večjih mest (55%) in s podeželja (46%), preferenti DESUS (71%) in SNS (55%) itd. Med bolj oz. najbolj zadovoljne z materialnimi razmerami pa se uvrščajo študentje in dijaki (86%), respondenti iz skupin do 30 let (66%), višje in visoko izobraženi (68%), zaposleni v negospodarstvu (70%), respondenti iz Ljubljane in Maribora (65%), levo samoopredeljeni (64%) ter preferenti ZARES (69%), SD (68%), LDS (65%), SDS (64%) itd. **Izražanje nezadovoljstva z materialnimi razmerami sicer poteka bolj pod vplivom socioekonomskih kot pod vplivom nazorskih opredelitev in strankarskih preferenc.**

Graf 2.6

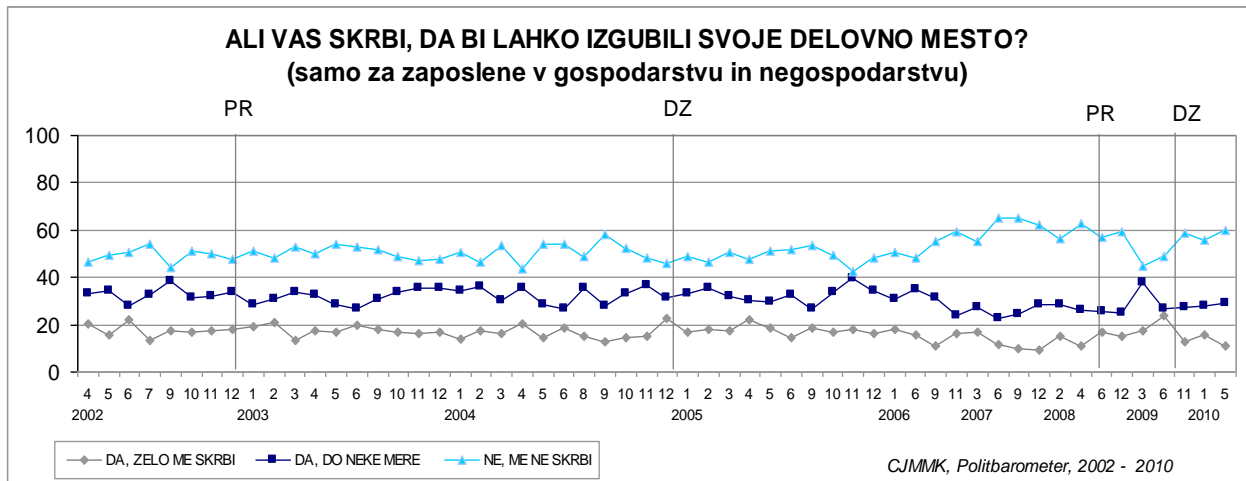

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

2.3 Skrb pred izgubo delovnega mesta

V okviru longitudinalnega programa PB tudi maja opazujemo izražanje **skrbi pred izgubo delovnega mesta**. Odgovore na vprašanje v medčasovni primerjavi prikazuje graf 2.7. Meritev potrjuje ugotovitvam iz obdobja marec 09 – januar10, le da tokrat rahlo upade delež »resno zaskrbljenih« glede izgube zaposlitev in rahlo naraste delež »nezaskrbljenih«. Pogled nazaj pokaže, da je do izostrevanja občutka zaskrbljenosti prišlo v obdobju od marca do jeseni lanskega leta.

Graf 2.7

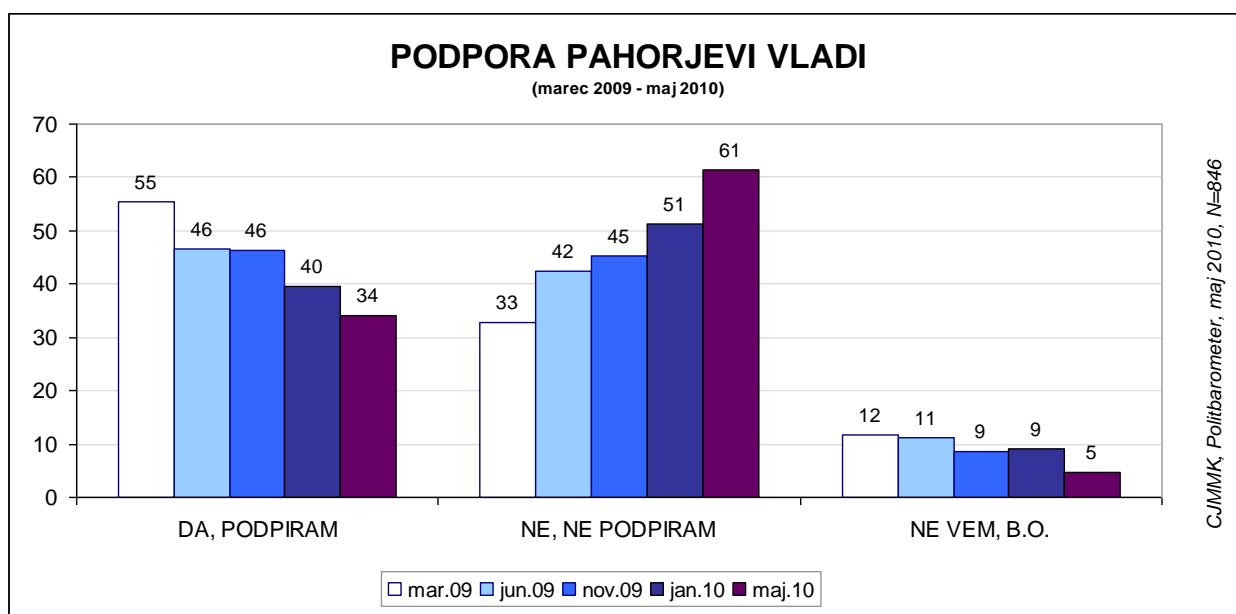
3.0 Podpora vladi, ocene njene učinkovitosti

V tem okviru smo povpraševali o podpori »Pahorjevi vladi« in o učinkovitosti delovanja ključnih nosilcev državne oblasti.

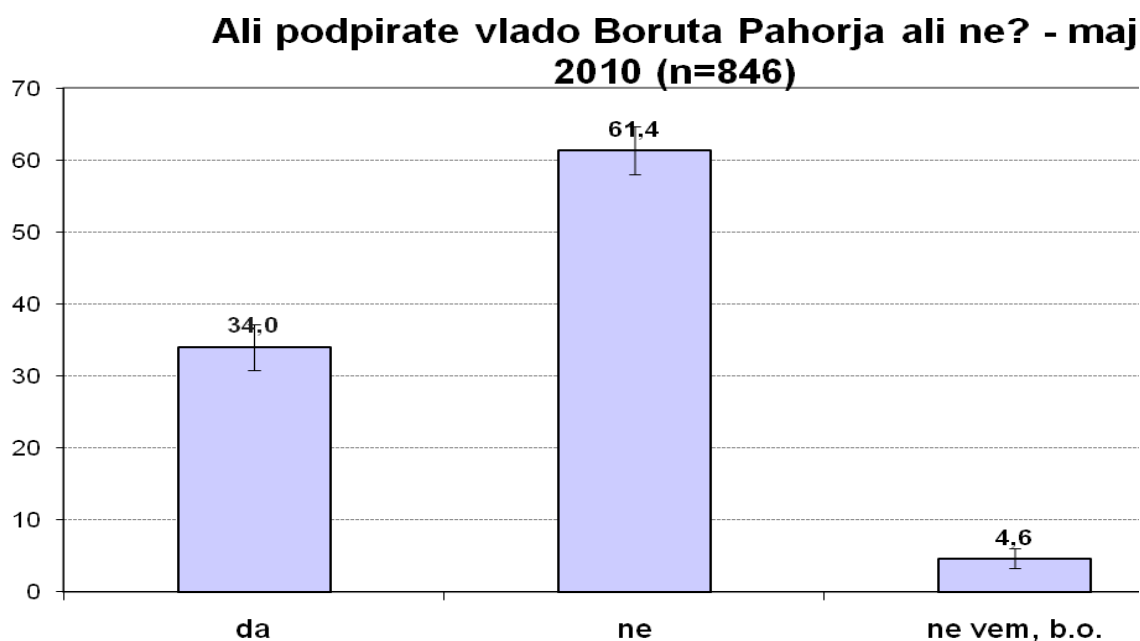
3.1 Podpora Pahorjevi vladi – in bližnje primerjave

Grafa 3.1 pokaže rezultate petih meritev »podpore vladi B. Pahorja« v obdobju marec 09–maj 10. **Visoka vstopna podpora, izmerjena v decembru 2008 (51%), je ob marčni meritvi (PB 2009/marec) še dodatno narasla (55%), nato pa (ob kasnejših meritvah) postopoma upadla – vse do aktualne, majske meritve, ko doseže dno na ravni enotretjinske podpore (34%). Sočasno z upadanjem podpore stopnjevito narašča nepodpora: iz 33% marca lani na 61% maja letos.** Graf 3.2 pokaže na intervale zaupanja meritve podpore vladi.

Graf 3.1

Graf 3.2 Intervali zaupanja

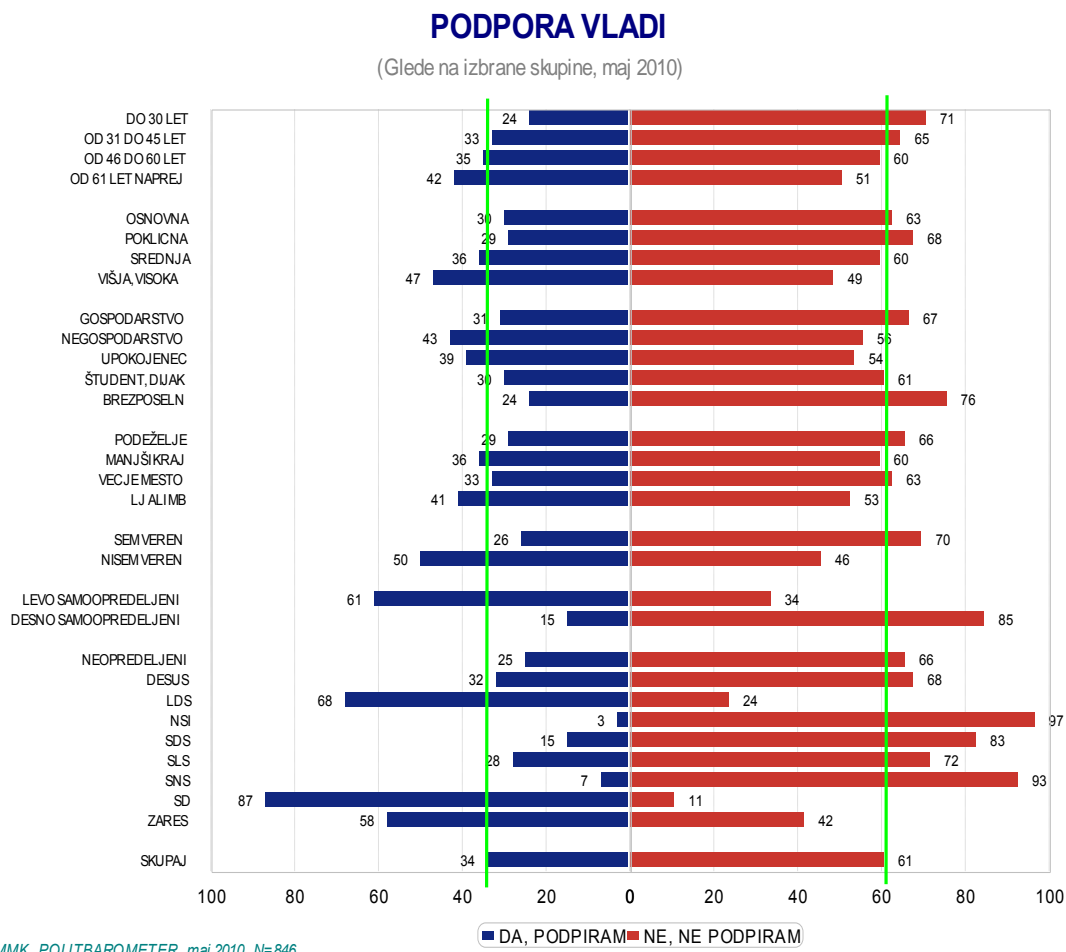

3.2 Podpora – strukturalna analiza

Zadržimo se najprej pri analizi rezultata januarske meritve, ki je nakazala močno nazorsko oz. strankarsko določenost izrekanja podpore vladi. Preferenti levo-sredinskih strank ter levo samoopredeljeni so tedaj izrekli vladi večinsko oz. pretežno podporo, desno samoopredeljeni in preferenti opozicijskih strank pa večinsko oz. pretežno nepodporo.

Analiza majske meritve PB (graf 3.3) januarski ugotovitvi pritrди. **Čeprav je delež skupne podpore značilno upadel in delež nepodpore močno narastel, vlado še vedno večinsko podpirajo levo samoopredeljeni (61%), preferenti SD (87%), LDS (68%) in ZARES (58%), medtem ko preferenti koalicijskega DESUS-a z vsega 32% podpore prestopajo med nepodpornike.** Z nadpovprečnim deležem (34%) podpore pa izstopajo še preferenti iz najstarejše starostne skupine (42%), skupine višje in visoko izobraženih (47%) in upokojencev (43%) itd. **Izražanje nepodpore vladi pa najmočneje izstopa med respondenti iz najmlajše starostne skupine (do 30 let: 71%), poklicno izobraženih (68%), zaposlenih v gospodarstvu (67%), brezposelnih (76%), med respondenti iz podeželja (68%), med preferenti SNS (93%), SDS (83%) itd.** Za vse omenjene skupine velja, da delež nepodpore za dva in večkrat presega deleže izrečene podpore vladi. **Čeprav je tudi tu opazna jasna politična določenost izrekanja podpore, se hkrati potrди, da je to izrekanje hkrati (izrazito) pod vplivom socialne umeščenosti skupin (najmlajši; nizko, najnižje izobraženi; brezposelni, zaposleni v gospodarstvu; podeželani).**

Graf 3.3

3.3 Časovni potek izražanja ne-podpore vladam (2001–2010)

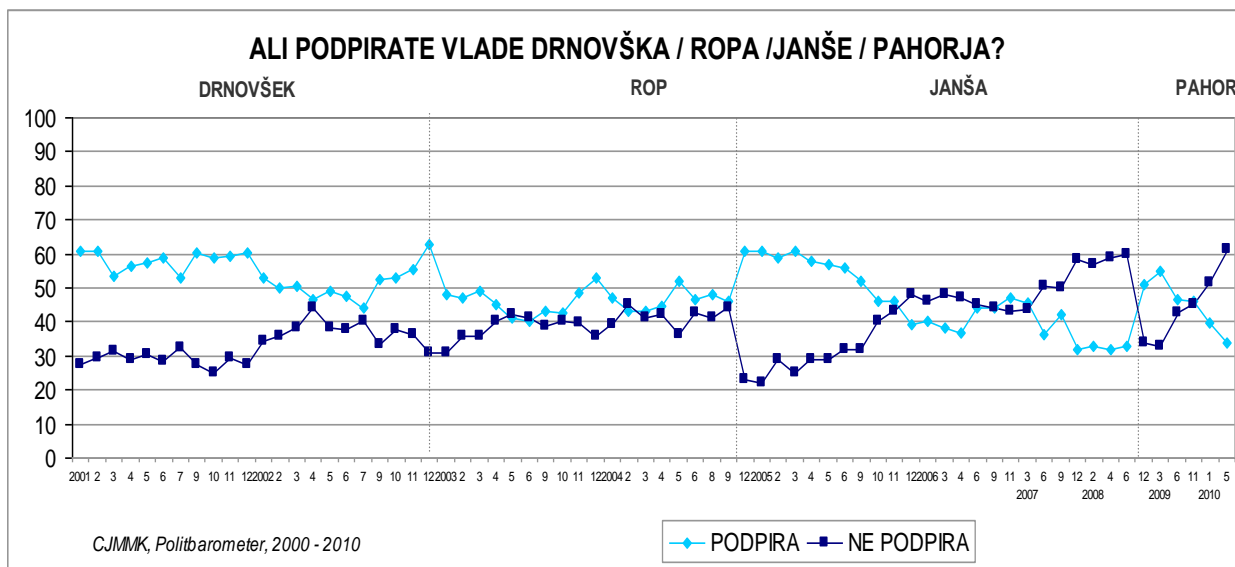
Medčasovna analiza rezultatov meritev ne-podpore vladam v obdobju 2001–2010 oz. v obdobju januar 2004 – maj 2010 je prikazana v grafih 3.4 in 3.5.

Graf 3.4 ponazarja izražanje ne-podpore vladam v obdobju od januarja 2001 dalje⁵. Jasno so razpoznavni » modeli izražanja podpore« mandatarjem Drnovšku, Ropu, Janši in Pahorju, ki se med seboj razlikujejo. Drnovškova vlada je v mandatu 2001–2002 bila deležna visoke podpore, ki je v zaključku mandata sicer upadala, a se ob koncu ponovno povzpela na visoko raven. Podpora Ropovi vladi (2002–2004) je v vsem dvoletnem obdobju ostajala rahlo nad ravnjo nepodpore. **Janševa vlada (2004–2008) je vstopila v mandat z visoko podporo, ki pa je ob koncu prvega leta padla pod raven nepodpore, se v dveh naslednjih letih gibala na ravni izenačenosti in močno upadla v zaključnem letu; delež nepodpore Janševi vladi je v letu 2008 dosegel dotlej neizmerjeno višino. Pahorjeva vlada je vstopila v mandat z visokim, a ne tako izrazitim bonusom kot Janševa vlada. Koncem prvega leta mandata delež podpore upade in se uravna z deležem nepodpore, januarjska in majska meritev v**

⁵ ko smo ta vidik vključili v longitudinalni program PB.

letošnjem letu pa pokazeta močen dvig nepodpore, ki je v zadnji meritvi (maj) dosegla doslej neizmerjeno visoko raven (71%!).

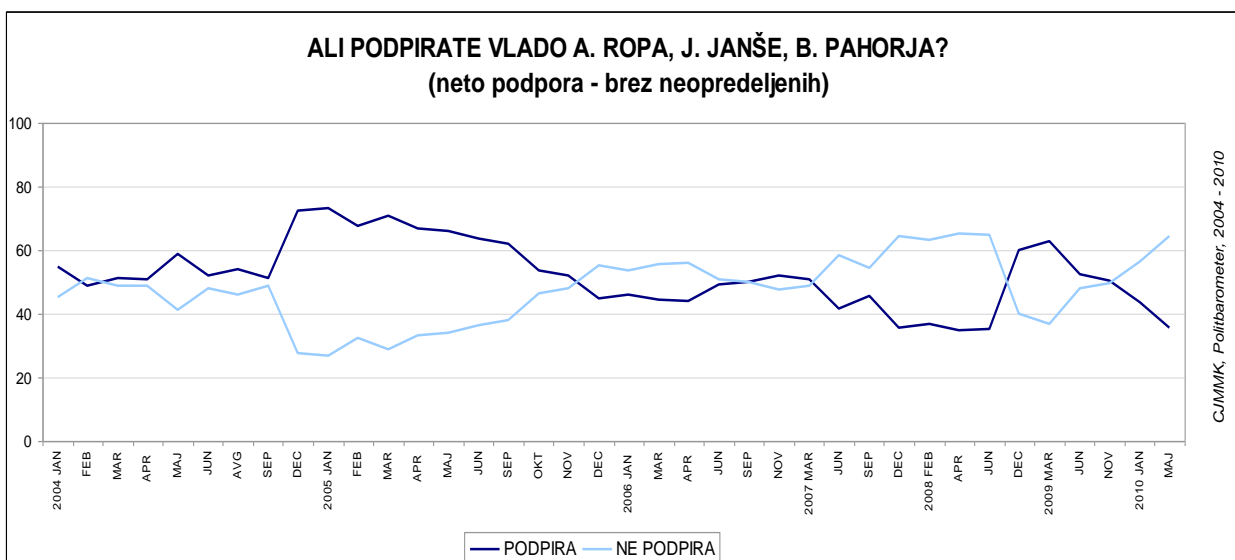
Graf 3.4

Graf 3.5 dodatno grafično ilustrira in izostreno pokaže gibanja v izražanju podpore oz. nepodpore v časovnem izseku januar 2004-maj 2010.

Šele nadaljnje meritve bodo pokazale, ali je drastičen upad podpore pripisati predvsem zaostrenemu političnemu spopadu v zvezi z bližajočim se referendumom o arbitražnem sporazumu Slovenije s Hrvaško, ali pa gre za tendenco, ki je v razmerah še vedno prevladujoče krize – in neuspešnega iskanja izhodov in nje – podobna kot v zaključnem obdobju Janševega mandata.

Graf 3.5

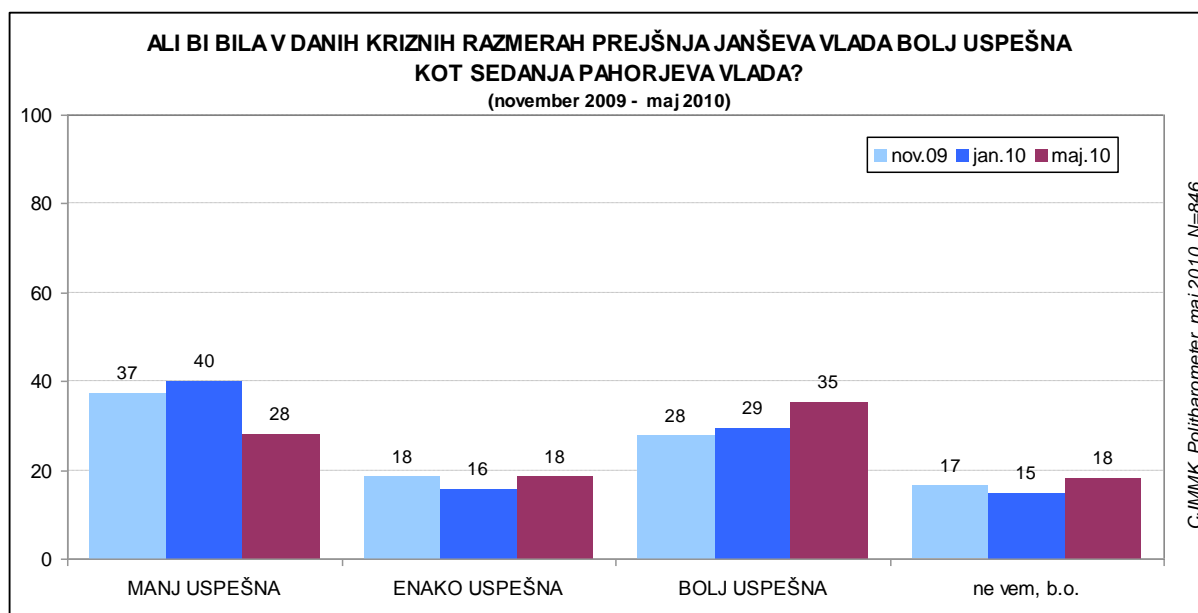

3.4 Pripisovanje prednosti Janševi oz. Pahorjevi vladi

Izražanje podpore aktualni vladi dodatno ilustrira vprašanje, ki smo ga v PB vključili novembra 2009 in ga postavili tokrat tretjič, se glasi: »Ali bi bila v danih kriznih razmerah prejšnja Janševa vlada bolj uspešna, kot Pahorjeva vlada?«. Rezultati opravljenih treh meritev so prikazani v grafu 3.6.

Časovni potek izražanja prednosti Pahorjevi oz. Janševi vladi pritrjuje vtisu, oblikovanem na osnovi izrekanja ne-podpore aktualni (Pahorjevi) vladi. **V novembrski in januarski meritvi značilno več respondentov pripiše prednost Pahorjevi vladi. To še posebej izstopi v januarski meritvi, ko prednost Pahorjevi vladi pripiše dve petini (40%) respondentov, prednost Janševi vladi pa le dobra četrtina (29%) vseh. Pri zadnji meritvi pa se ocena prevesi v prid Janševi vladi, ki ji prednost pripiše dobra tretjina (35%) vseh respondentov, medtem, ko le dobra četrtina vseh (28%) meni, da je uspešnejša sedanja Pahorjeva vlada.**

Graf 3.6

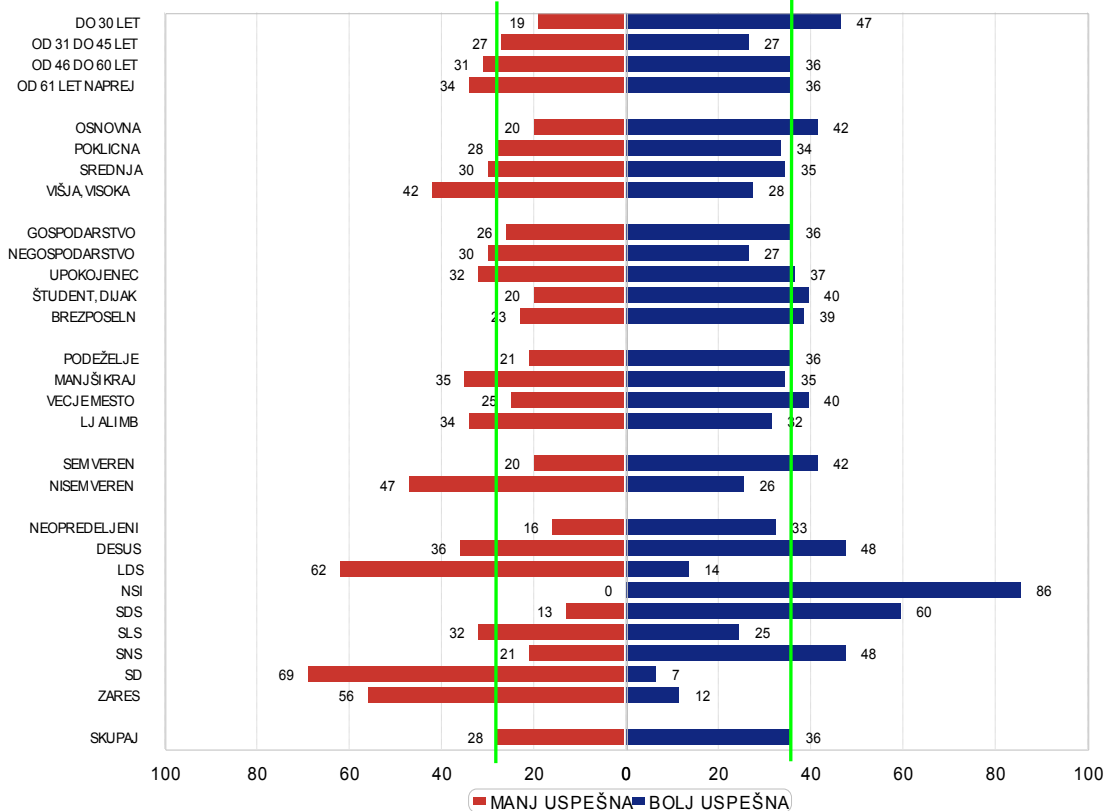
Analiza rezultatov tokratne meritve pokaže, da je pripisovanje prednosti eni ali drugi vladi pod izrazitim vplivom strankarskih oz. nazorskih preferenc. Tako prednost Janševi vladi v veliki meri pripisujejo preferenti NSI, SDS (60%), SNS in tudi DESUS (48%), ne pa preferenti SLS (25%), ki sicer zvečine ostanejo neopredeljeni, itd. Med skupinami, ki menijo, da bi bila Janševa vlada uspešnejša, vidneje izstopajo še verni respondenti (42%), študentje, dijaki (40%), prebivalci večjih mest (40%), le osnovno šolani (42%) itd. Za vse te skupine velja, da delež pripisanih prednosti Janševi vladi za dva in večkrat presega delež pripisanih prednosti Pahorjevi vladi.

Po drugi strani pa večjo uspešnost Pahorjevi vladi v danih razmerah pripisujejo predvsem preferenti levo-sredinskih strank (SD 69%, LDS 62%, ZARES 56%), pa tudi preferenti skupin višje in visoko izobraženih (42%), nevernih (47%) itd. Iz »pričakovane matrike opredeljevanja« izstopajo preferenti DESUS (36%; 48%), SLS (32%; 25%), najmlajši preferenti (19%; 47%, glej graf 3.7).

Graf 3.7

BI BILA V DANIH RAZMERAH JANŠEVA VLADA BOLJ USPEŠNA KOT PAHORJEVA VLADA?

(Glede na izbrane skupine, maj 2010)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

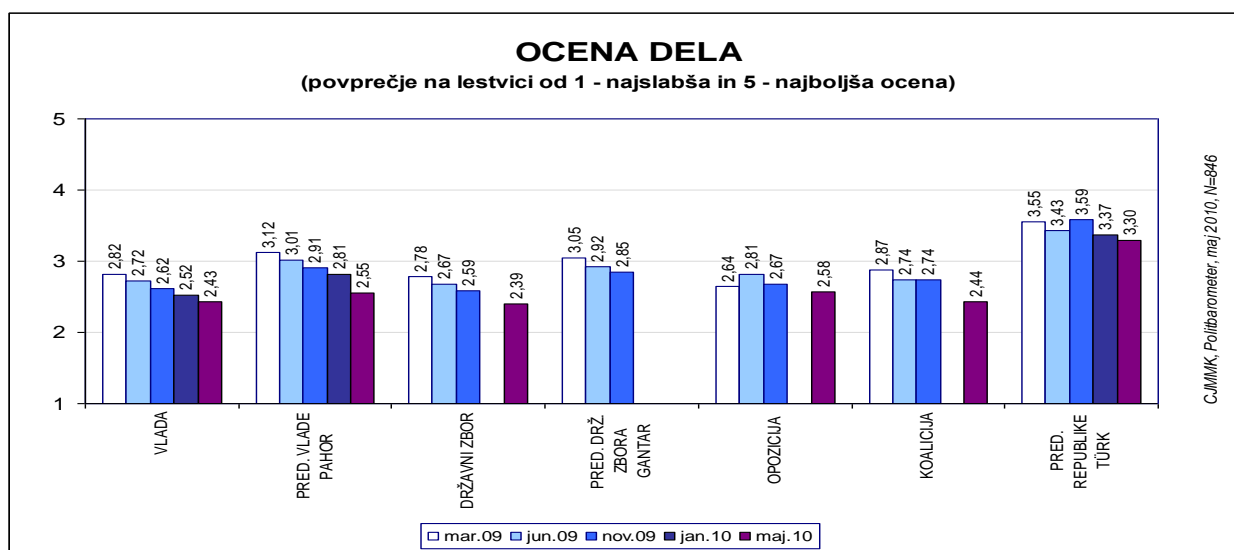
4.0 Ocene uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov

Tendence v ocenjevanju, ki se kažejo skozi »zadovoljstvo z demokracijo« in podporo vladi, se potrdijo tudi v ocenjevanju uspešnosti delovanja državnih organov. Rezultati tokratne, v primerjavi s prehodnimi meritvami uspešnosti državnih organov, so prikazani v grafih 3.8 do 3.10.

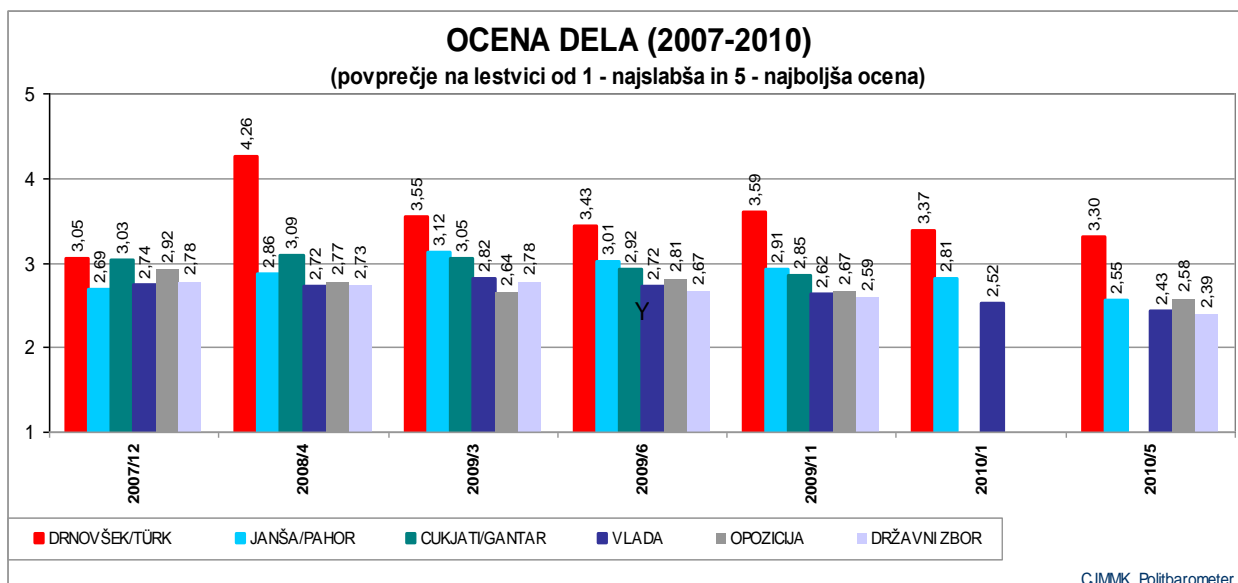
4.1 Ocene uspešnosti (rang in bližnje primerjave)

Iz grafa 4.1 sledi, da so vsi opazovani državni organi tokrat deležni še (bistveno) nižjih ocen uspešnosti svojega delovanja. Stopničasto upadanje (v povprečju) ocen uspešnosti je najbolj izraženo pri predsedniku vlade, ki je marca lani prejel oceno 3.12, ta pa je postopoma upadala do letošnje majske ocene 2.55. Ocena uspešnosti vlade je padala z enako intenzivnostjo in se ustavila pri povprečju 2.43, prav tako tudi ocena Državnega zbora (od 2.78 na 2.39). Upad ocen uspešnosti delovanja beleži tudi Predsednik republike; aktualna ocena njegove uspešnosti 3.30 ustreza povprečju ocen iz obdobja predsednika Drnovška – in je najnižja doslej v Türkovem mandatu. To ilustrira graf 4.2, ki pokaže, da je ocena uspešnosti delovanja predsednika Türka od začetka njegovega mandata (4.26) postopoma padala in ob meritvi PB 2010/maj pristala najnižje.

Graf 4.1

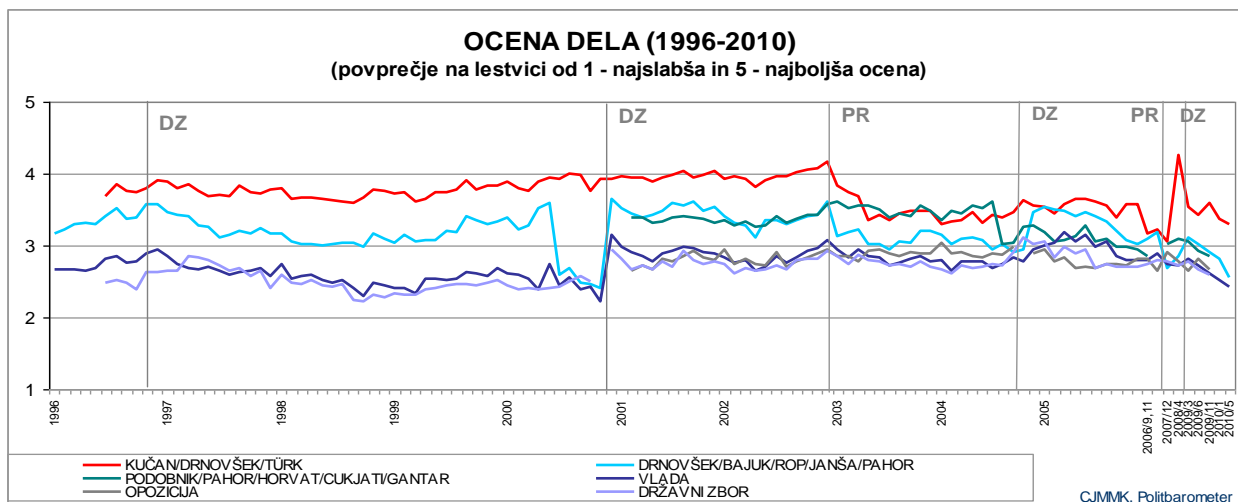
Graf 4.2

4.2 Ocene uspešnosti: retrospektiva 1996–2010

Časovni potek ocenjevanja uspešnosti osrednjih državnih institucij za vse obdobje opazovanja (PB 9996–2010) je prikazan v grafu 4.3.

Graf 4.3

5.0 Zaupanje v institucije

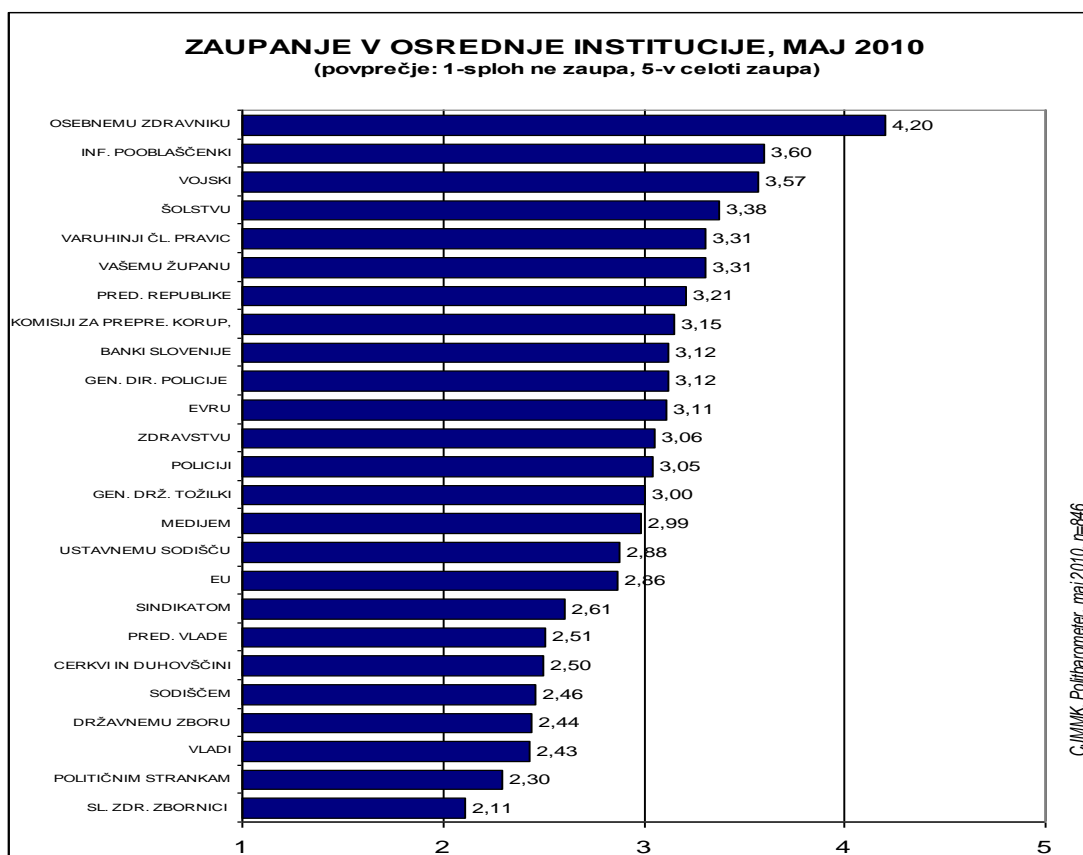
V raziskovanju odnosa oz. spreminjanja odnosa ljudi do razmer v (političnem in družbenem) prostoru in času kot pomemben kazalec služi merjenje »zaupanja v institucije«. ⁶ Zaupanje v institucije merimo na 5-stopenjski lestvici.

5.1 Zaupanje v osrednje družbene institucije – rang (srednje vrednosti)

Rezultat izražanja zaupanja v okviru majske meritve PB je na osnovi srednjih vrednosti prikazan v grafu 5.1. V tokratno opazovanje smo, poleg standardnega nabora institucij, dodali še pet nadzornih ustanov (Informacijski pooblaščenec, Varuh človekovih pravic, Komisija za preprečevanje korupcije, Generalno državno tožilko in generalnega direktorja policije), poleg tega pa še župane, osebnega zdravnika in Slovensko zdravniško zbornico.

Z najvišjim povprečjem ocen zaupanja je najvišje, visoko nad ostalimi, uvrščen osebni zdravnik; zdravstvo je uvrščeno v sredino ranga, Slovenska zdravniška zbornica (z najnižjo doslej izmerjeno srednjo vrednostjo) na dno ranga zaupanja med vsemi opazovanimi institucijami.

Graf 5.1

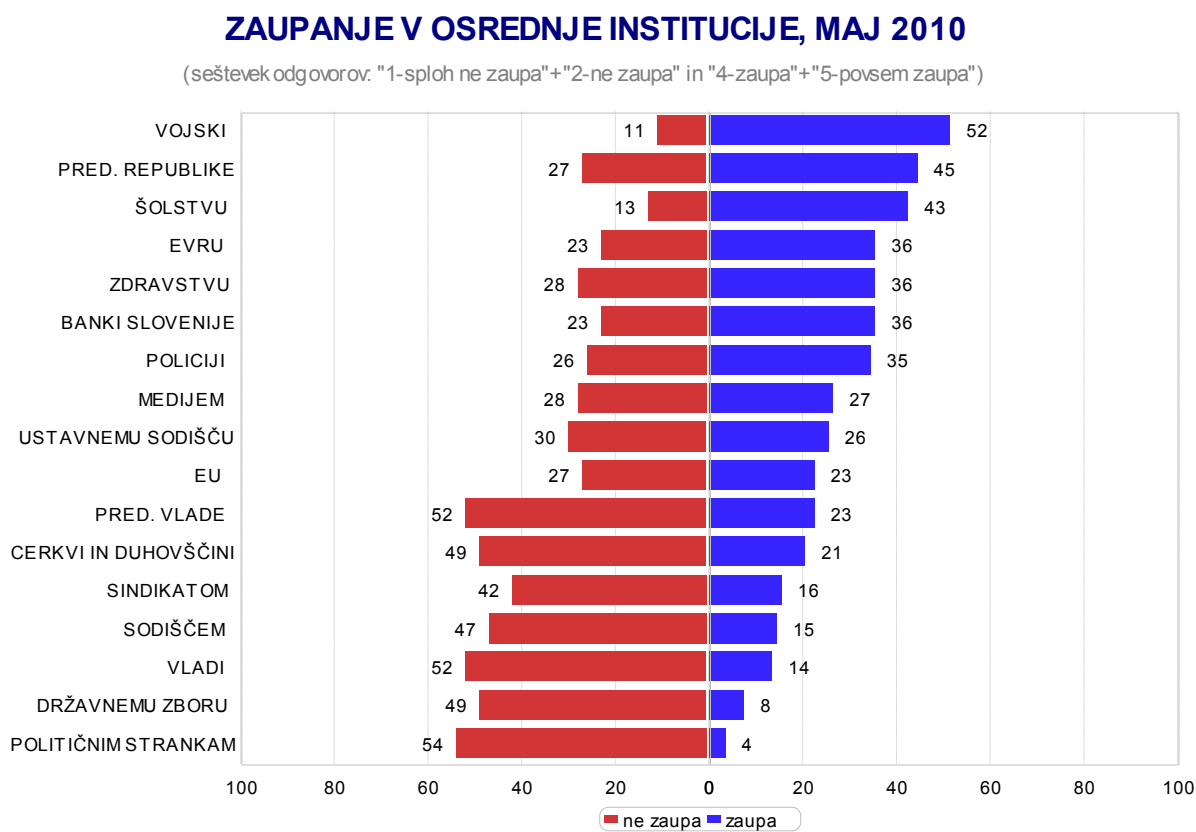

⁶ Za razumevanje smisla raziskave »zaupanja v institucije« glej: Rus/Toš, 2005, Vrednote Slovencev in Evropejcev, Dokumenti SJM 13, Fakulteta za družbene vede, IDV CJMMK, Ljubljana.

Opazovane »nadzorne ustanove« so umeščene visoko v rangu vseh v opazovanje vključenih institucij, med njimi so visoko uvrščeni Informacijski pooblaščenec (3.60), Varuh človekovih pravic (3.31), Komisija za preprečevanje korupcije (3.15), Generalni direktor policije (3.12), pa tudi Generalna državna tožilka (3.00). Osrednje državne ustanove se umeščajo v vsem razponu ranga, najvišje med njimi vojska (3.57), šolstvo (3.38) in Predsednik republike (3.21), v spodnji del ranga (na dno) pa politične stranke (2.30), vlada (2.43), Državni zbor (2.44), sodišča (2.46) in predsednik vlade (2.51) itd.

Umeščanje osrednjih državnih ustanov v rang zaupanja dodatno ilustrira graf 5.2, kjer so posamezne opazovane ustanove uvrščene glede na deleže izkazanega zaupanja (»4 – zaupa«, + »5 – povsem zaupa«).

Graf 5.2

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

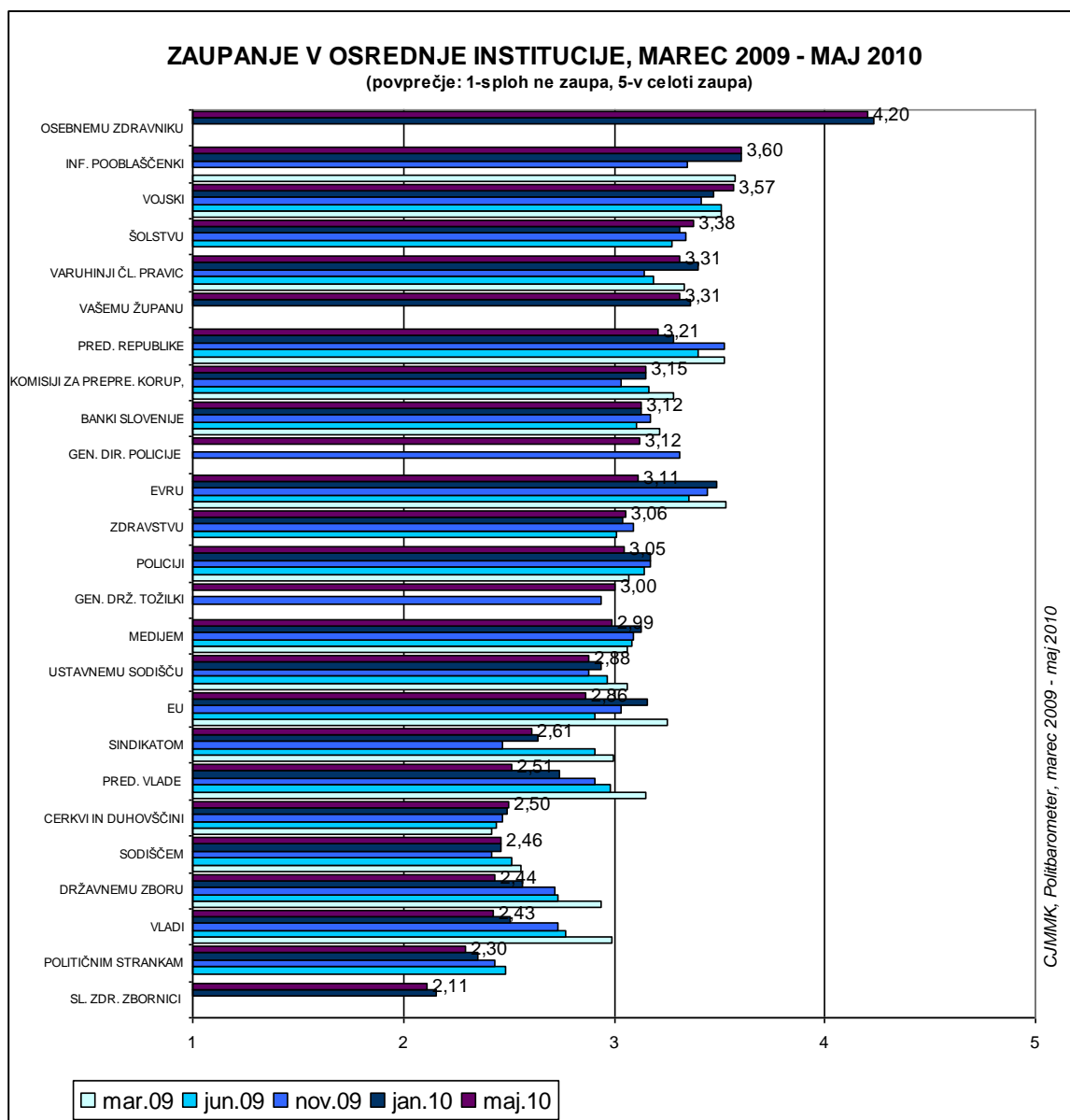
Tudi tu se pokaže, da se daleč najvišje po deležu izrečenega zaupanja uvrščajo slovenska vojska, predsednik republike in slovensko šolstvo. Visoko, na drugi ravni, se umeščajo Evro, zdravstvo, Banka Slovenije in slovenska policija; na tretji ravni, v sredini ranga, so umeščeni mediji, Ustavno sodišče, Evropska unija, predsednik vlade ter cerkev in duhovščina. Tem sledijo (ne četrti ravni) sindikati, sodišča in vlada, na dnu, skoraj brez merjenega zaupanja pa sta umeščena Državni zbor in politične stranke. **Po drugi strani pa po deležu izraženega nezaupanja močno prednjačijo politične stranke, vlada, predsednik vlade,**

državni zbor ter cerkev in duhovščina. Z visokim deležu nezaupanja, ki daleč presega delež izraženega zaupanja, se uvrščajo še sodišča, sindikati, pa tudi Ustavno sodišče in Evropska unija. Za vse preostale opazovane ustanove velja, da so deležne (bistveno) višjega zaupanja kot nezaupanja. To seveda izrecno velja za slovensko vojsko, šolstvo, pa tudi za predsednika republike.

5.2 Zaupanje – bližnje medčasovne primerjave

Spremenljivost izražanja zaupanja v skupino opazovanih institucij ilustrira graf 5.3, ki prikazuje rezultate meritev v obdobju marec 09 – maj 10.

Graf 5.3

Gornji prikaz kaže na dinamiko opredeljevanja oz. izražanja zaupanja med opazovanimi ustanovami. V spodnjem delu grafa se dodatno potrdi vtis o prevladovanju negativnih ocen

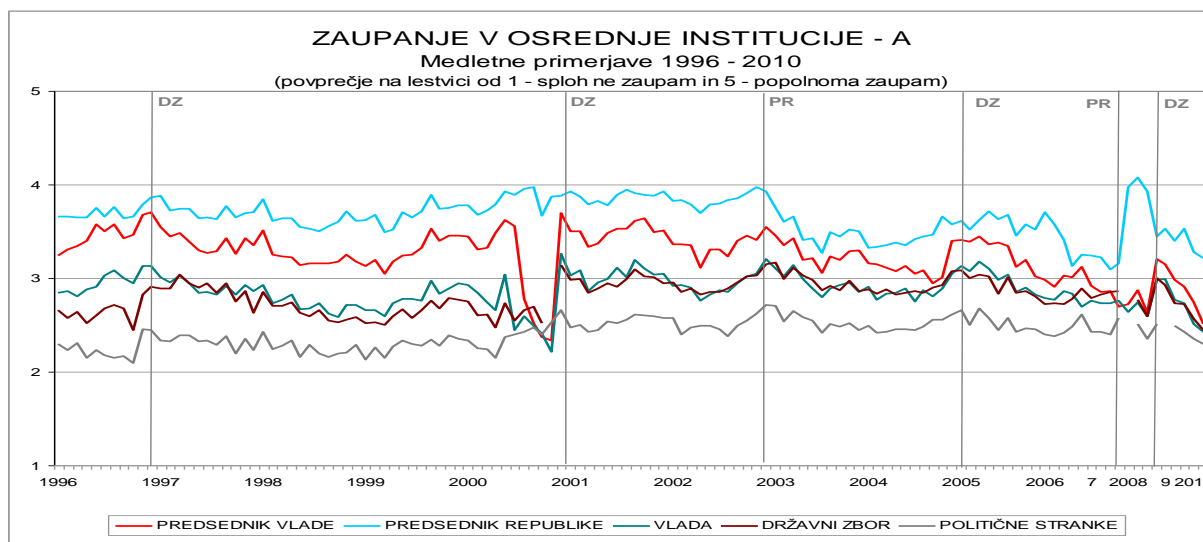
oz. v tem primeru izražanja nezaupanja vladi, Državnemu zboru, predsedniku vlade in tudi političnim strankam. Podobno, negativno tendenco v izražanju zaupanja v tem časovnem preseku opazimo tudi pri Predsedniku republike (na višji ravni zaupanja) ter pri Ustavnem sodišču, sindikatih, sodiščih itd. Očitno je, da v tem obdobju, v razmerah zaostrenih socialnih in političnih spopadov (tudi pred referendumom o AS) **poteka proces delegitimizacije osrednjih državnih ustanov, še posebej Državnega zbora.**

5.3 Zaupanje – medčasovne primerjave 1996–2010

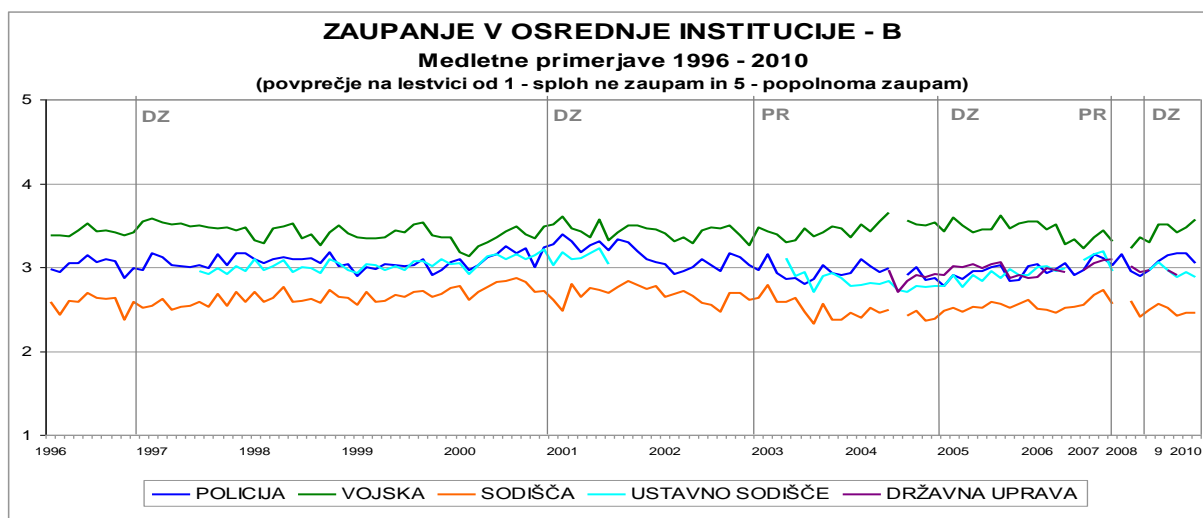
Podrobnejši vpogled v gibanje izražanja zaupanja v opazovane osrednje institucije v vsem obdobju raziskave PB (1996–2010) je podan v grafih 5.4 do 5.8 – posebej za skupine sorodnih ustanov.

Graf 5.4 ilustrira upadanje zaupanja (delegitimizacijo), ki poteka fazno v presekih: 2003–2005; 2005–2008 in 2008–2010. V teh časovnih izsekih lahko opazimo v izražanju zaupanja podobne tendence, vendar z manjšo izostrenostjo, kot v zadnjem dvoletnem obdobju. Žal pa prikaz zadnjega obdobja ni tako »pokrit« z rezultati meritev (glede na majhno število meritev, ki so bile opravljene) kot predhodni. Primerjave teh obdobj pokažejo, da je na ravni izražanja zaupanja predsedniku vlade in vladi kot celoti, proces zmanjševanja zaupanja oz. delegitimizacije (v kratkem obdobju) še vedno najizrazitejši v letu 2000, v času Bajukove vlade.

Graf 5.4

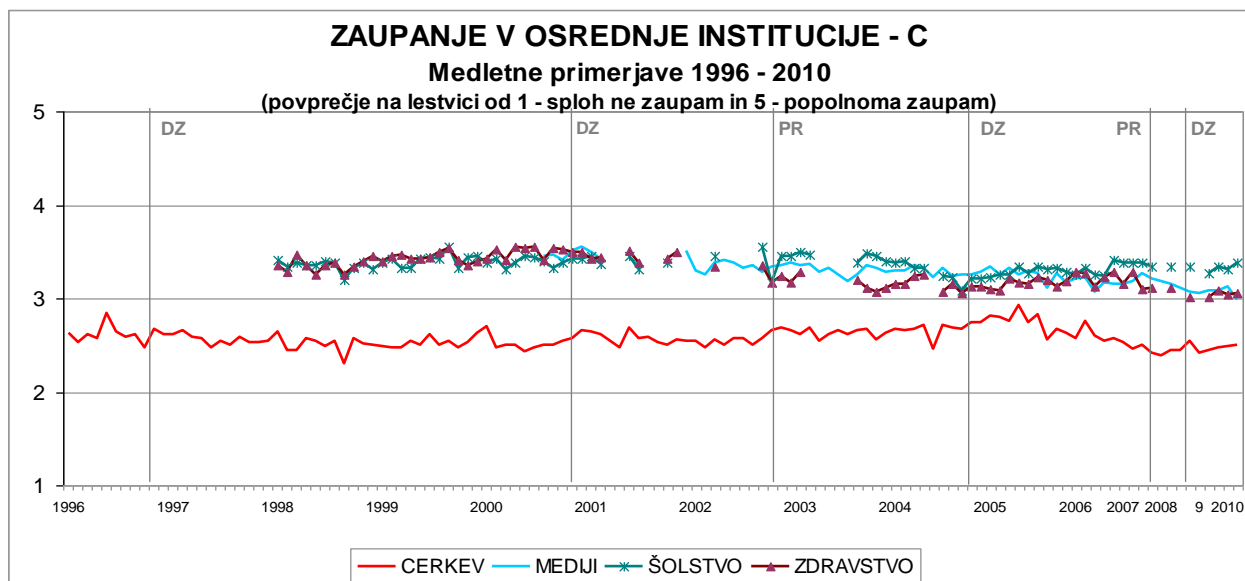
Graf 5.5

Graf 5.6 beleži izrekanje zaupanja v zdravstvo, šolstvo, medije ter cerkev in duhovščino. Samo slednje opazujemo vse od začetka PB (1996), od 1998. leta dalje pa z večjo ali manjšo pogostostjo še preostala tri področja oz. institucije. Graf kaže, da se vseskozi enoznačno umeščajo zdravstvo, šolstvo in mediji. To se (še posebej) potrди v obdobju 1998–2000, pa tudi kasneje; v zadnjem obdobju je področje šolstva deležno več zaupanja kot področje zdravstva in medijev. Tako se šolstvo v rangu vseh opazovanih ustanov umešča visoko, mediji in zdravstvo pa nižje, v sredino ranga.

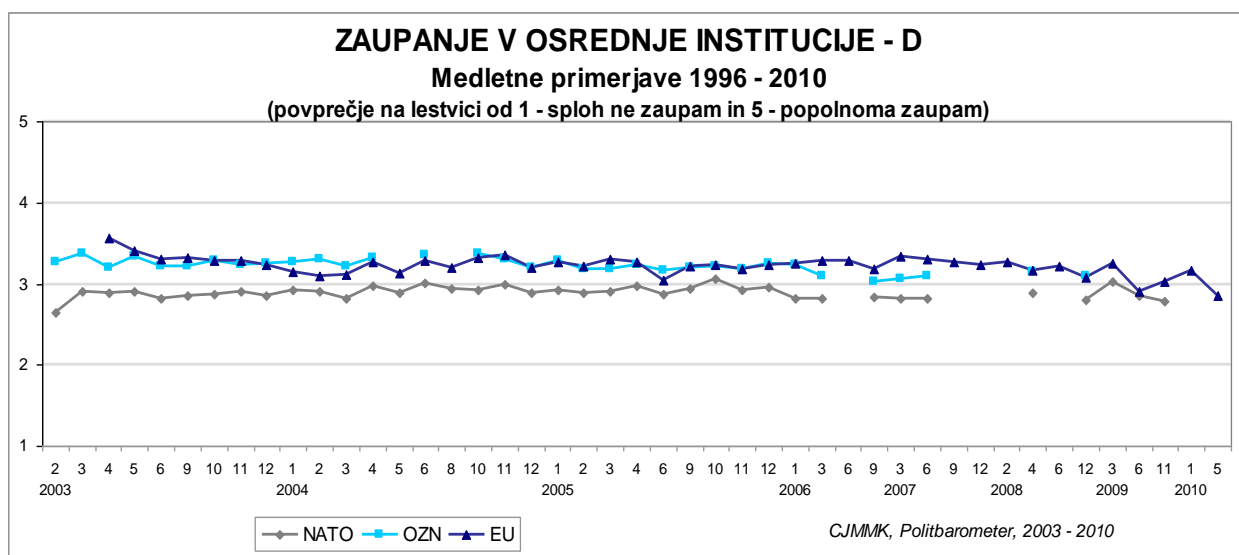
Na drugi, bistveno nižji ravni, se glede na izraženo zaupanje umešča cerkev z duhovščino. Za obdobje od 1996–2006 velja stabilno, sicer nizko uvrščanje cerkve in duhovščine v rang, od sredine 2005 dalje pa se kaže trend upadanja zaupanja, ki se po letu 2008 rahlo zaobrne navzgor. To ilustrira tudi umestitev cerkve in duhovščine v bližnji primerjavi, prikazani v grafu 5.3. Medtem, ko prve tri ustanove »nabirajo« zaupanje sorazmerno enakomerno v vseh skupinah respondentov, je za cerkev in duhovščino značilno, da je izrekanje do nje močnejše pod vplivom nazorskih opredelitev, strankarskih preferenc in tudi vplivom pripadnosti sociodemografskim skupinam (starost, izobrazba, zaposlenost ipd.). Tako, denimo, cerkvi in duhovščini najmanj zaupajo respondenti iz skupin višje in visoko izobraženih (71%), najmlajših (do 30 let: 54%), nevernih (85%), levo samoopredeljenih (66%), preferenti SNS (76%), ZARES (73%), SD (68%), samozaposleni (60%) itd. Izražanje zaupanja cerkvi ostaja v glavnem na nizki ravni, v povprečju (22%), višje pa je med vernimi (33%), med preferenti NSI (71%), SLS (37%), DESUS (38%), med prebivalci s podeželja (30%) itd.

Graf 5.6

Graf 5.7 ponazarja izražanje zaupanja v mednarodne ustanove: EU, OZN in NATO. Zaupanje v te ustanove merimo iz obdobja približevanja Slovenije Evropski uniji in NATO, od leta 2003 dalje. V zadnjem času pa je merjenje zaupanja manj pogosto. Tako je majska meritev zajela le zaupanje v EU. Pokaže se ustaljenost odnosa prebivalcev Slovenije do opazovanih mednarodnih ustanov, po letu 2008 izrekanje zaupanja rahlo niha in upada. To je še posebej izrazito vidno v juniju 2009, ko se EU po izmerjenem zaupanju umesti najnižje dotlej – in ko po ponovnem vzponu pade še nižje (ob zadnji meritvi). To je racionalen odziv javnosti na gospodarsko in družbeno krizo držav Evropske unije in Slovenije znotraj nje.

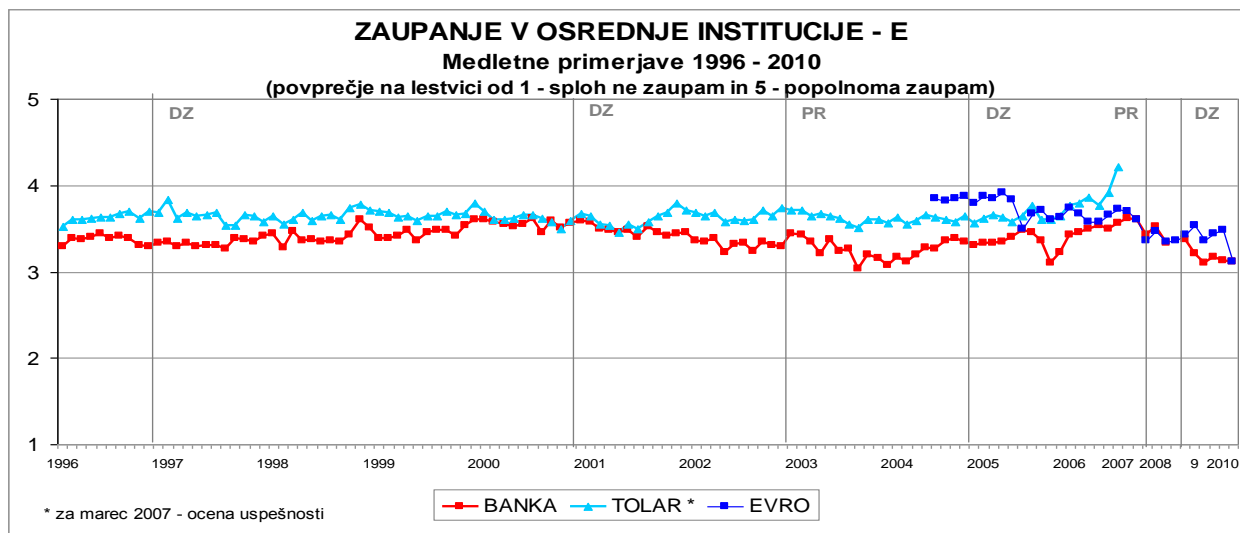
Graf 5.7

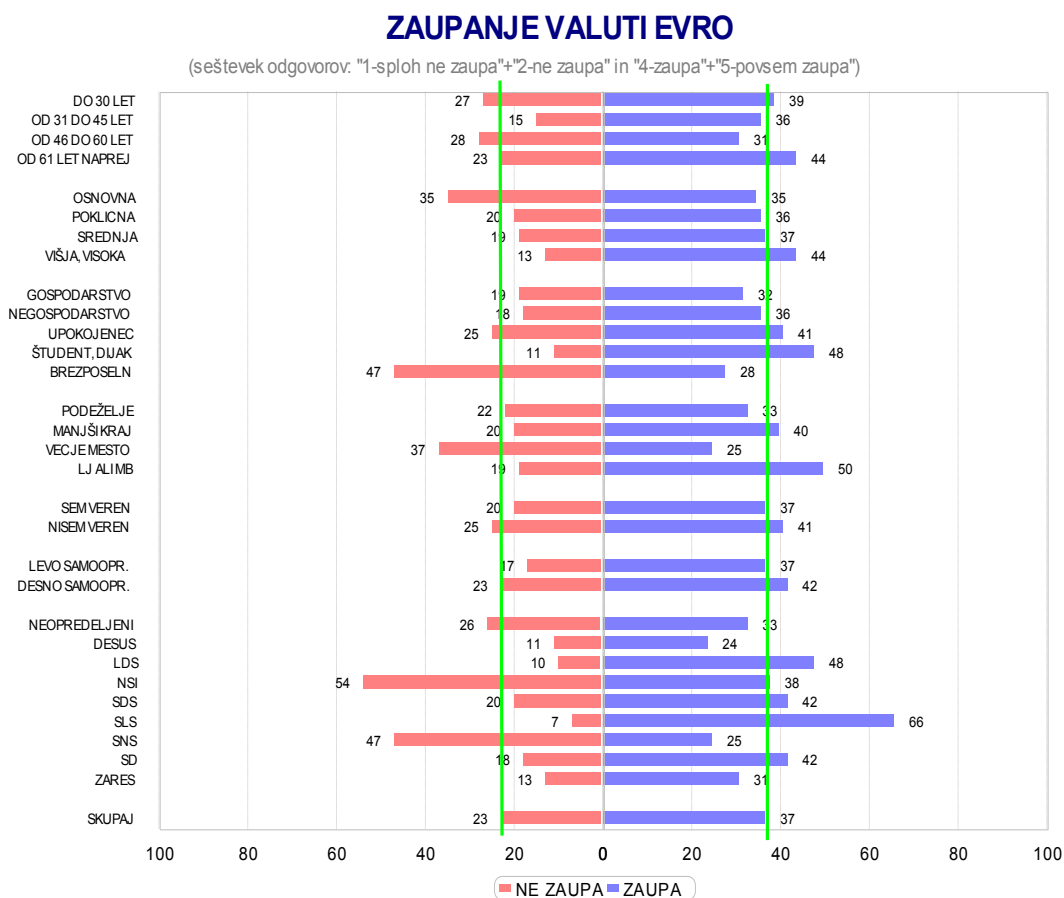
Upadanje zaupanja v Evropsko unijo pa se tendenčno potrди tudi v upadanju zaupanja Evru, kar dobro ilustrira grafičen prikaz 5.8. Evro od trenutka umestitve tendenčno – bolj ali manj – izrazito izgublja na zaupanju. Njegova trenutna umestitev v rangu zaupanja je najnižja doslej.

Izrekanje zaupanja Evru pretežno sovпада z izražanjem zaupanja Banki Slovenije, pri kateri je upad zaupanja v obdobju 2009–2010 še izrazitejši. Na osnovi rezultatov v maju letos se Banka Slovenije glede na zaupanje izenači z Evrom.

Graf 5.8

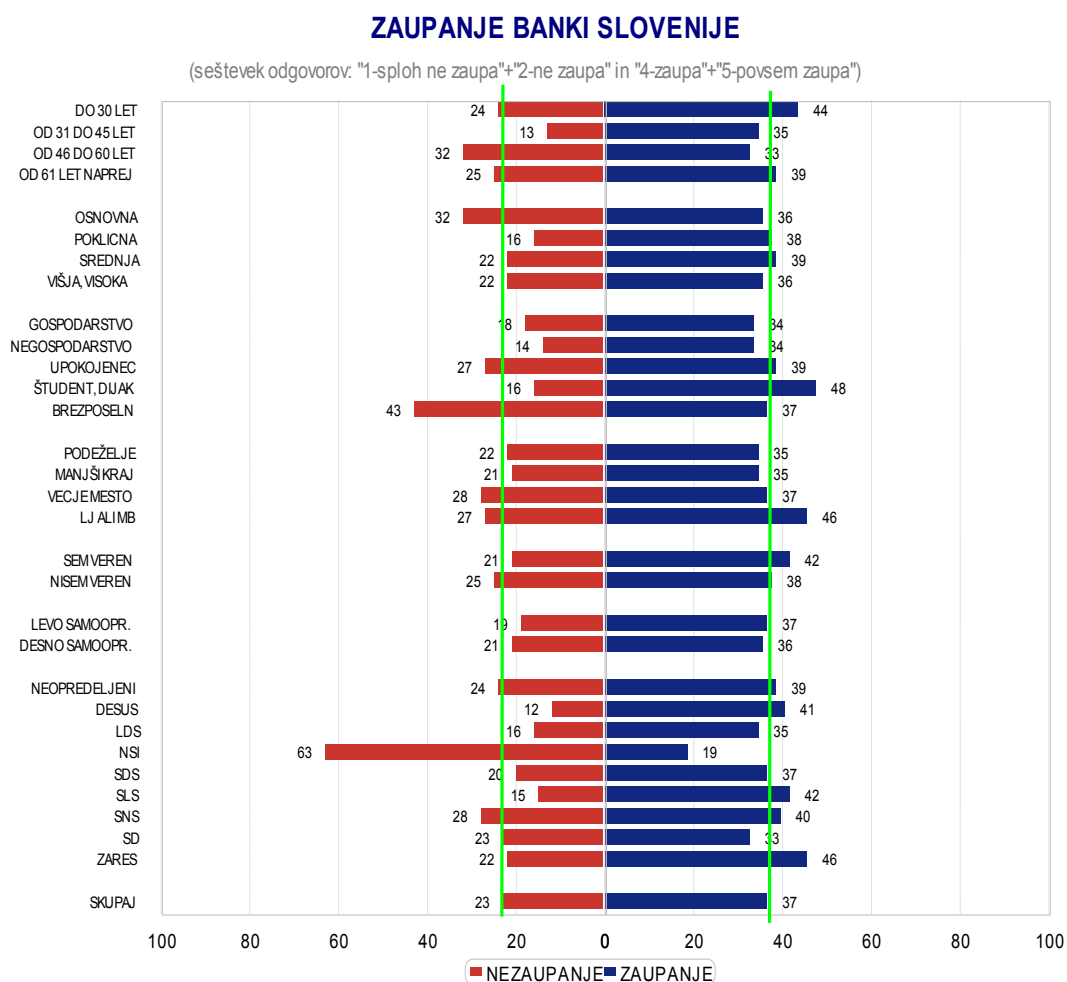
Graf 5.9

Analiza (graf 5.9) pokaže, da v maju letos Evru bolj kot v povprečju zaupajo višje in visoko izobraženi (44%), najmlajši respondenti (39%), študentje, dijaki (48%), respondenti s področja Ljubljane in Maribora (49%), desno samoopredeljeni (42%), podporniki Pahorjeve vlade (47%), pa tudi preferenti SLS (65%), LDS (48%) itd. Nadpovprečno mero nezaupanja v Evro pa opazimo med le osnovnošolsko izobraženimi (35%), samozaposlenimi (40%), brezposelnimi (47%), preferenti SNS (45%) itd. Glede na aktualen kontekst majskega opazovanja lahko dodamo, da so več zaupanja v Evro izrekli respondenti, ki so se pozitivno opredeljevali do arbitražnega sporazuma (42%), kot oni, ki so ga odklanjali (33%).

Izražanje zaupanja Banki Slovenije je manj izdiferencirano (graf 5.10). In vendar je očitno, da več zaupanja banki izrekajo višje in visoko izobraženi (37%), najmlajši respondenti (44%), samozaposleni (38%), dijaki, študenti (48%), respondenti iz Ljubljane in Maribora (46%) itd.

Graf 5.10

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

6.0 Zaupanje predsedniku republike in predsedniku vlade (medletni prikazi, strukturne analize...)

Za presojo procesov legitimizacije oz. delegitimizacije nosilcev demokratičnega sistema je še posebej pomembno opazovanje poteka in strukturnih značilnosti izražanja zaupanja v dve osrednji instituciji s personificiranimi nosilci. Gre za vlogo predsednika republike (PR) in predsednika vlade (PV).

Spremembe v izražanju zaupanja obema nosilcema osrednjih sistemskih vlog bomo na tem mestu opazovali in prikazali v preseku petih meritev (od marca 07 do maja 10), torej pri predsedniku republike v prehodu od predsednika Drnovška v zaključku mandata k predsedniku Türku v prvi polovici mandata, pri predsedniku vlade pa prva dva preseka (marec 07 do februar 08) zajemata mandat predsednika vlade J. Janše, naslednji trije (marec 09 do maj 10) pa predsednika vlade B. Pahorja. V analizo smo vključili pripadnost respondentov starostnim, izobrazbenim, zaposlitvenim skupinam in krajevnim okoljem, pa tudi izražanje vernosti oz. nevernosti, levo-desno samoopredeljevanje ter strankarske preference.

6.1 Izražanje zaupanja PR in PV po starostnih skupinah

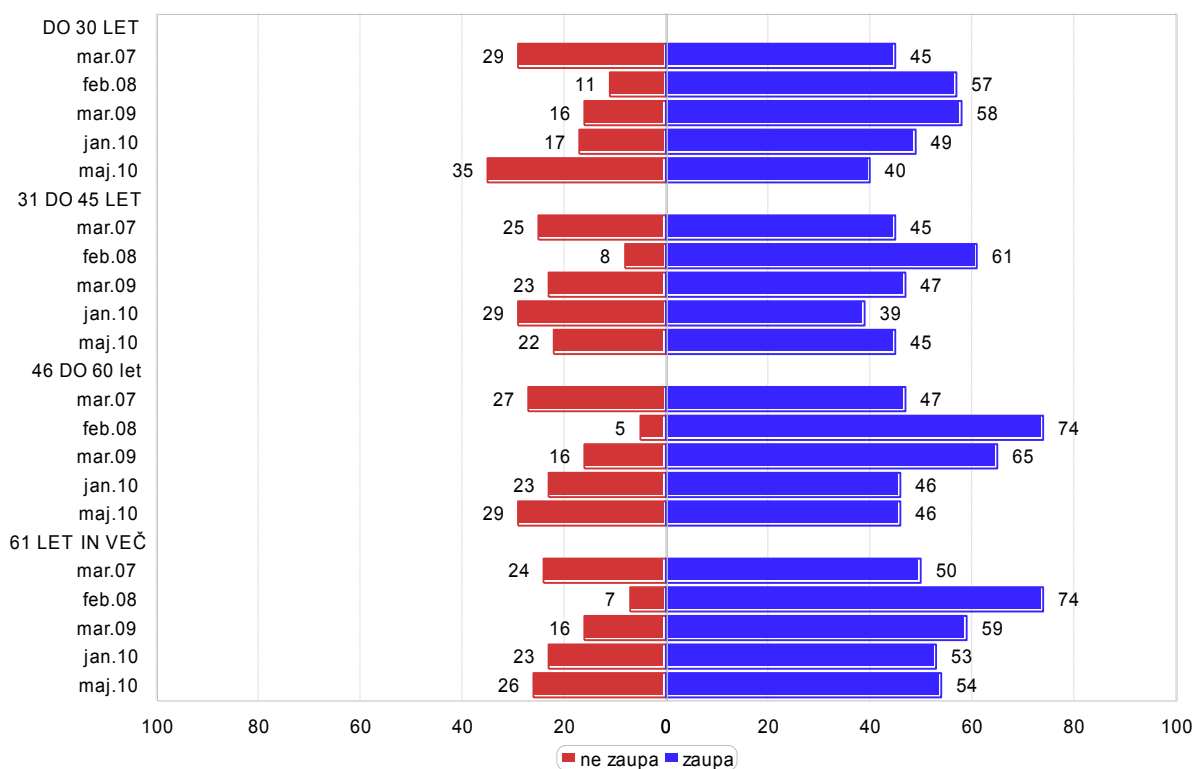
Grafa 6.1 in 6.2 pokažeta povezanost izražanja zaupanja PR in PV glede na pripadnost starostnim skupinam.

PR je med vsemi starostnimi skupinami in v vseh presekih deležen (bistveno) več zaupanja kot nezaupanja. Med najmlajšimi s povečanim deležem nezaupanja izstopajo meritve v marcu 07 (29%) in maju 10 (35%). Pokaže se tudi, da je PR v vseh starostnih skupinah (razen v skupini 31 do 45 let starih), deležen največ nezaupanja prav ob zadnji meritvi (maj 10). Temu ustrezno zaniha tudi izražanje zaupanja, ki je opazno naraslo iz prve na drugo meritve, torej na prehodu iz Drnovškovega v Türkov mandat, pri vseh starostnih skupinah, nato pa postopoma upadlo.

Graf 6.1

ZAUPANJE PREDSEDNIKU REPUBLIKE (marec 07 - maj 10, glede na starost)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa"+"2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

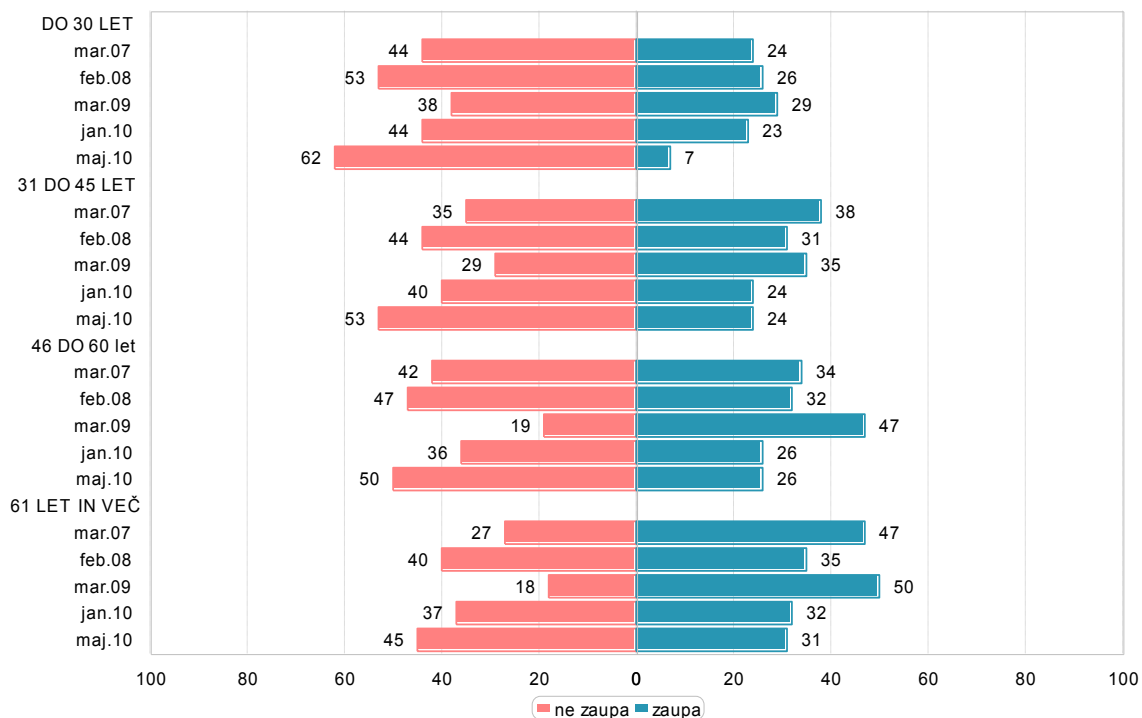
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Graf 6.2 prikazuje nihanja v izražanje zaupanja PV, v prvih dveh presekih J. Janši, v naslednjih treh pa B. Pahorju. Ponovi se profil iz predhodnega prikaza: novi PV je vselej deležen višjega vstopnega zaupanja kot predhodnik; predhodni PV je vselej deležen višjega nezaupanja kot naslednik. Hkrati pa se ponovi profil postopnega upadanja izražanja zaupanja in naraščanje nezaupanja pri vseh starostnih skupinah. Slednje je najbolj izrazi pri skupini respondentov do 30 let, kjer delež izraženega nezaupanja maja 2010 doseže skoraj dve tretjini (62%), delež zaupanja pa vsega 7% respondentov te skupine.

Graf 6.2

ZAUPANJE PREDSEDNIKU VLADE (marec 07 - maj 10, glede na starost)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa"+"2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v%)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

6.2 Izražanje zaupanja PR in PV – po izobrazbenih skupinah

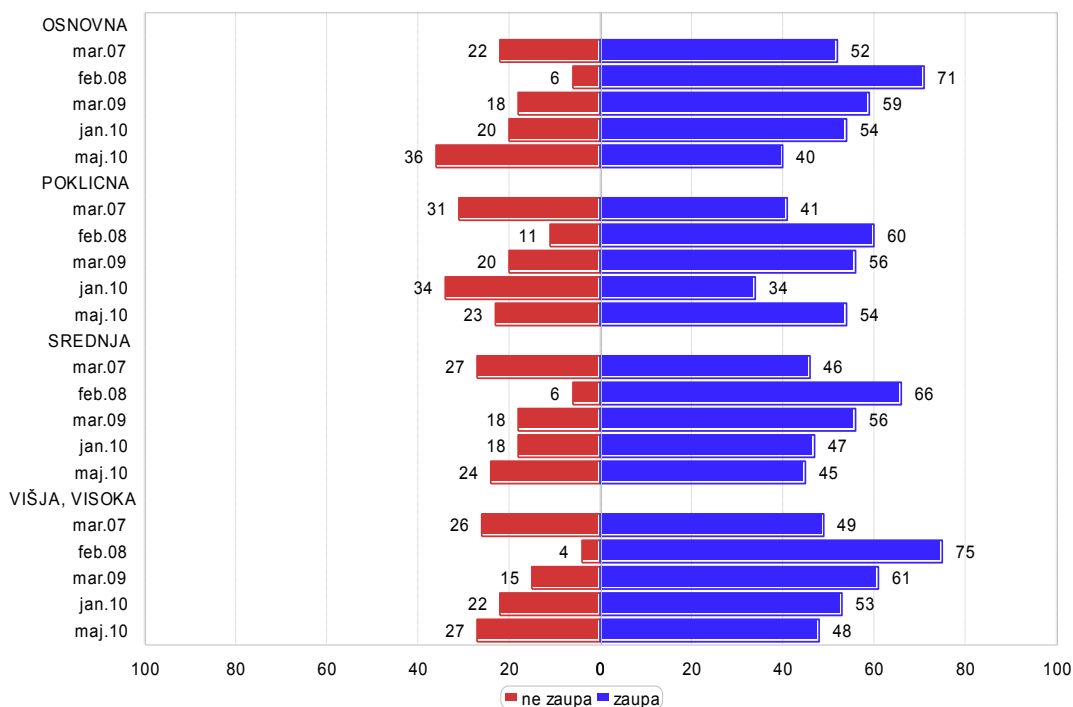
Grafa 6.3 in 6.4 ilustrirata gibanje zaupanja po izobrazbenih skupinah v opazovanih časovnih presekih.

Pri PR je zopet viden oster premik v prehodu med Drnovškovim in Türkovim mandatom, nato pa postopno upadanje zaupanja v presekih Türkovega mandata, ki pa ostaja vseskozi relativno visoko in izrazito nad ravnjo nezaupanja, razen pri skupini le z osnovno šolo, kjer se maja 2010 deleža zaupanja (40%) in nezaupanja (36%) skoraj izravnata.

Graf 6.3

ZAUPANJE PREDSEDNIKU REPUBLIKE (marec 07 - maj 10, glede na izobrazbo)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

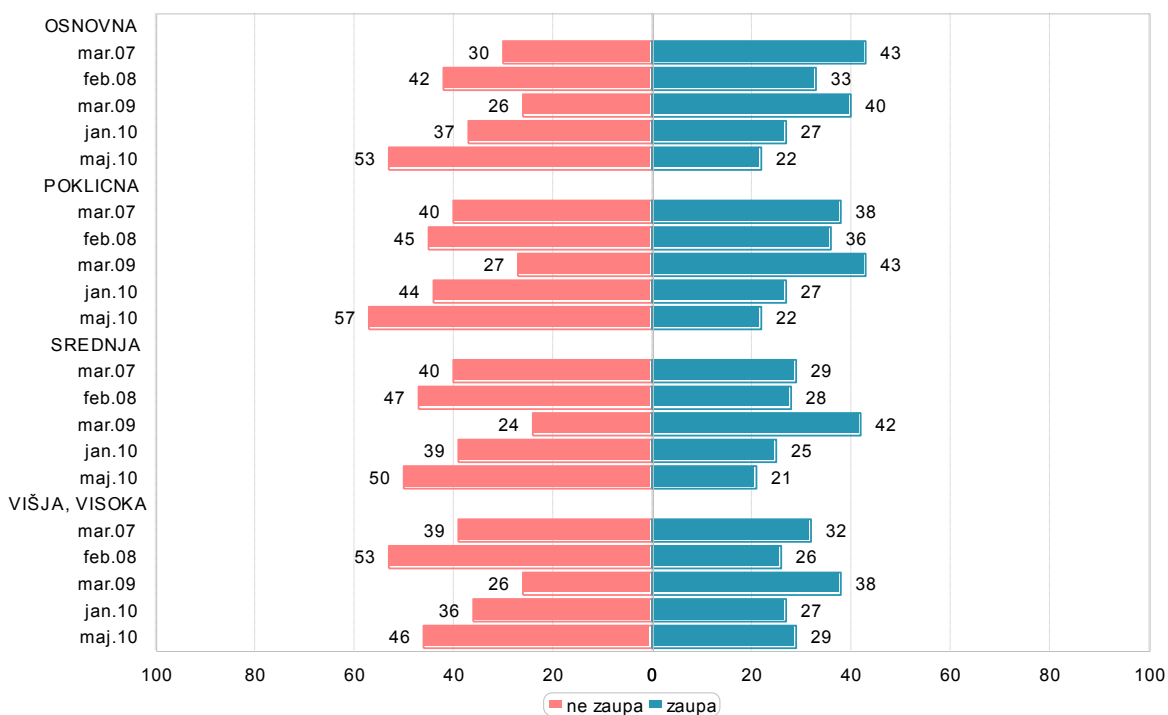
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Graf 6.4 potrdi že prej nakazan model opredeljevanja in izrazit vpliv menjave PV. »Prejšnji« PV je praviloma deležen več nezaupanja kot »novi« – pri vseh poklicnih skupinah. Novi PV izgublja na zaupanju v preseku februar 08 – maj 10. PV B. Pahor ob meritvi v zadnjem preseku po deležu zaupanja pri vseh izobrazbenih skupinah zaostaja za deležem zaupanja PV J. Janše. Delež nezaupanja B. Pahorju ob zadnji meritvi je pri vseh skupinah močno narasel in izrazito presega delež nezaupanja J. Janše, razen pri skupini višje in visoko izobraženih, pri katerih delež nezaupanja J. Janši februarja 08 doseže 53%, pri B. Pahorju pa maja 10 46% vseh opredelitev.

Graf 6.4

ZAUPANJE PREDSEDNIKU VLADE (marec 07 - maj 10, glede na izobrazbo)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

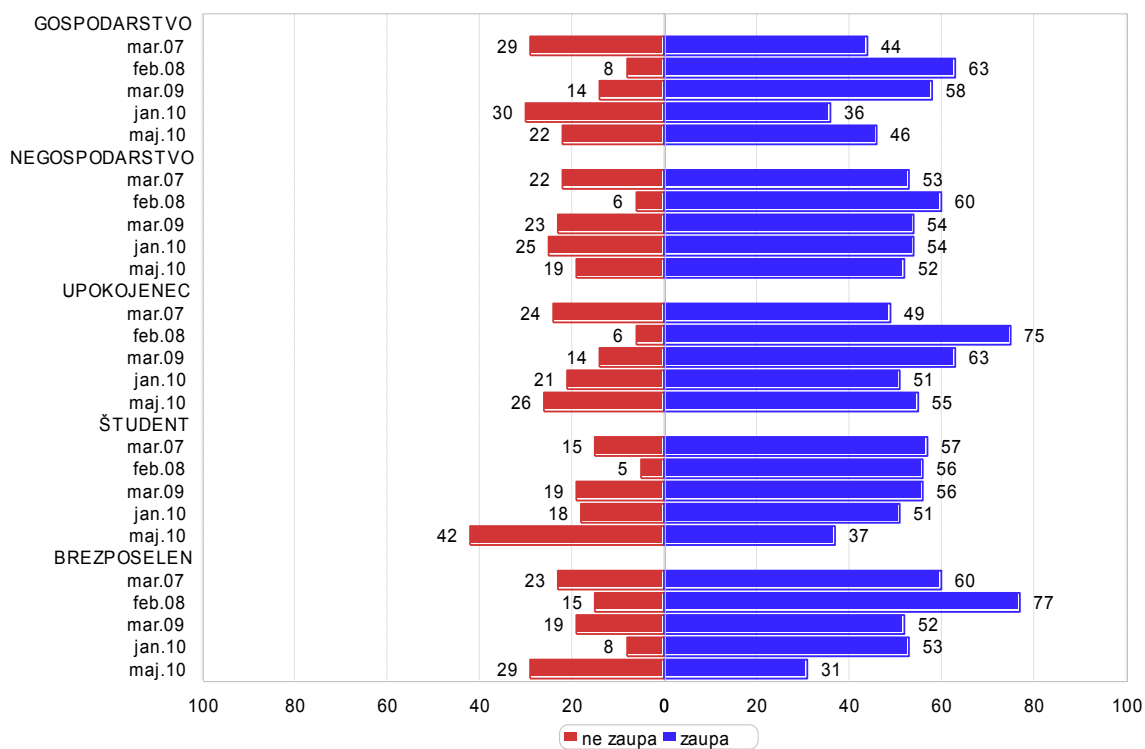
6.3 Izražanje zaupanja PR in PV – po zaposlitvenih skupinah

Grafa 6.5 in 6.6 pokažeta na potek opredeljevanja v opazovanih presekih po zaposlitvenih skupinah. Nihanj v izražanje zaupanja PR (graf 6.5) je vidno manj, v izražanju nezaupanja pa je vidno stopnjevito naraščanje predvsem pri študentih, brezposelnih, pa tudi pri upokojencih. Samo med študenti je delež nezaupanja v PR ob zadnji meritvi višji (42%) kot delež zaupanja (37%), sicer pa velja, da je izražena zaupanja PR pri vseh skupinah v povprečju vsaj dvakrat več kot delež nezaupanja.

Graf 6.5

ZAUPANJE PREDSEDNIKU REPUBLIKE (marec 07 - maj 10, glede na zaposlenost)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

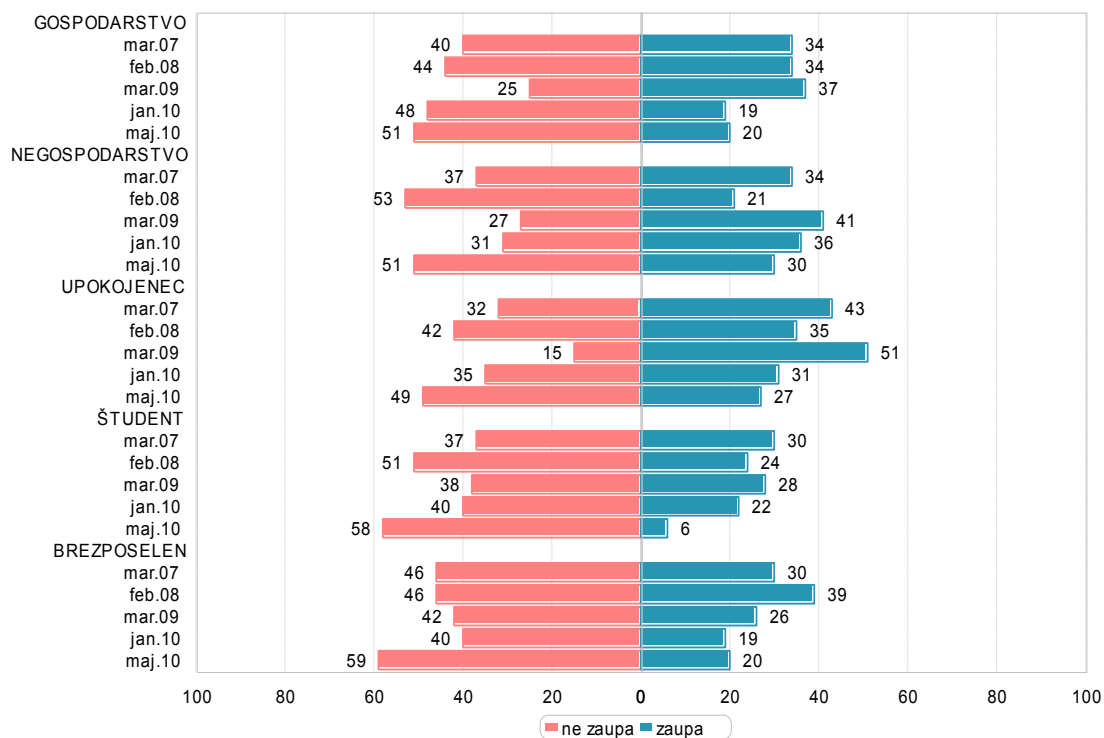
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Podobno sliko, vendar z izrazitim poudarkom na izražanju nezaupanja, razkrijemo tudi v odnosu do PV (graf 6.6). Tudi tu vidno izstopajo z visokimi deleži nezaupanja v PV ob zadnji meritvi (maj 10) brezposelni in študenti, sicer pa velja, da je ob zaključni meritvi delež izraženega nezaupanja v povprečju bistveno višji od deleža izraženega zaupanja.

Graf 6.6

ZAUPANJE PREDSEDNIKU VLADE (marec 07 - maj 10, glede na zaposlenost)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v%)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

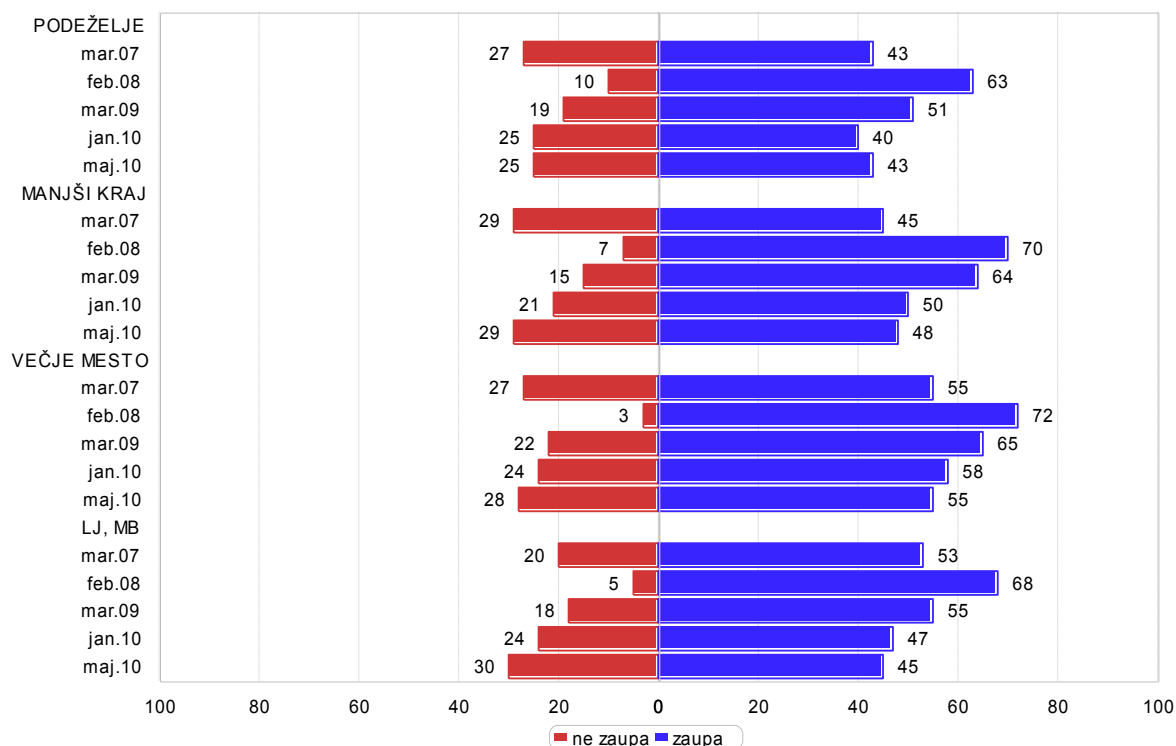
6.4 Izražanje zaupanja PR in PV – glede na kraj bivanja

Grafa 6.7 in 6.8 ponazarjata vliv pripadnosti respondentov različnim krajevnim okoljem. Tudi tu se potrdijo prej nakazane značilnosti premikov v časovnih presekih marec 07 – maj 10. PR v vseh opazovanih okoljskih skupinah ohranja izrazito in pretežno zaupanje nad nezaupanjem. Očitno pa je tudi naraščanje deležev nezaupanja v vseh krajevnih okoljih – s trajanjem mandata sedanjega PR. To je še posebej izraženo v Ljubljani in Mariboru (feb. 08: 3%; maj 10: 30%).

Graf 6.7

ZAUPANJE PREDSEDNIKU REPUBLIKE (marec 07 - maj 10, glede na kraj bivanja)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

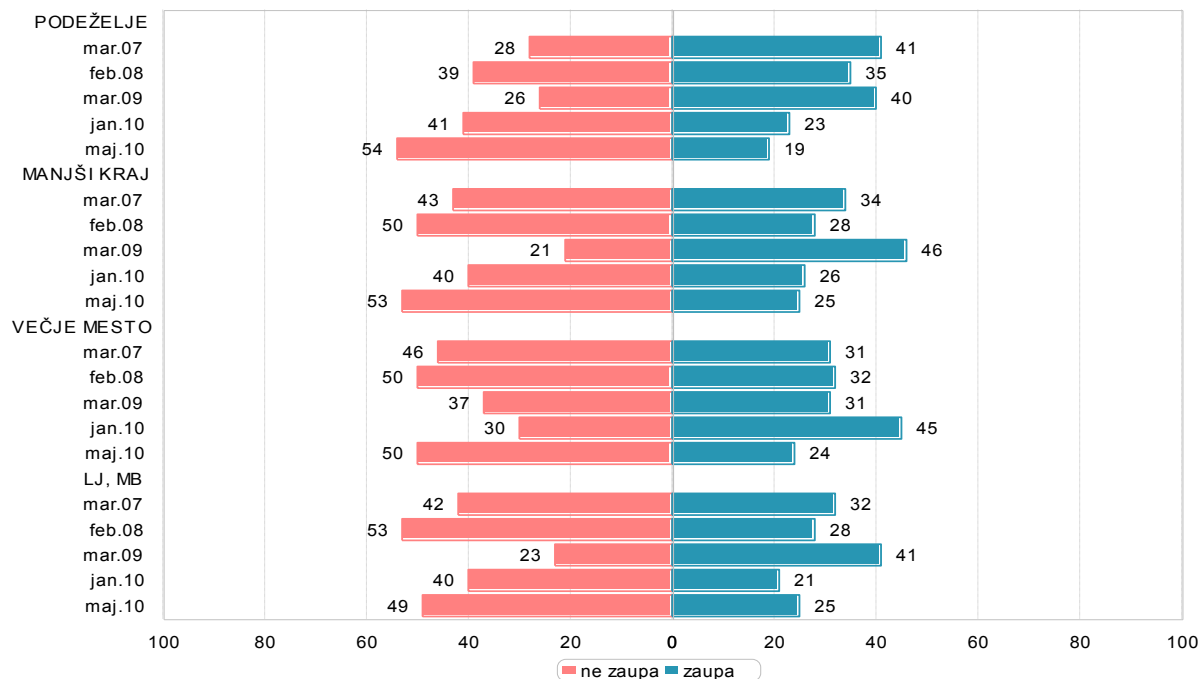
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Naraščanje nezaupanja s trajanjem mandata je še izrazitejše pri PV (graf 6.8). PV je v zadnjem časovnem preseku deležen nezaupanja – v vseh krajevnih okoljih, še posebej pa na podeželju.

Graf 6.8

ZAUPANJE PREDSEDNIKU VLADE (marec 07 - maj 10, glede na kraj bivanja)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

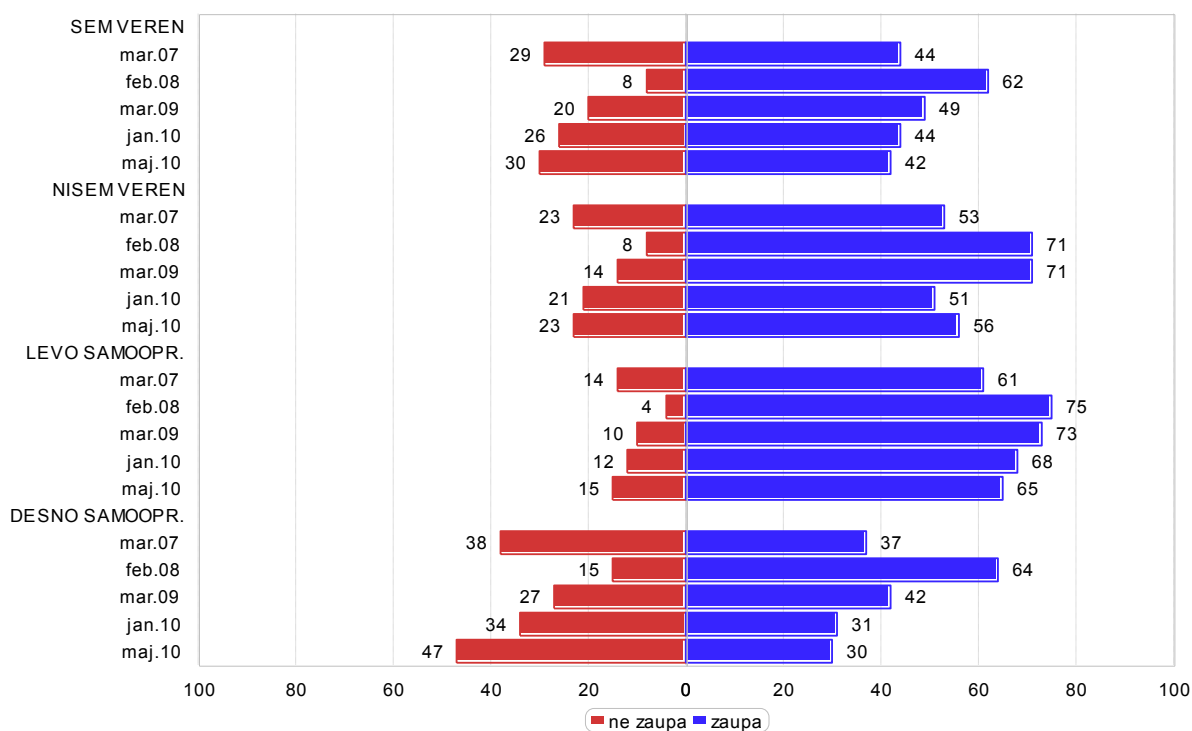
6.5 Izražanje zaupanja PR in PV – glede na vernost in levo-desno samoopredeljevanje

Grafa 6.9 in 6.10 ilustrirata gibanje izražanja zaupanja PR in PV med vernimi in nevernimi ter med levo in desno samoopredeljenimi. V grafu 6.9 se pri izražanju zaupanja PR kažete dva »modela«: prvi ponazarja gibanje ne-zaupanja med vernimi in desno samoopredeljenimi ter drugi, ki zadeva neverne in levo samoopredeljene. Vidi se, da levo-desna samoopredelitev dosti izraziteje vpliva na izražanje zaupanja PR kot ne-vernost. Daleč največ nezaupanja PR izrekajo desno samoopredeljeni, čeprav se tudi tu izrazito pokaže učinek prehoda nosilcev vlog (Drnovšek/Türk) ter visok vstopni bonus novega PR Türka, ki postopoma upada. Le med desno samoopredeljenimi je Türk v zaključnih meritvah (januar–maj 10) deležen več nezaupanja kot zaupanja; za vse ostale skupine v vseh časovnih presekih pa to ne velja.

Graf 6.9

ZAUPANJE PREDSEDNIKU REPUBLIKE (marec 07 - maj 10, glede na ne-vernost, levo-desno samoopredeljevanje)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

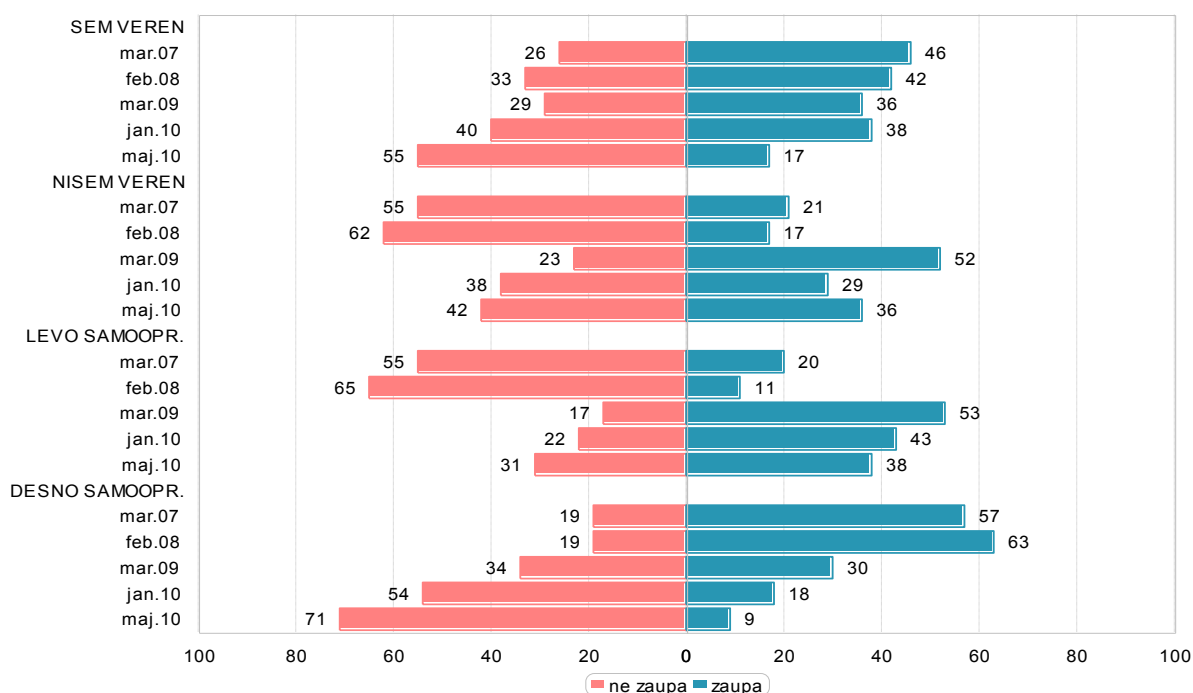
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Graf 6.10 kaže, da je izražanje zaupanja PV glede na ne-vernost oz. levo-desno samoopredeljenost še dosti bolj izdiferencirano. Tudi tu se potrди vpliv prehoda med mandatarjema, postopno upadanje zaupanja novemu mandatarju in hkrati bolj izrazito (med desno samoopredeljenimi in vernimi) oz. manj izrazito (med nevernimi in levo samoopredeljenimi) naraščanje deleža nezaupanja. Aktualno razmerje v izražanju ne-zaupanja je za PV izrazito neugodno tako med vernimi (55%; 17%) in nevernimi (42%; 36%) in še posebej med desno samoopredeljenimi (71%; 9%) respondenti. Neugodno pa je tudi med levo samoopredeljenimi (31%; 38%) respondenti.

Graf 6.10

ZAUPANJE PREDSEDNIKU VLADE (marec 07 - maj 10, glede na ne-vernost, levo-desno samoopredeljevanje)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

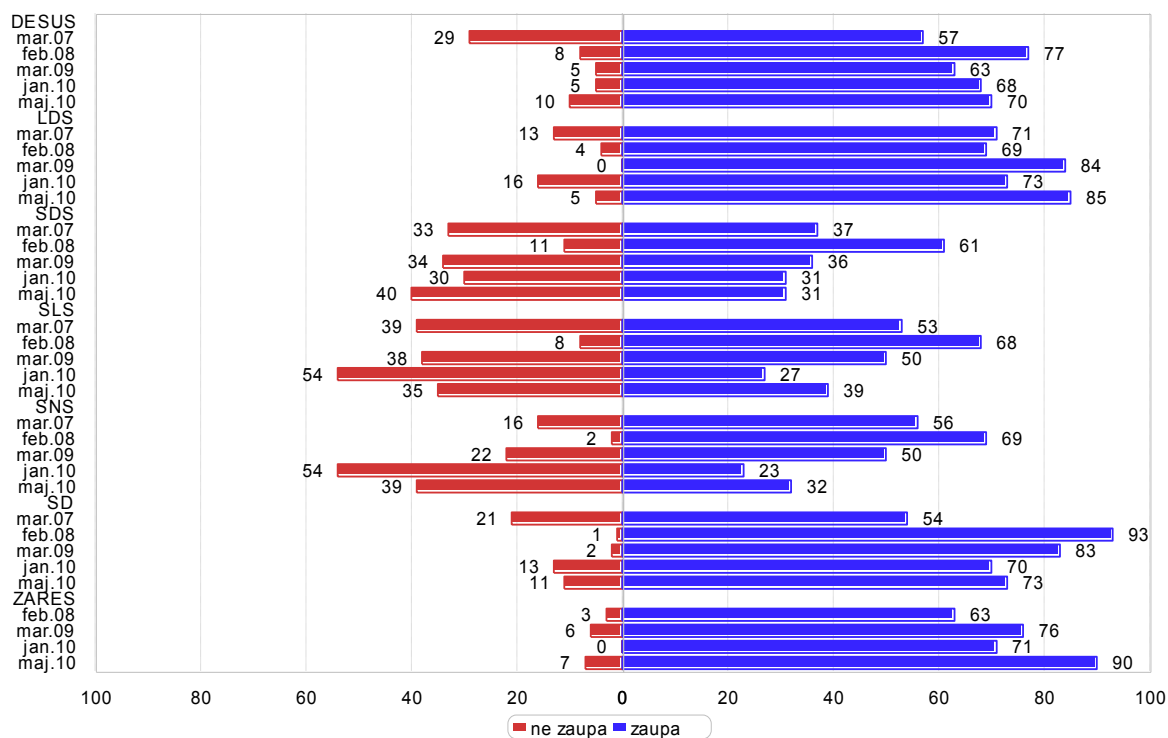
6.6 Izražanje zaupanja PR in PV – glede na strankarske preference

Grafa 6.11 in 6.12 ilustrirata isti pojav glede na izražene strankarske preference. Tako pri izražanju zaupanja PR kot tudi (in še mnogo bolj izrazito) pri izražanju zaupanja PV je razpoznaven prevladujoč vpliv strankarske opredeljenosti respondentov. Tudi tu pa opazimo, sicer manj izrazit, vpliv izmenjave mandatarjev in postopno upadanje zaupanja PR – in še izraziteje PV med preferenti nasprotnih strankarskih opcij itd.

Graf 6.11

ZAUPANJE PREDSEDNIKU REPUBLIKE (marec 07 - maj 10, glede na strankarske preference)

(seštevek odg ovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v%)

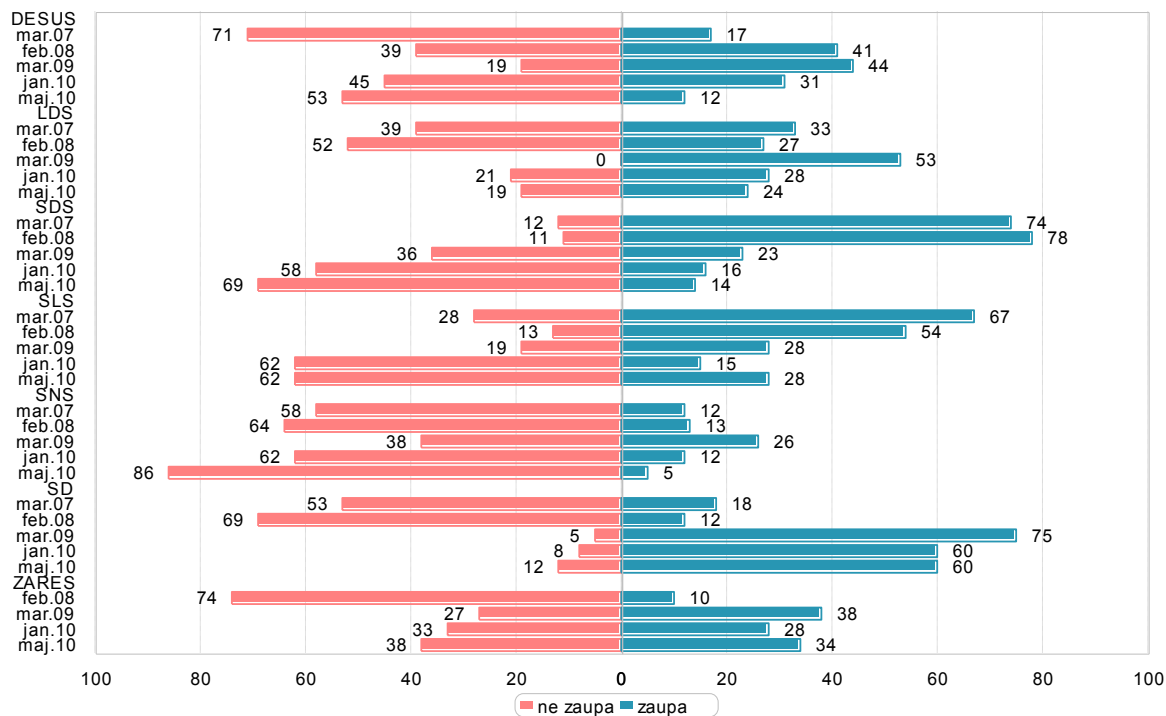

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Graf 6.12

ZAUPANJE PREDSEDNIKU VLADE (marec 07 - maj 10, glede na strankarske preference)

(seštevek odgovorov: "1-nič ne zaupa" + "2-ne zaupa" in "4-zaupa" + "5-popolnoma zaupa", v %)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

* * *

Iz vseh posamičnih prikazov lahko povzamemo, da se pri izražanju zaupanja tako PR kot PV pokaže vpliv zamenjav nosilcev vlog. Dalje, pokaže se, da je novi prevzemnik vloge praviloma deležen visokega izhodiščnega zaupanja (bonusa), ki je višje od zaupanja predhodnika ob izteku mandata. Hkrati pa se tudi potrди, da zaupanje novemu nosilcu vloge v času trajanja njegovega mandata postopno upada. To velja bolj ali manj pri vseh opazovanih sociodemografsko določenih skupinah (starost, izobrazba, zaposlitev, kraj bivanja). Iz prikazanega enotnega modela oz. časovnega poteka izražanja zaupanja deloma odstopajo opredeljevanja pri skupinah, ki so nazorsko opredeljene (ne-vernost, levo-desna opredeljenost, strankarske preference), a tudi tu seveda opazimo učinke (vendar ne tako enoznačne), ki so povezani z zamenjavo nosilca vloge ter postopno upadanje zaupanja tekom trajanja mandata. To dobro ilustrira graf 6.9 (opredeljevanje vernih ter desno samoopredeljenih do PR) ter graf 6.10, kjer desno samoopredeljeni in verni novemu nosilcu vloge PV seveda ne izrazijo začetnega visokega zaupanja, delež nezaupanja pa močno narašča v času trajanja vloge itd.

7.0 Dopolnilna analiza: vrednotenje predsednika vlade (INDEKS PAHOR)

Odnos do predsednika vlade v preseku januar-maj 2010 lahko ponazorimo s strnitvijo in enotnim prikazom opredeljevanj v štirih presekih:

- podpora vladi B. Pahorja
- ocena učinkovitosti delovanja predsednika vlade B. Pahorja
- izražanje zaupanja predsedniku vlade
- pripisovanje prednosti Pahorjevi oz. Janševi vladi

Vsa v indeks vključena vprašanja so prikazana v predhodnih poglavjih tega poročila. Poenoten prikaz, ki izraža odnos do predsednika vlade, je INDEKSPAHOR v obsegu: »- -», »->», »0«, »+«, »+ +«. Tako vrednost »+ +« pomeni sočasno podporo vladi B. Pahorja, pozitivno oceno (5 ali 4) uspešnosti delovanja, pozitivno oceno (5 ali 4) zaupanja ter pripisovanje prednosti Pahorjevi pred Janševo vlado; ocena »- -» pa pomeni na vseh štirih točkah skrajne nasprotno opredelitve. Rezultat v januarski in majski meritvi je prikazan v spodnji tabeli.

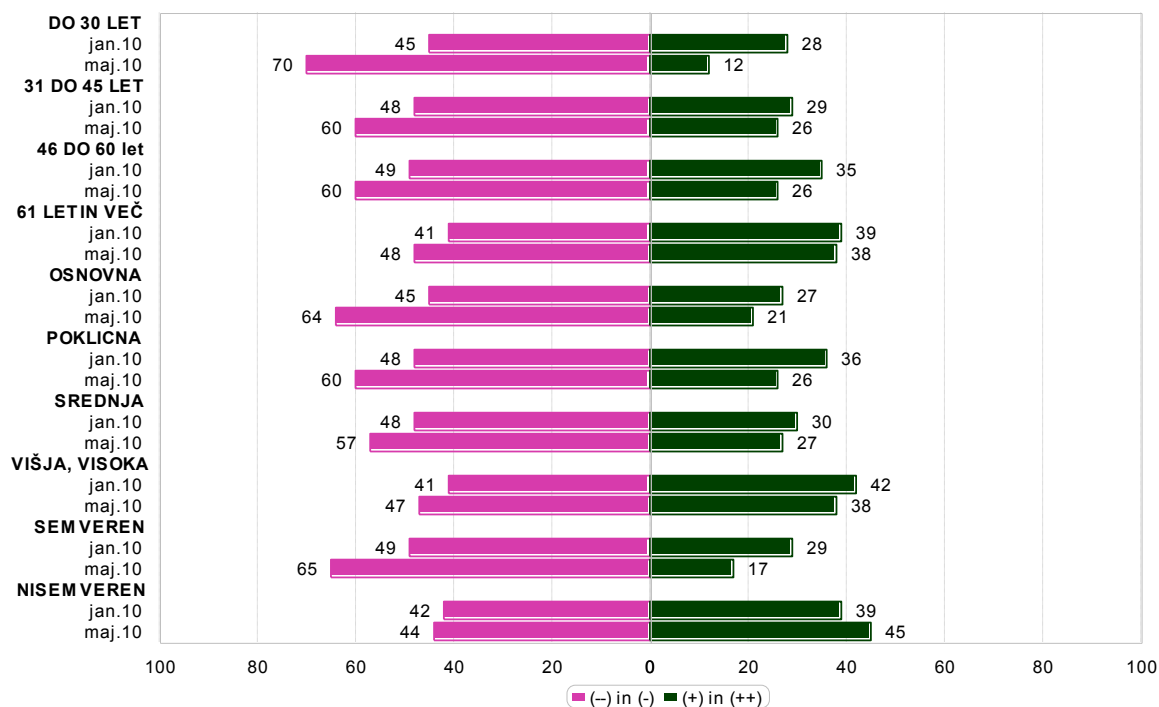
Čas meritve	INDEKSPAHOR					(v%)
	--	-	0	+	++	
PB 2010/januar (N=912)	28	18	21	15	18	
PB 2010/maj (N=846)	39	20	15	12	15	

Iz tabele lahko povzamemo, **da je B. Pahor kot PV (v okviru presoje o podpori in uspešnosti ter izražanja zaupanja vanj) na osnovi januarske meritve deležen nekako enotretjinske (15% + 18% = 33%) podpore, na osnovi rezultatov majske meritve pa le še enočetrtinske (12% + 15% = 27%) podpore. Delež negativnih ocen v januarju ostaja pod polovico (46%), v majski meritvi pa jo značilno preseže (59%).** Pogled v analizo (grafi 7.1 do 7.3) pokaže, da se prej nakazani » modeli« opredeljevanja v glavnem potrjujejo. Prvič, očiten je premik iz januarske k majski meritvi v smeri **upadanja deleža pozitivnih in predvsem naraščanja deleža negativnih ocen. Ta učinek je še posebej izrazit pri nekaterih skupinah, npr. med respondenti do 30 let (graf 7.1),** kjer ocenjevanja v januarju ostajajo znotraj povprečij, **z majem pa se skoraj v celoti premaknejo na negativni pol (iz 45% na 70%);** podobno velja tudi za skupino samozaposlenih (iz 52% pozitivnih ocen v januarju na vsega 16% v maju oz. iz 40% negativnih ocen v januarju na 69% v maju!) itd. Kopičenje negativnih ocen na indeksu pa opazimo tudi pri desno samoopredeljenih (graf 7.3) (iz 62% na 83%) ter pri skupinah preferentov nekaterih opozicijskih strank (npr. SNS iz 72% na 93%) ter pri strankarsko neopredeljenih (iz 45% na 66%) itd.

Graf 7.1

INDEX: BORUT PAHOR (maj - januar 10, glede na starost, izobrazbo in (ne)vernost)

(seštevkí: "(- -) in (-)" ter "(+) in (+ +)", v %)

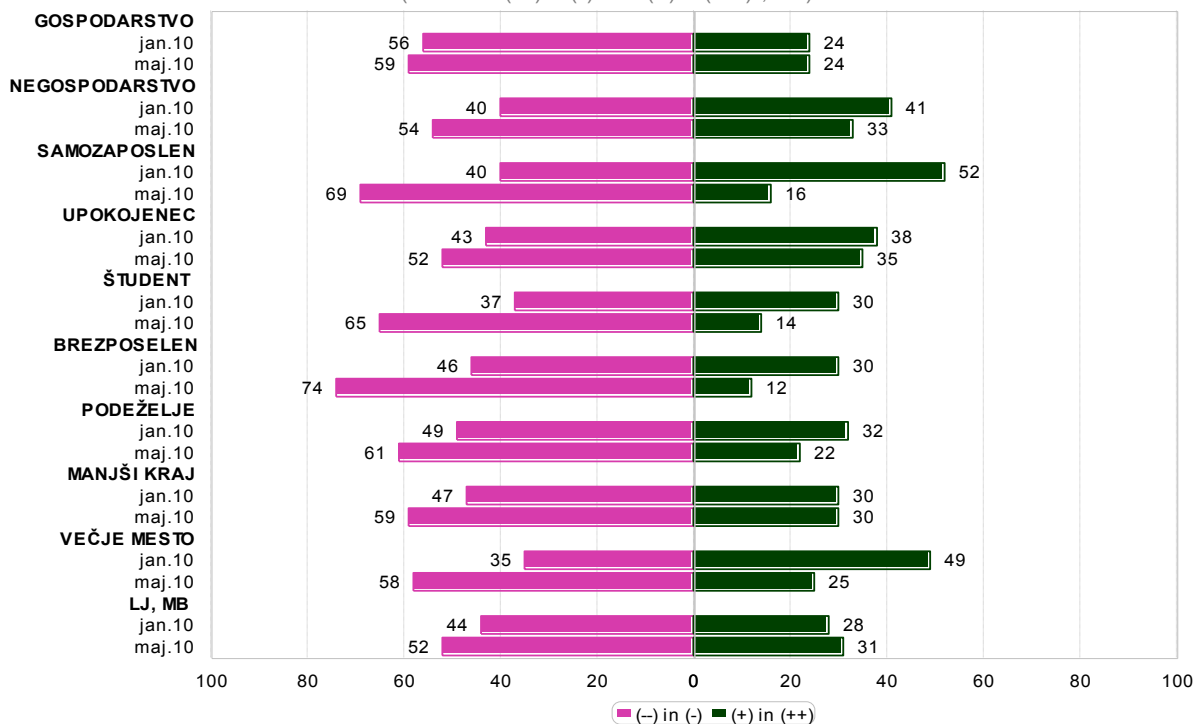

CJMMK, POLITBAROMETER, januar in maj 2010

Graf 7.2

INDEX: BORUT PAHOR (maj - januar 10, glede na zaposlitev in kraj bivanja)

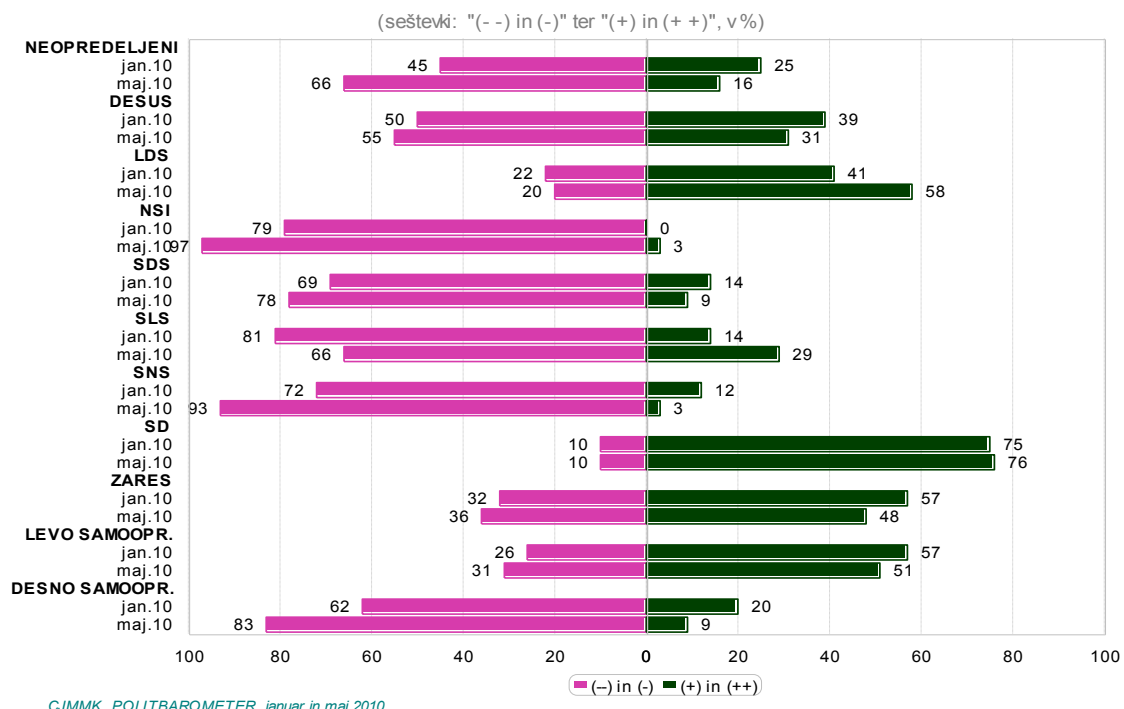
(seštevkí: "(- -) in (-)" ter "(+) in (+ +)", v %)

CJMMK, POLITBAROMETER, januar in maj 2010

Graf 7.3

INDEX: BORUT PAHOR (maj - januar 10, glede na strankarske preference in levo-desno samoopredeljevanje)

* * *

Čeprav gre zgolj za dodatne ilustracije že prikazanih presekov in potekov opredeljevanja do PV, pa tudi zgoraj prikazani »INDEKSPAHOR«, dodatno ilustrira potek in zaostrovanje opredeljevanj do PV v obdobju januar–maj 2010. Brez dvoma je tudi bližina referendumov o arbitražnem sporazumu ter ocenjevanje osebne vloge PV in njegove vlade pri tem bistveno prispevalo k v maju izmerjenemu ne-zaupanju.

Še vedno pa tudi velja domneva, ki ji bodo verjetno pritrjevali rezultati nadaljnjih raziskav v letošnjem letu, ko se bo po izidu referendumov skrajno neugoden javnomnenjski položaj PV ali potrdil ali pa značilno izboljšal. Seveda do naslednje izostritve in spopada med političnimi protagonisti.

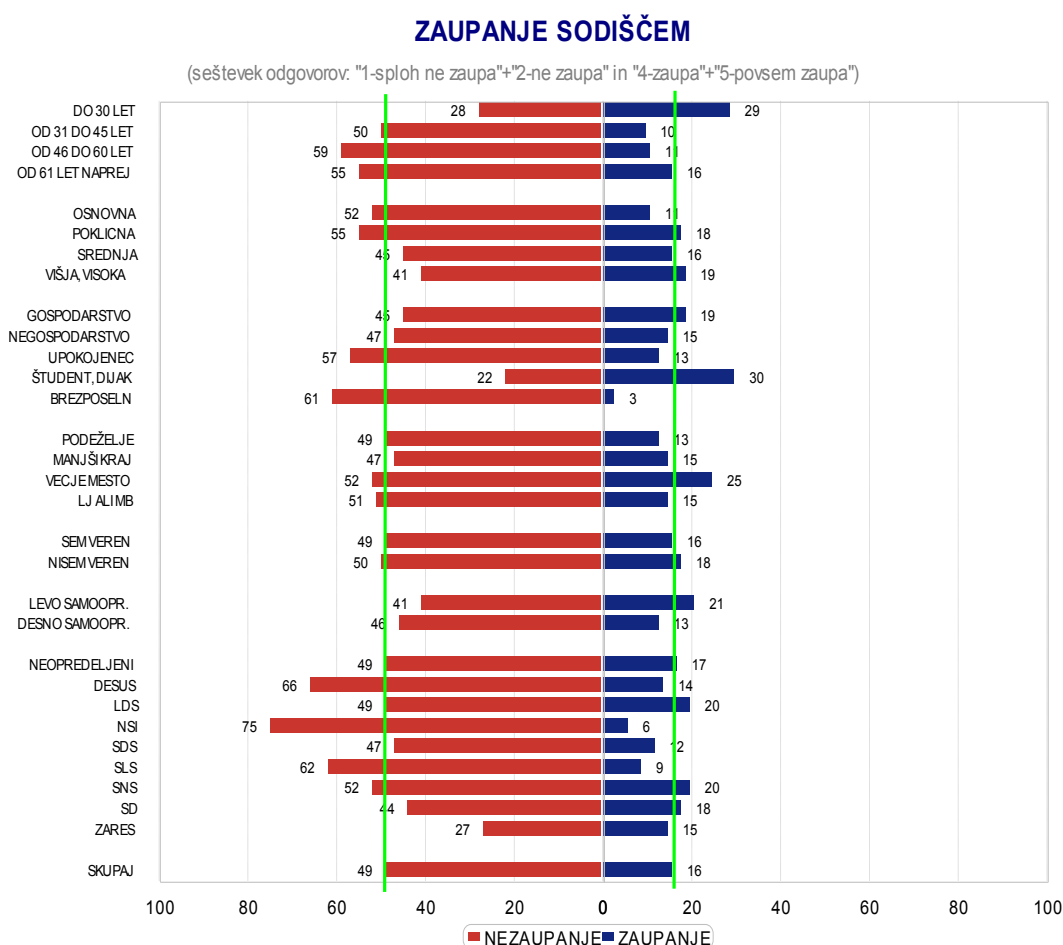
8.0 Zaupanje: preostale osrednje institucije – analitični prikazi

V tem poglavju podajamo pogled na izražanje zaupanja in preostalim osrednjim državnim oz. družbenim institucijam kot so sodišča, policija, vojska, šolstvo, zdravstvo, sindikati, cerkev in duhovščina in župan. Njihova umestitev v rangu zaupanja opazovanih institucij je vidna iz grafa 5.1, medčasovne primerjave meritev pa so podane v grafih 5.4 do 5.8.

8.1 Zaupanje sodiščem – analiza, maj 2010

V zvezi z izražanjem zaupanja sodiščem opazimo zadržanost, ki se kaže kot prevladujoče nezaupanje. Največ nezaupanja pa odkrijemo med brezposelnimi, respondenti iz skupine 46 do 60 let, med upokojenci, pa tudi med preferenti DESUS in NSI. Več zaupanja sodiščem pa opazimo med respondenti iz najmlajše starostne skupine (do 30 let), med študenti, dijaki ter med prebivalci večjih mest (graf 8.2).

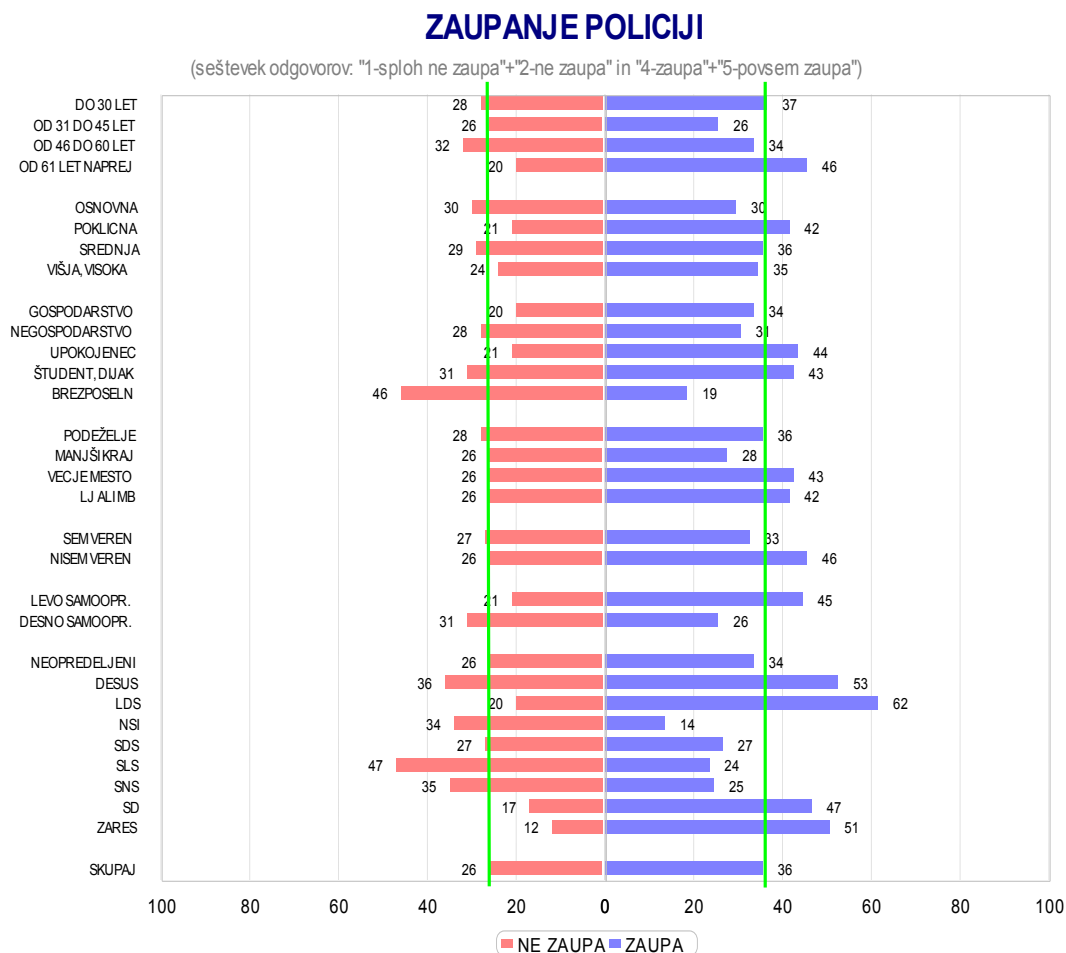
Graf 8.1

8.2 Zaupanje policiji – analiza, maj 2010

Analiza izražanja zaupanja policiji pokaže, da so do te ustanove bolj zaupljivi kot v povprečju najstarejši, najmlajši, upokojeni, študentje, dijaki ter preferenti DESUS, SD, ZARES in še posebej preferenti LDS. Z visokim deležem nezaupanja do policije pa izstopajo brezposelni in še posebej preferenti SLS (graf 8.2).

Graf 8.2

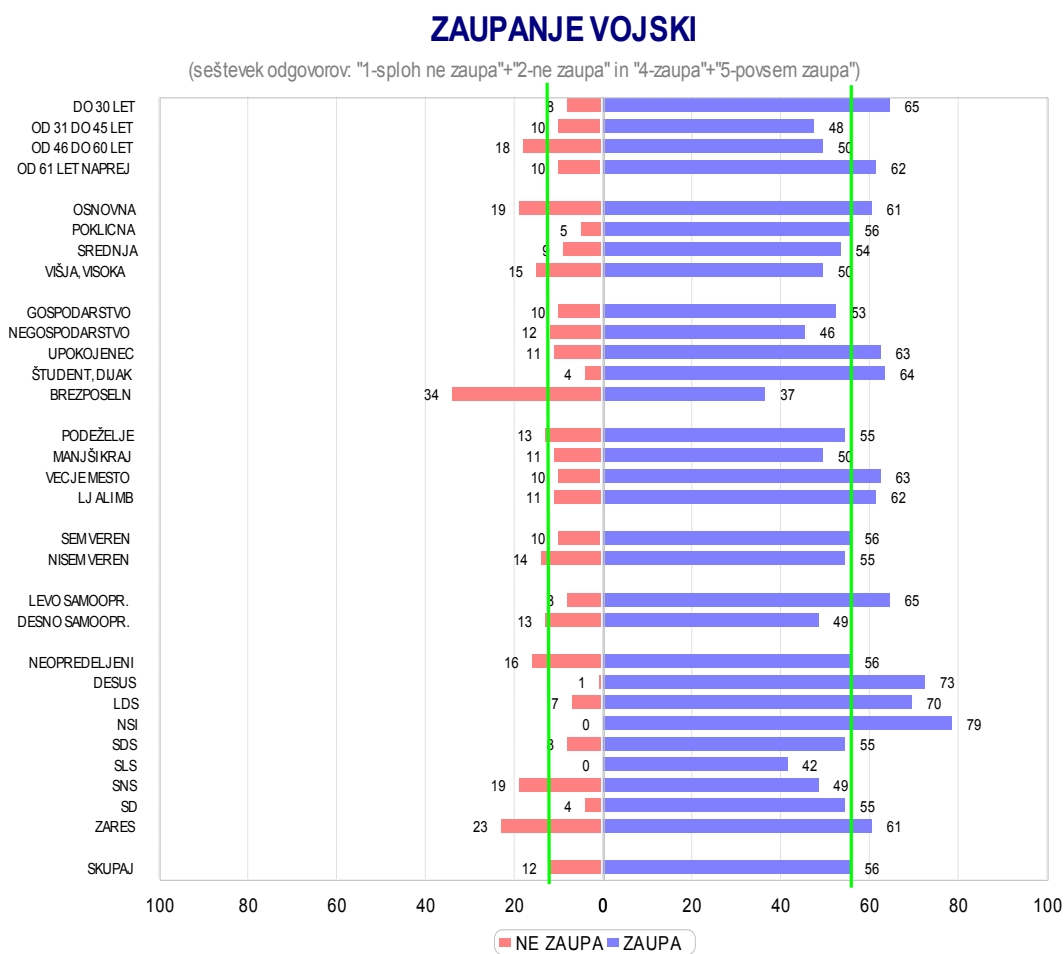

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

8.3 Zaupanje vojski – analiza, maj 2010

Za vojsko velja (graf 8.3), da je ustanova visokega zaupanja (zaupa: 56%; ne zaupa: 12%). Od tega odstopajo le skupine brezposelnih (34%; 37%) ter preferenti ZARES (23%; 61%), SNS in respondenti le z osnovno šolo (19%; 61%). Več zaupanja kot v povprečju (56%) pa razkrijemo med najmlajšimi (do 30 let: 65%) in najstarejšimi respondenti (62%), dalje, med študenti, dijaki (63%), upokojenci (64%), med prebivalci večjih mest (63%), levo samoopredeljenimi (65%) in še posebej med preferenti DESUS (73%), LDS (70%) itd.

Graf 8.3

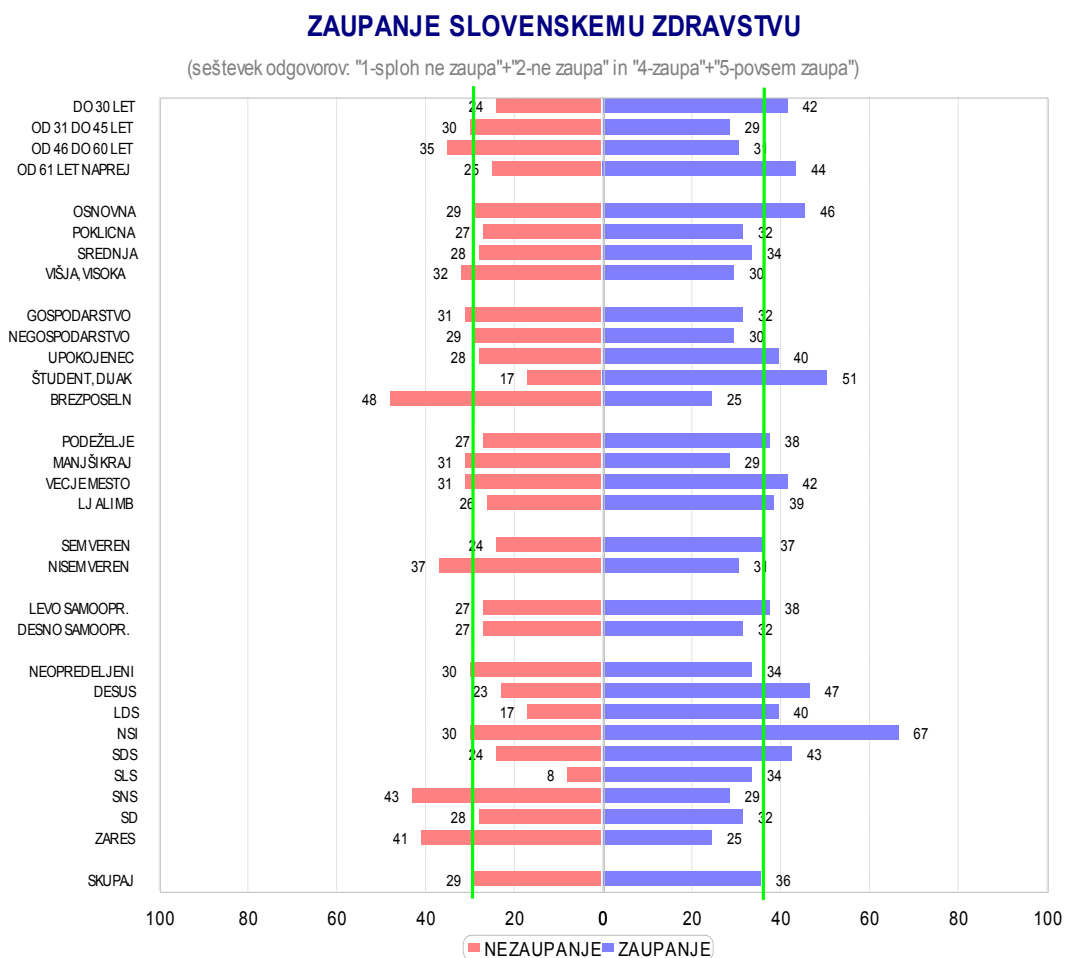

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

8.4 Zaupanje zdravstvu – analiza, maj 2010

Zdravstvo se glede na zaupanje umešča v sredino ranga opazovanih ustanov. Več zaupanja v zdravstvo izražajo najstarejši respondenti (61 in več: 44%), le z osnovno šolo (48%), študenti, dijaki (51%), preferenti DESUS (47%), SDS (43%) itd. Manj od povprečja pa zdravstvu zaupajo respondenti iz skupin 46 do 60 let, višje in visoko izobraženi, brezposelni, neverni, preferenti SNS itd (graf 8.4).

Graf 8.4

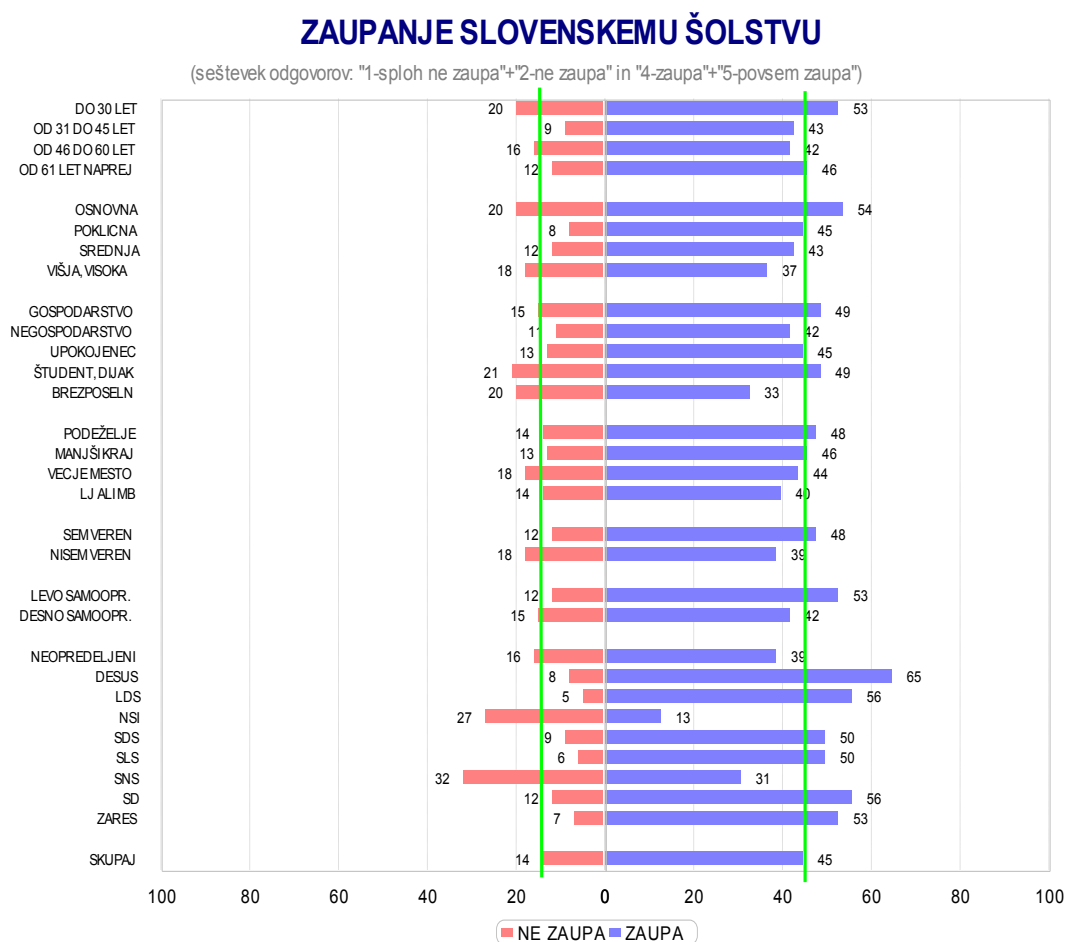

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

8.5 Zaupanje v slovensko šolstvo – analiza, maj 2010

Šolstvo sodi med ustanove z visokim zaupanjem in se umešča v zgornjo tretjino ranga opazovanih institucij. Več zadržanosti v izražanju zaupanja šolstvu opazimo med najmlajšimi (20%), le z osnovno šolo (20%) ter višje in visoko izobraženimi (18%), med študenti in dijaki (21%), med brezposelnimi (20%) ter med preferenti SNS (32%) itd (graf 8.5).

Graf 8.5

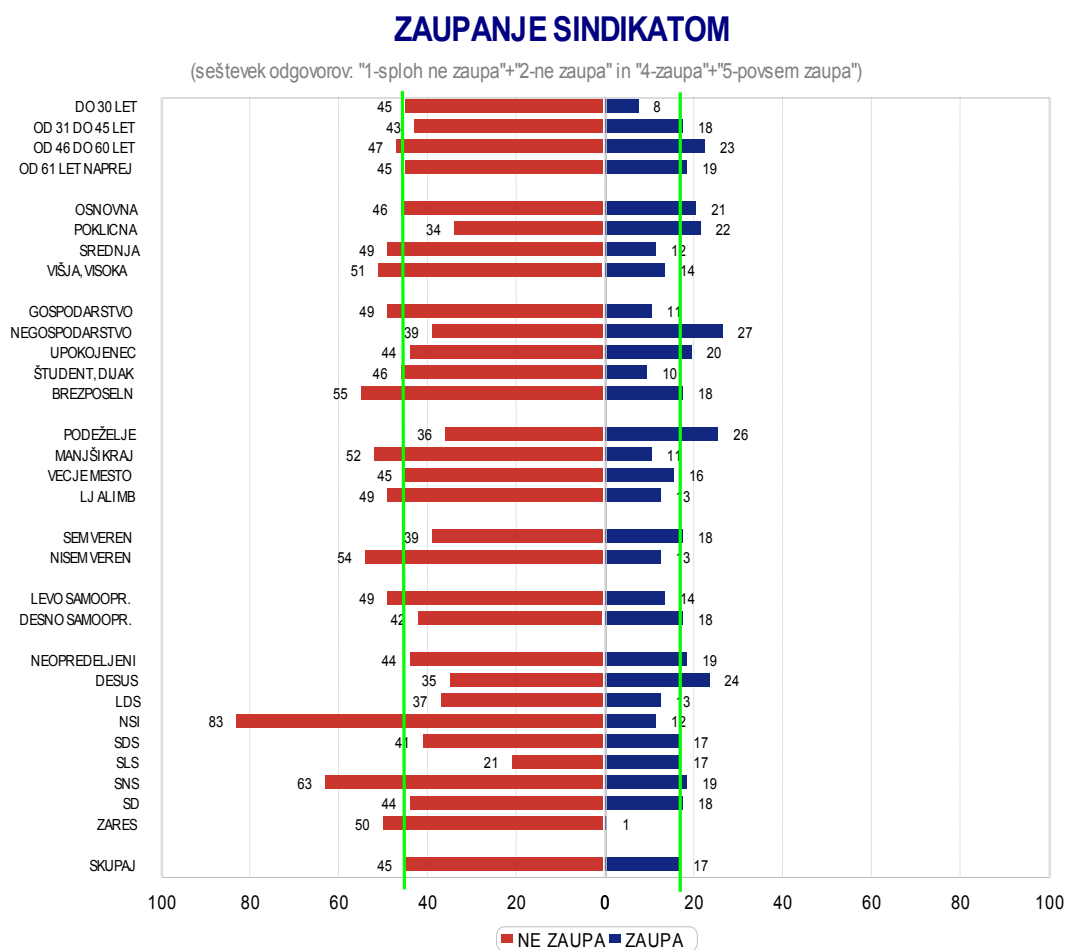

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

8.6 Zaupanje sindikatom – analiza, maj 2010

Sindikati se glede na zaupanje umestijo v spodnji del ranga opazovanih ustanov. Z višjimi deleži izraženega zaupanja (povprečni delež: 17%) izstopajo respondenti iz starostne skupine 46 do 60 let (23%), zaposleni v negospodarstvu (27%), prebivalci podeželja (26%), le z osnovno (21%) oz. poklicno šolo (22%), preferenti DESUS (24%) itd. Z najvišjimi deleži nezaupanja do sindikatov pa izstopajo skupine brezposelnih (55%!!), višje in visoko izobraženi (51%), prebivalci manjših krajev (52%), preferenti SNS (63%), ZARES (50%), verni respondenti (54%) itd. (graf 8.6).

Graf 8.6

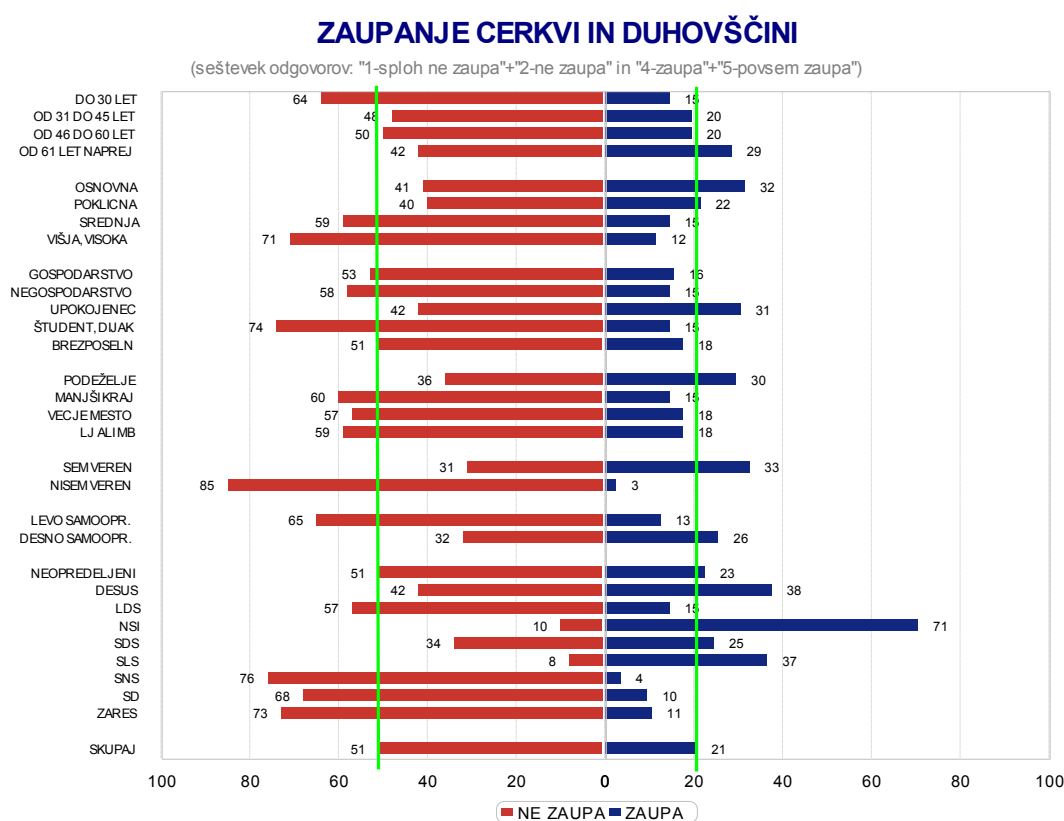

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

8.7 Zaupanje cerkvi in duhovščini – analiza, maj 2010

Iz grafa 8.7 lahko razberemo, da opazovane sociodemografske variable (starost, izobrazba, področje zaposlenosti, področje bivanja), pojasnjujejo izražanje odnosa (zaupanja) do cerkve in duhovščine. Tako npr. najmlajši bistveno bolj izražajo nezaupanje (64%) kot najstarejši (42%). In dalje, višje in visoko izobraženi izražajo v veliki večini (71%) nezaupanje, medtem ko le osnovnošolsko izobraženi izstopajo z nadpovprečnim deležem zaupanja (32%) do cerkve in duhovščine.

Graf 8.7

Obe zgoraj nakazani smeri povezav se potrdira v preizkusu glede na področje zaposlenosti: upokojenci izrekajo cerkvi in duhovščini daleč več zaupanja (31%) kot študentje, dijaki (15%); slednji izrekajo daleč več nezaupanja (74%) cerkvi in duhovščini kot upokojenci (42%) itd. Ta vtis se potrdi tudi glede na kraj bivanja. Podeželani cerkvi in duhovščini bolj zaupajo kot prebivalci mest, itd.

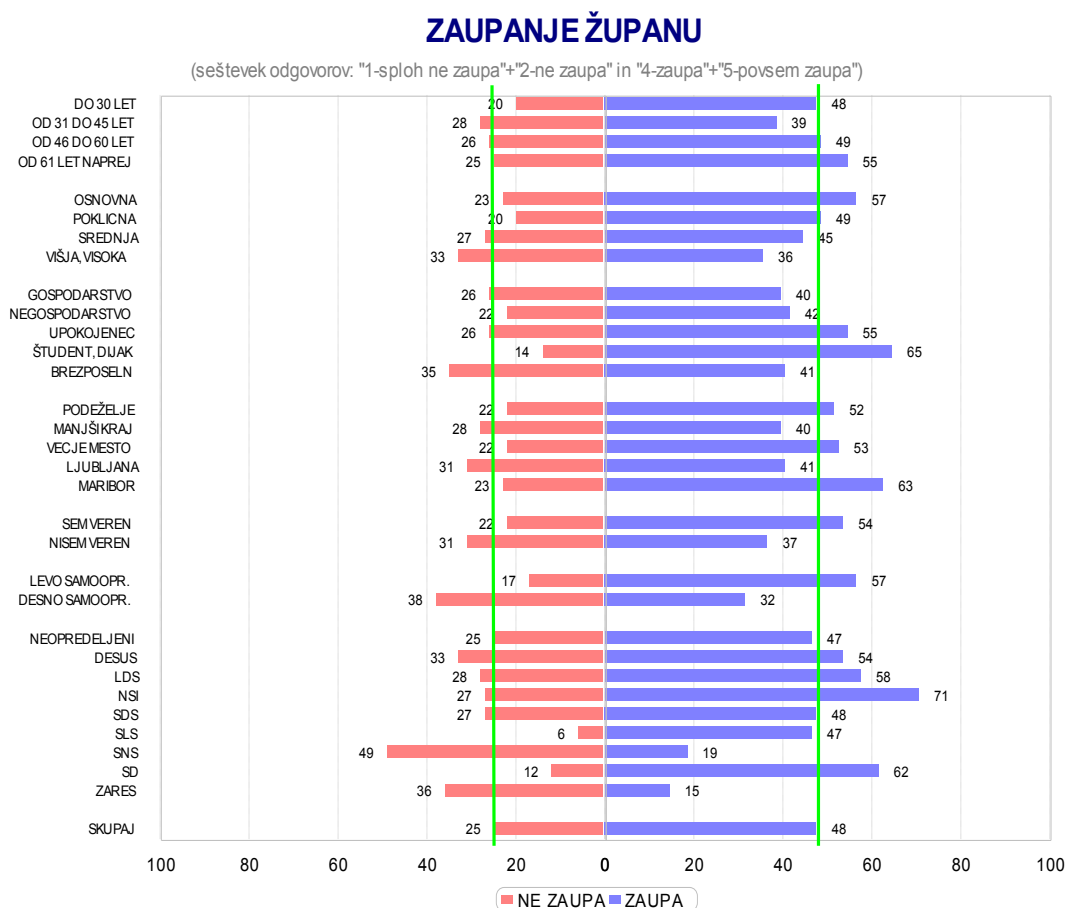
Učinki nazorskega opredeljevanja pa so še izrazitejši. Tako je med vernimi nekako izenačen delež (31% – 33%) tistih, ki cerkvi izrekajo zaupanje oz. nezaupanje. Med nevernimi pa absolutno prevladuje (85%!) izražanje nezaupanja cerkvi in duhovščini. Učinek preizkusa glede na levo-desno samoopredeljenost je pričakovan. »Levičarji« v večini (65%) cerkvi ne zaupajo; zaupa jih le 13%. Med desno samoopredeljenimi pa je delež »nezaupljivih« (32%) še vedno večji od deleža »zaupljivih« (26%). Zanimivo je, da se isto razmerje ohrani tudi pri

preferentih SDS (34%; 25%), pa tudi preferenti DESUS (42%; 38%). Med preferenti NSI in SLS delež »zaupljivih« močno naraste, med preferenti LDS, SD in ZARES pa močno upade in prevlada nezaupanje, itd. Med vsemi v analizo vključenimi skupinami je samo med preferenti NSI in SLS ter med vernimi respondenti večji od deleža nezaupljivih.

8.8 Zaupanje županu – analiza, maj 2010

Glede na bližajoče se volitve županov in občinskih svetnikov smo tokrat drugič med opazovane institucije vključili tudi »vašega župana«. Primerjava meritve januar 10 – maj 10 pokaže obrat v izražanju zaupanja le v razsežju kraja bivanja in sicer med anketiranci s področja Ljubljane (kjer delež zaupanja upade) in Maribora (kjer delež zaupanja naraste). Sicer pa opazimo, da več zaupanja svojemu županu izrekajo respondenti najstarejše starostne skupine (61 in več: 55%), le z osnovno šolo (57%), študentje, dijaki (55%), brezposelni (65%), levo samoopredeljeni (57%), verni (54%), preferenti LDS (58%), DESUS (54%) in ZARES (62%) (graf 8.7)

Graf 8.8

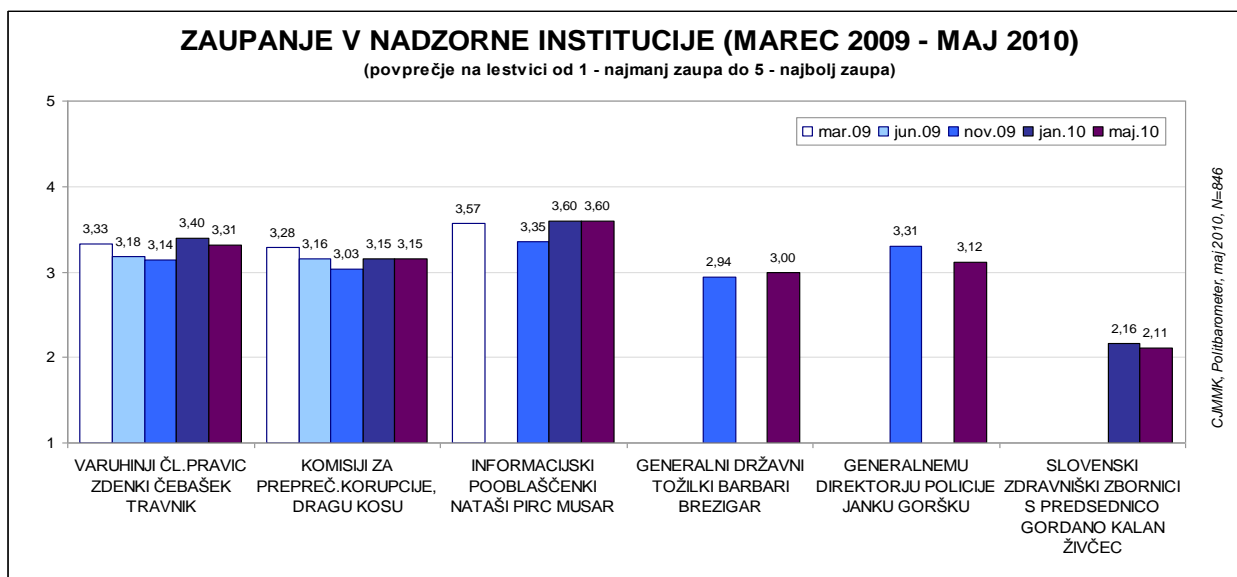
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

9.0 Izražanja zaupanja v nadzorne institucije

V obdobju zadnjih dveh let pogosteje merimo zaupanje v nadzorne ustanove, med katere občasno vključujemo Varuha človekovih pravic, Komisijo za preprečevanje korupcije, Informacijskega pooblaščenca, Generalnega državnega tožilca, Generalnega direktorja policije in Slovensko zdravniško zbornico). Za vse navedene institucije je značilno, da v javnost vstopajo kot »personifirane« institucije, npr. kot Varuhinja Zdenka Čebašek-Travnik, generalni direktor policije Janko Goršak, Zdravniška zbornica s predsednico Gordano Kalan Živec ipd.

Rezultati merjenega zaupanja v to skupino ustanov – v obdobju marec 2009 –maj 2010 – so prikazani v grafu 9.1. Podroben prikaz izražanja zaupanja v družbeno-nadzorne ustanove je podan v posebnih poročilih.⁷

Graf 9.1

V nadaljevanju so strukturni prikazi za vključene nadzorne institucije (grafi 9.2 do 9.6).

⁷ Poročila so bila izdelana na osnovi meritve PB 2010/januar in ustrezno dopolnjena na osnovi rezultatov meritve PB 2010/maj:

Simona Rajšp, Slavko Kurdija, Zaupanje informacijski pooblaščenki, Ljubljana, februar in junij 2010

Martina Hočevar, Slavko Kurdija, Zaupanje varuhu človekovih pravic RS, februar in junij 2010

Martina Hočevar, Slavko Kurdija, Zaupanje v slovensko vojsko, februar in junij 2010

Živa Broder, Slavko Kurdija, Zaupanje osebnemu zdravniku, zdravstvu in Zdravniški zbornici, februar in junij 2010

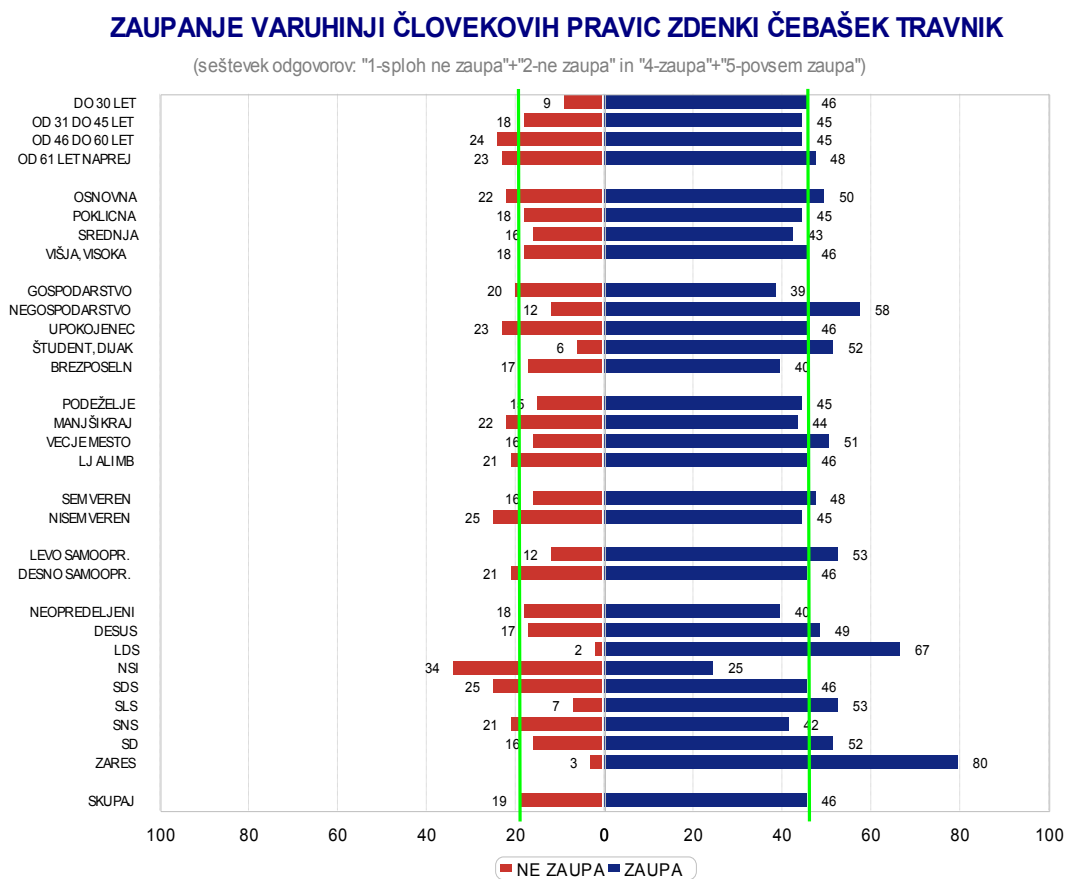
Živa Broder, Slavko Kurdija, Zaupanje Banki Slovenije in valuti Evro, februar in junij 2010

Lahko še dodamo, da je prikaz izražanja zaupanja v Komisijo za preprečevanje korupcije sestavni del poročila posebne raziskave: Slavko Kurdija, Stališča o korupciji 2009, Ljubljana, februar in junij 2010

9.1 Zaupanje Varuhu človekovih pravic – analiza maj 2010

Varuhinja Čebašek-Travnik je deležna visokega povprečnega zaupanja in se umešča visoko v rang opazovanih ustanov. Največ zaupanja ji izražajo respondenti z osnovnošolsko izobrazbo, s področja negospodarstva, prebivalci večjih mest, levo samoopredeljeni ter še posebej preferenti LDS, SLS, SD in ZARES. Največ nezaupanja pa do nje izražajo preferenti NSI in SDS (graf 9.2)

Graf 9.2

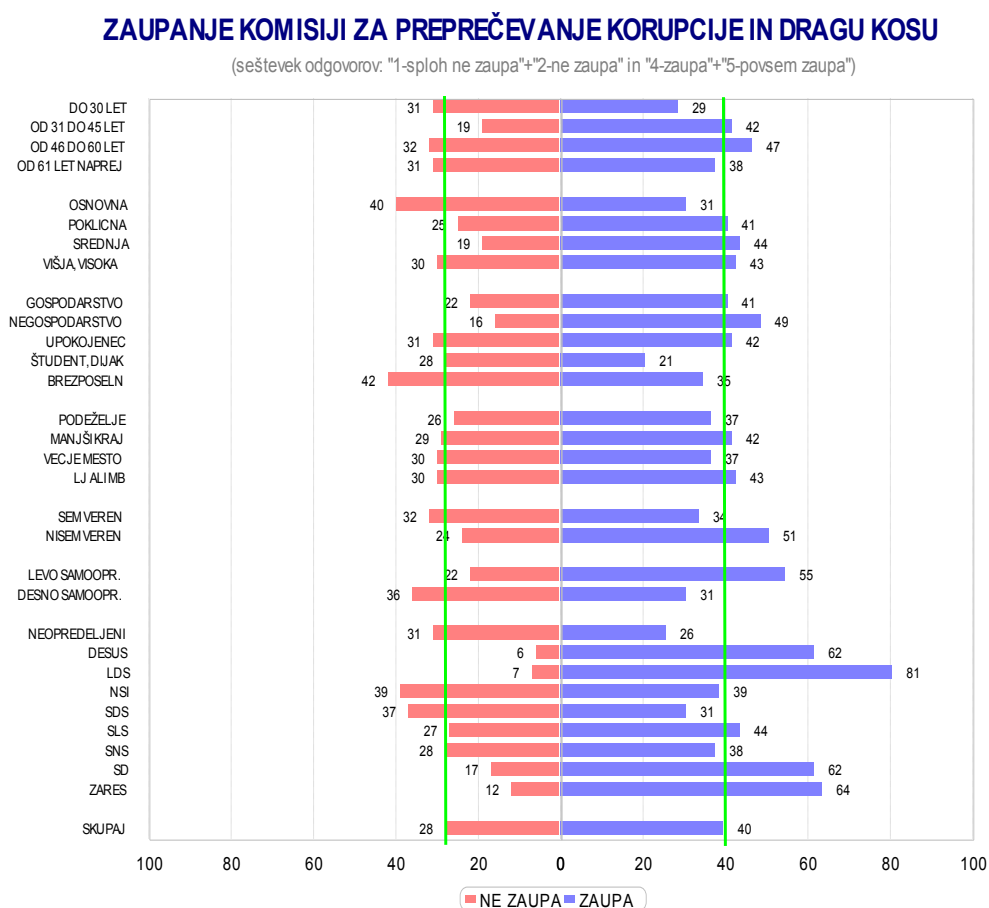

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

9.2 Zaupanje Komisiji za preprečevanje korupcije – analiza maj 2010

Komisija za preprečevanje korupcije se umešča v sredino ranga opazovanih institucij. Več nezaupanja kot v povprečju (28%) izražajo le osnovnošolsko izobraženi (40%), brezposelni (42%), verni (32%), desno samoopredeljeni (36%) in še posebej preferenti NSI (39%), SDS (37%) itd. (graf 9.3).

Graf 9.3

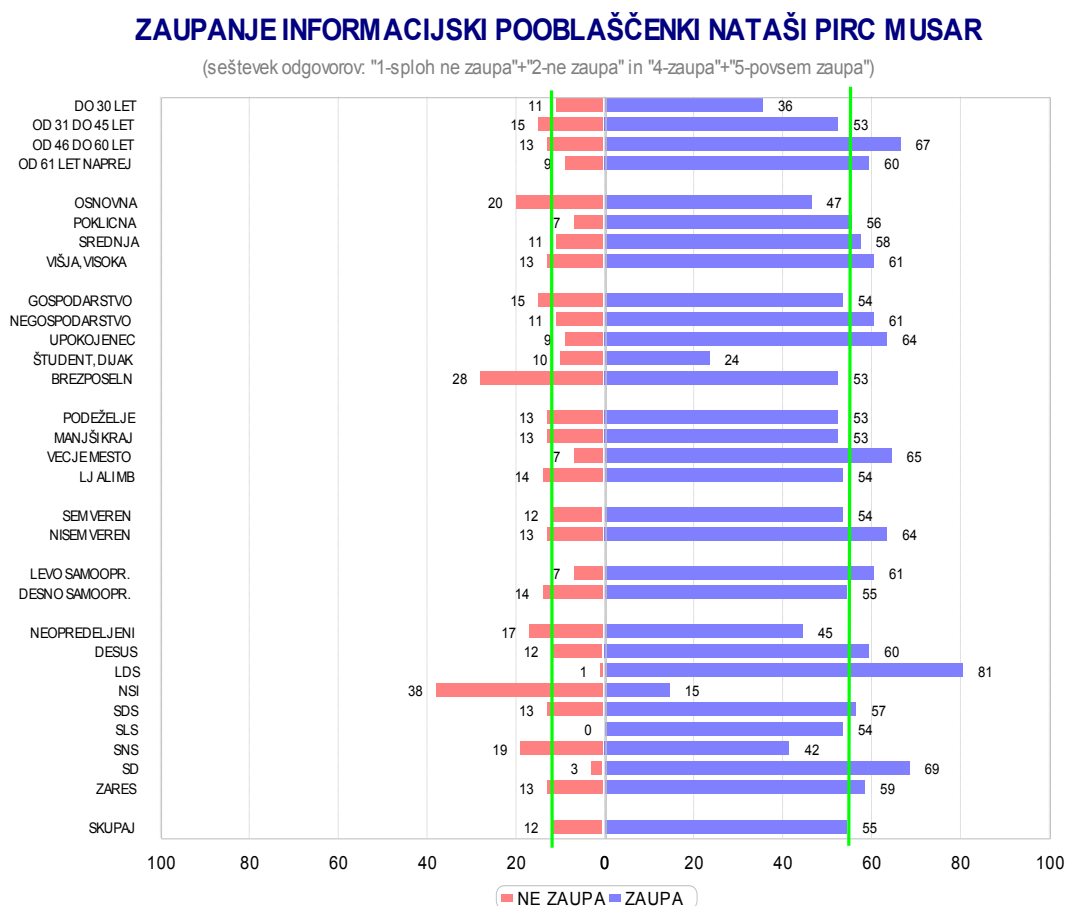

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

9.3 Zaupanje Informacijskemu pooblaščenču – analiza maj 2010

Informacijska pooblaščenka Nataša Pirc Musar se vseskozi umešča visoko oz. celo najvišje v rang opazovanih ustanov. Nekaj več nezaupanja, kot v povprečju (12%) do njenega delovanja izražajo le osnovnošolsko izobraženi (20%), brezposelni (28%), preferenti NSI (38%) in SNS (19%) itd. Z najvišjim izraženim deležem zaupanja pa izstopajo preferenti LDS (81%), pa tudi SD (69%), neverni (64%), od 46 do 60 let stari (67%) itd. (graf 9.4).

Graf 9.4

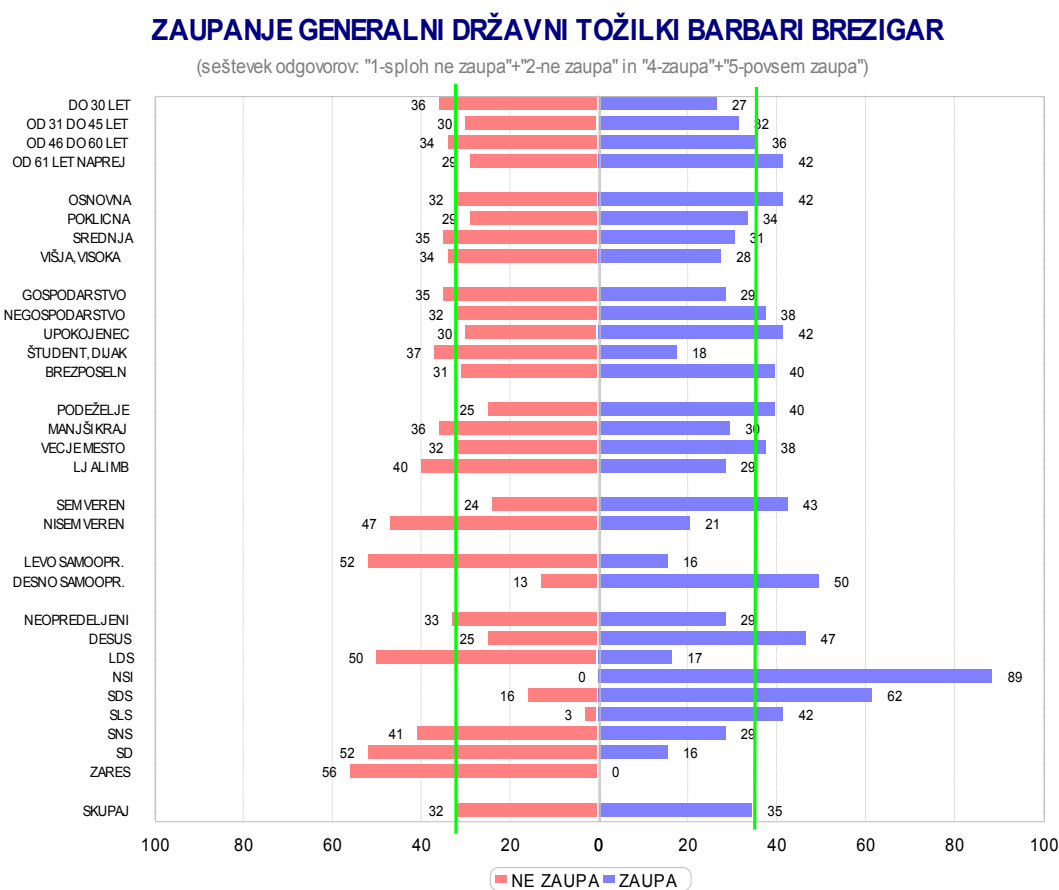

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

9.4 Zaupanje Generalnemu državnemu tožilcu – analiza maj 2010

V izražanju zaupanja Generalni državni tožilki Barbari Brezigar opazimo naraščanje deleža zaupanja glede na pripadnost starostnim in izobrazbenim skupinam; več zaupanja ji izrekajo najstarejši (42%) kot najmlajši (27%) oz. le z osnovno šolo (42%) kot z višjo in visoko šolo (28%). Razločevalni učinek sociodemografskih variabel pa je prej nizek kot visok, zato pa je tem višji učinek nazorskih variabel (ne-vernost, levo-desna opredeljenost, strankarske preference). Tožilki dosti bolj od povprečja (35%) izrekajo zaupanje verni (43%), desno samoopredeljeni (50%) ter preferenti NSI (89%), SDS (62%!), SLS (42%) itd. Največ nezaupanja tožilki odkrijemo med nevernimi (47%), levo samoopredeljenimi (52%) med preferenti LDS (50%), SD (52%), ZARES (56%) itd. (graf 9.5)

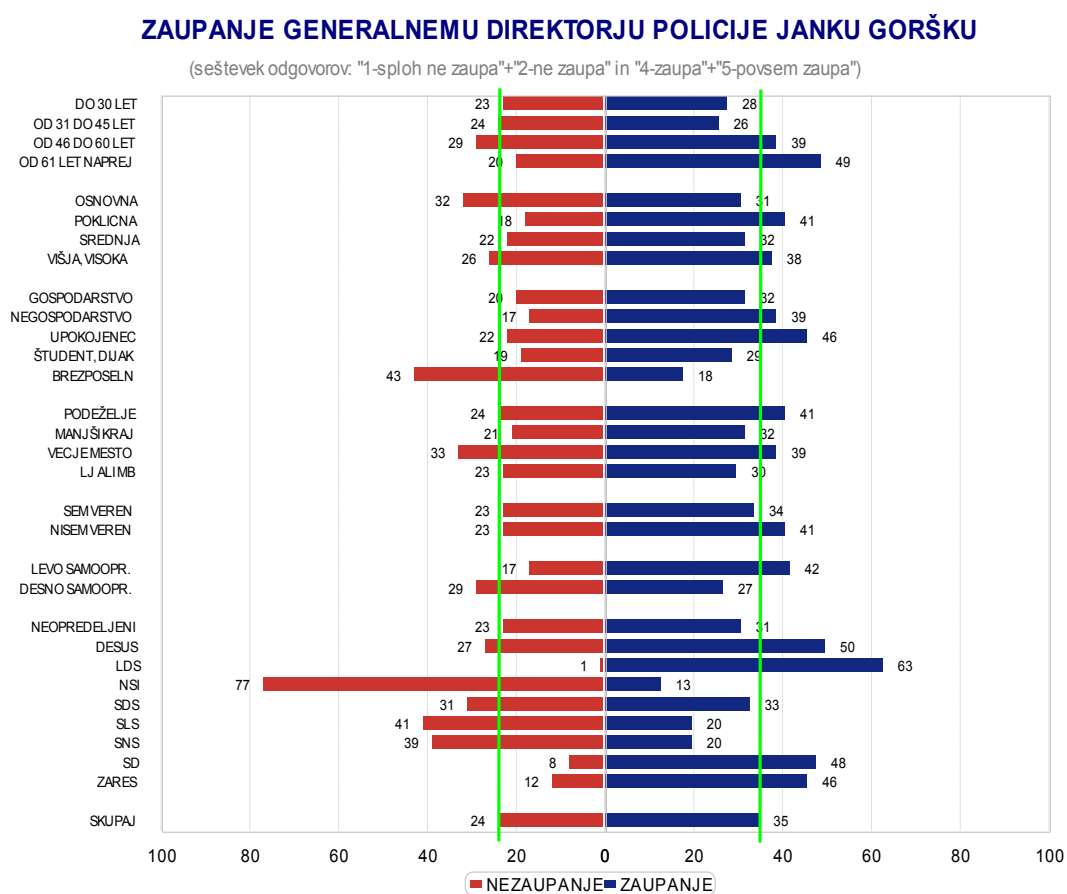
Graf 9.5

9.5 Zaupanje Generalnemu direktorju policije Janku Goršku – analiza maj 2010

Prikaz v grafu 9.6 pokaže, da preizkusi s sociodemografskimi dimenzijami ne dajo izrazitih pojasnil. Izjema je le skupina brezposelnih, pri katerih je delež nezaupljivih (43%) bistveno višji od deleža zaupljivih (18%). Tak premik v smeri povečanega deleža nezaupanja opazimo še pri skupini desno samoopredeljenih. Zato pa strankarska opredeljevanja tem bolj izrazito določajo izražanje zaupanja do Generalnega direktorja policije. Preferenti opozicijskih strank izrekajo pretežno oz. večinsko nezaupanje J. Goršku, preferenti koalicijskih strank pa pretežno oz. popolno zaupanje.

Graf 9.6

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

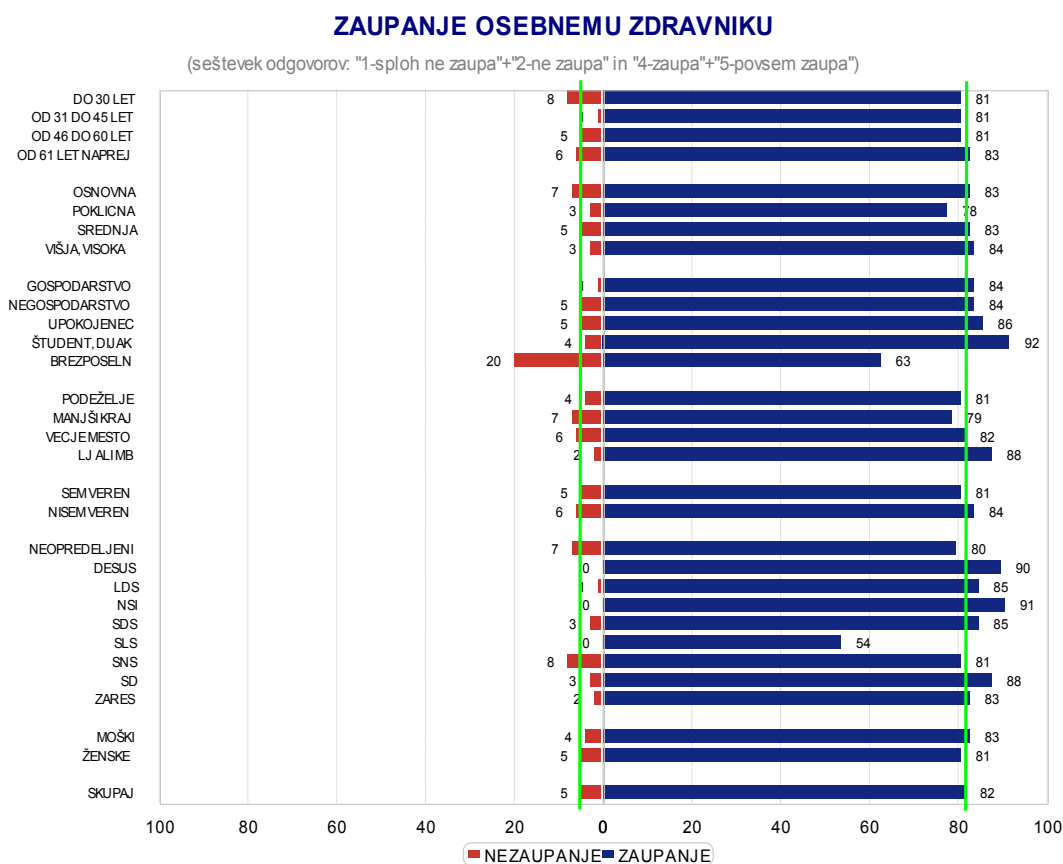
9.6 Izražanje zaupanja osebnemu zdravniku in Zdravniški zbornici Slovenije

Obe »instituciji« s področja zdravstva se v rangu opazovanih umeščata ekstremno: osebni zdravnik v vrh ranga (glej graf 5.1), Zdravniška zbornica Slovenije s predsednico Gordano Kalan-Živčec pa na dno ranga. Poleg tega pa v okviru rednega nabora ustanov opazujemo še zaupanje v zdravstvo, ki se na osnovi majske meritve (in tudi sicer) umešča v sredino ranga.

Prikaz izražanja zaupanja v zdravstvo je podan v poglavju 8.4, grafa 9.6 in 9.7 pa ponazarjata umestitev osebnega zdravnika in zdravniške zbornice.

K »razkritjem« na osnovi grafa 9.6 ni kaj dodati. **Za respondente vseh v analizo vključenih skupin velja, da osebnemu zdravniku v veliki meri oz. v celoti izrekajo zaupanje.** Ta ugotovitev velja za vse starostne, izobrazbene in zaposlitvene skupine, z izjemo brezposelnih, pri katerih se delež zaupanja umakne na raven 63% in delež nezaupanja povzpne na 20%. Prejšnja ugotovitev pa v celoti velja tudi za ocene respondentov glede na kraj bivanja ter glede na vključene nazorske dimenzije (vernost, levo-desna samoopredeljenost in strankarske preference). **Ugotovimo lahko, da Slovenke in Slovenci osebnemu zdravniku zaupajo in da je zaupanje vanj med vsemi opazovanimi institucijami vselej najvišje. Samo v ilustracijo dodajmo, da smo v vsem obdobju meritev PB (od leta 1996 do danes) le v letošnji januarski meritvi izmerili višje zaupanje gasilcem.**

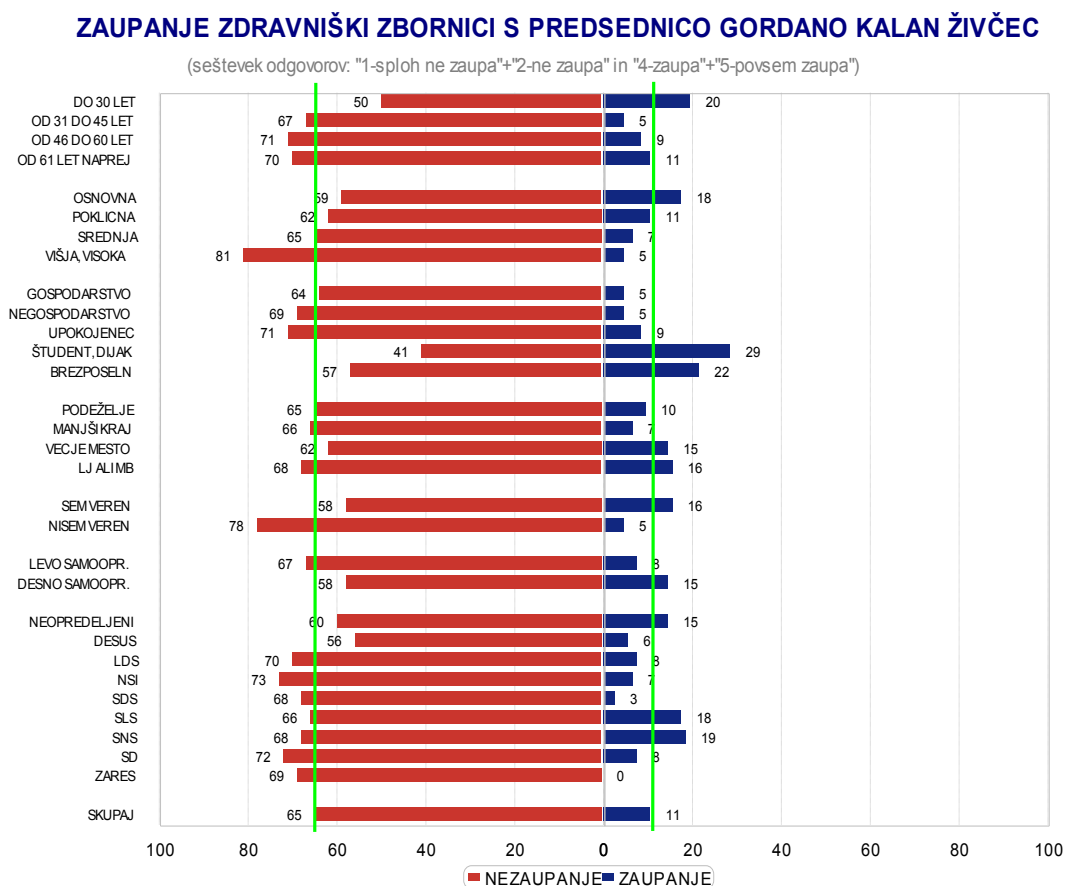
Graf 9.6

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Graf 9.7, ki kaže izražanje ne-zaupanja Zdravniški zbornici s predsednico Gordano Kalan-Živčec pa je popolno nasprotje prejšnje podobe.

Graf 9.7

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Tu sicer opazamo povezanost izražanja zaupanja s pripadnostjo starostnim in izobrazbenim skupinam ter nekaj izrazitejše odmike od povprečij med študenti, dijaki, brezposelnimi, prebivalci večjih mest ter preferenti SLS in SNS. **Splošna ugotovitev pa je, da Zdravniški zbornici respondenti vseh opazovanih skupin izrekajo nezaupanje.** Glede na meritev PB 2010/januar je delež zaupanja Zdravniški zbornici na ravni srednjih vrednosti upadel (iz 2.16 na 2.11).

Tretji del

Longitudinalna raziskava PB: strankarska opredeljevanja

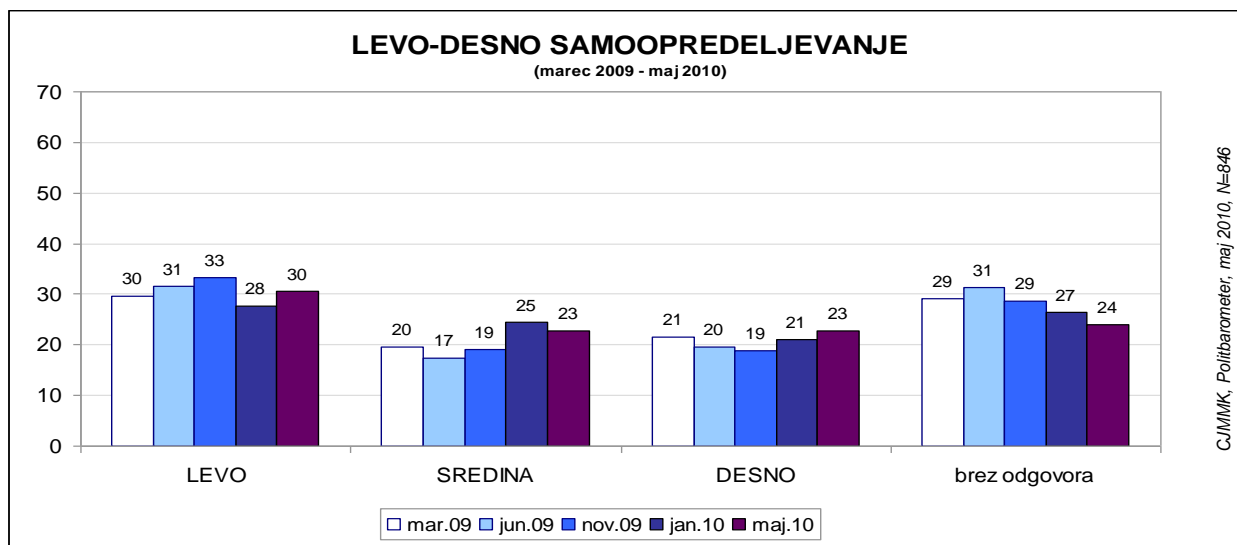
V tem delu poročila se bomo omejili na prikaz osnovnih rezultatov na osnovi indikacij strankarskega opredeljevanja, medčasovna gibanja teh opredeljevanj in posebej pokazali na potek opredeljevanja za levo-sredinske (koalicijske) in desno-sredinske (opozicijske) stranke v obdobju 2004–2010. Potek levo-desnega strankarskega opredeljevanja pa bomo ilustrirali tudi z rezultati strukturne analize.

10.0 Levo-desna samo-opredeljevanja, volilna ravnanja in namere

10.1 Levo-desno samo-opredeljevanje

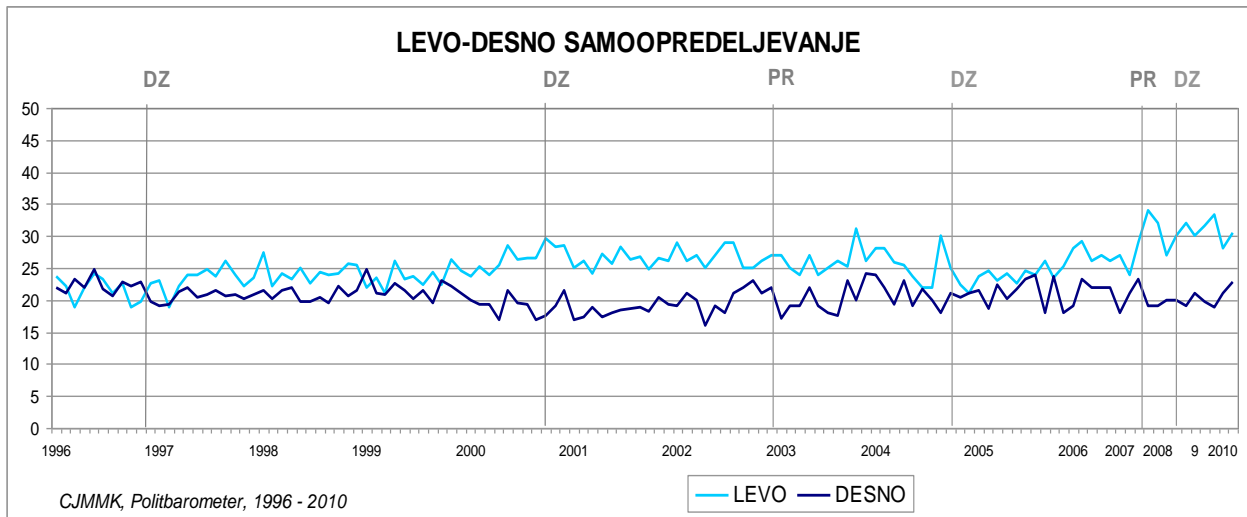
Opredeljevanja na levo-desni lestvici, prikazana v grafih 10.1 in 10.2 v bližnji primerjavi, kažejo značilna gibanja: ob tokratni, majski, meritvi, se značilno bolj kot ob predhodnih in v povprečju treh meritvah v lanskem letu, respondenti opredeljujejo levo; rahlo upade delež sredinsko opredeljenih, poveča pa se tudi delež desno opredeljenih. Primerjava s predhodnimi meritvami pokaže predvsem porast deleža levo-desno opredeljenih, zmanjšan pa je delež neopredeljenih. To dodatno ilustrira gibanja in »prebege«, ki pod vplivom aktualnih političnih spopadov povzročajo krepitev leve in desne opcije.

Graf 10.1

Potek levo-desnega opredeljevanja v retrospektivi 1996–2010 ilustrira graf 10.2. Iz njega razberemo nihanja v opredeljevanju, ki so izraziteje povezana z »levim« kot z »desnim« polom. Tendenčno je sicer vidno naraščanje deleža levih, še posebej v preseku 1996–2003; temu sledi zmanjševanje razlik med levo in desno opredeljenimi (v začetnem obdobju mandata J. Janše) in od leta 2006 tendenčno izrazito naraščanje levo opredeljenih.

Graf 10.2

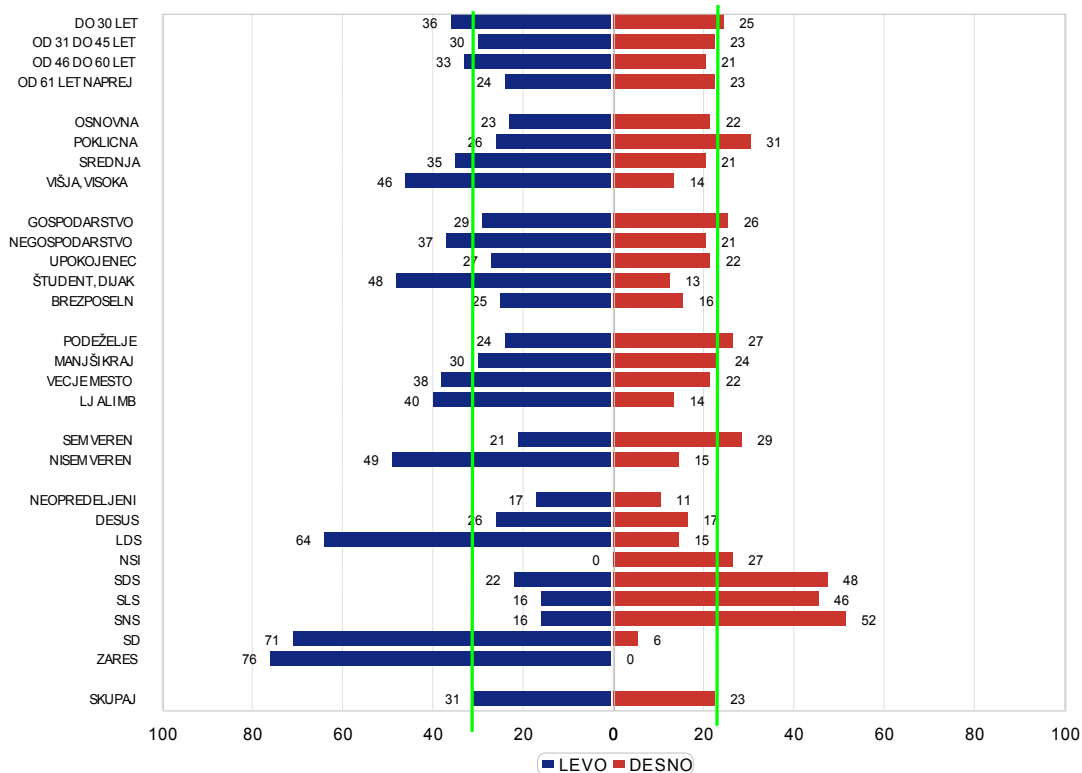
Strukturna analiza zadnje meritve je prikazana v grafu 10.3. Prejkoslej se potrdi, da k levo-desnem opredeljevanju najbolj izrazito prispevata nazorski dimenziji: strankarske preference in vernost. Predvsem je očitno, da se preferenti SD, ZARES in LDS v veliki večini opredeljujejo kot »levičarji«, preferenti SDS, NSI in SNS pa v veliki večini oz. pretežno kot »desničarji«.

Vidnejše vplive na levo-desno opredeljevanje pokaže tudi analiza glede na stopnjo izobrazbe in področje zaposlitve. Le osnovnošolsko izobraženi so izenačeno levo (23%) in desno (22%) opredeljeni, velika večina pa je »sredincev« oz. neopredeljenih. Med poklicno izobraženimi je več (31%) desno in manj (26%) levo opredeljenih. Med srednje in višje izobraženimi pa je značilno več levo kot desno opredeljenih. »Levičarjev« je več tudi med zaposlenimi v negospodarstvu, med študenti, dijaki, med prebivalci večjih mest, med nevernimi itd. Delež desno opredeljenih pa presega povprečje še med zaposlenimi v gospodarstvu, prebivalci podeželja in vernimi.

Graf 10.3

LEVO - DESNO SAMOOPREDELJEVANJE

(Glede na izbrane skupine, maj 2010)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

10.2 »Projekcija« volilnih ravnanj 2008

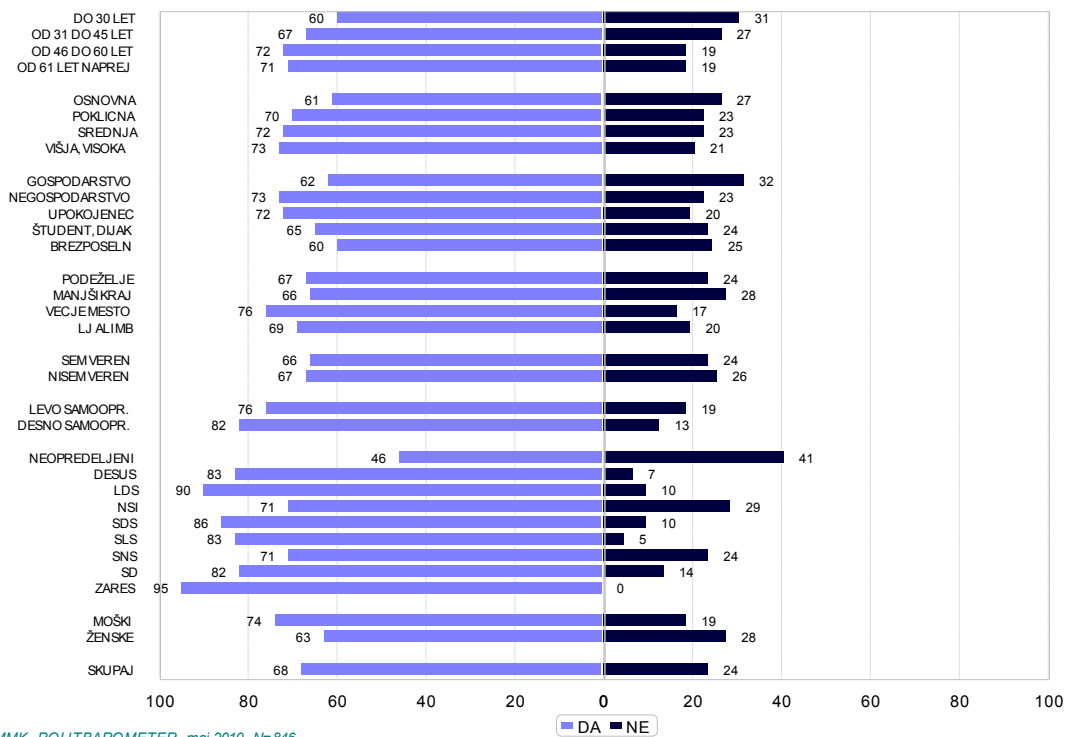
V longitudinalnem programu PB je tudi povpraševanje o volilnem ravnanju ob zadnjih državnozborskih volitvah. Odgovori respondentov kažejo vsaj na dvoje: prvič, kako se spomnijo svojih volilnih ravnanj in drugič, kako so jih po časovnem odmiku od volitev pripravljeni priznati. Na oboje vpliva vrsta okoliščin, brez dvoma pa tudi pogledi respondentov na aktualne politične razmere in položaj strank v njih. Graf 10.4 ilustrira variacije in odstopanja od rezultatov na volitvah v DZ leta 2008. Vidi se, da je neposredno po volitvah v »spominu« najbolj izražena zmagovita stranka, kasneje pa so nihanja navzgor (SDS) in navzdol (SD) ter zapuščanje manjših strank vse bolj očitna. Vidi se tudi, da dinamika političnega dogajanja v presekih meritev, še posebej ob zadnji, majski meritvi, vplivajo na opredeljevanje ob tem vprašanju.

najmlajši, nižje izobraženi, zaposleni v negospodarstvu, prebivalci manjših krajev in podeželja ter še posebej strankarsko neopredeljeni.

Graf 10.6

ČE BI BILE NASLEDNJO NEDELJO VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR. ALI BI VI ŠLI, ALI NE BI ŠLI NA VOLITVE?

(Glede na izbrane skupine, maj 2010)

CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

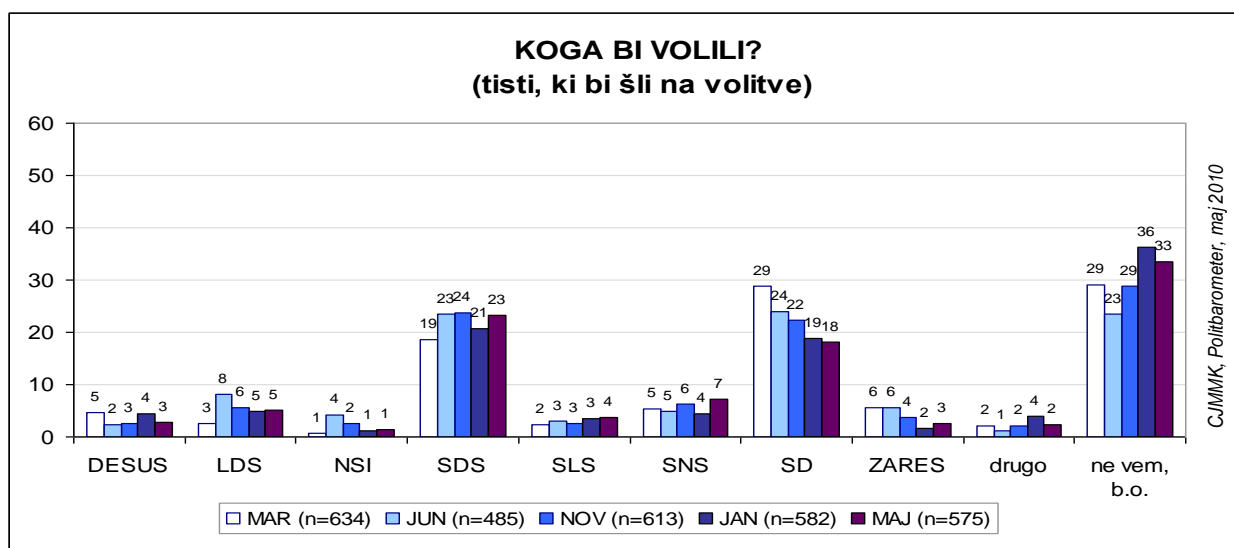
11.0 Strankarska opredeljevanja

11.1 »Volil bi« (strankarske preference – prvi korak)

Kot običajno, smo tudi v PB maj 2010 »domnevne udeležence volitev« povpraševali o stranki, za katero bi volili, neudeležence pa o »simpatijah« do določene stranke. Na tej osnovi oblikujemo »indeks strankarskih preferenc«, ki služi za nadaljnje prikaze in analize.

V grafu 11.1 so prikazana strankarska opredeljevanja na osnovi vprašanja »volil bi« v časovnem preseku marec 2009–maj 2010.

Graf 11.1

Očitna je »dinamika« opredeljevanja, ki se kaže v povečevanju ali zmanjševanju deležev, opredeljenih za posamezne stranke, še posebej izrazito kaskadno zmanjševanje deleža opredeljenih za SD (marec 09: 29%; maj 10: 18%), pa tudi za LDS, ZARES in NSI. Manj izrazito naraščanje opazimo pri SNS in SLS, SDS pa ostaja relativno stabilna na svoji ravni (z najvišjim deležem opredeljenih v maju: 23%).

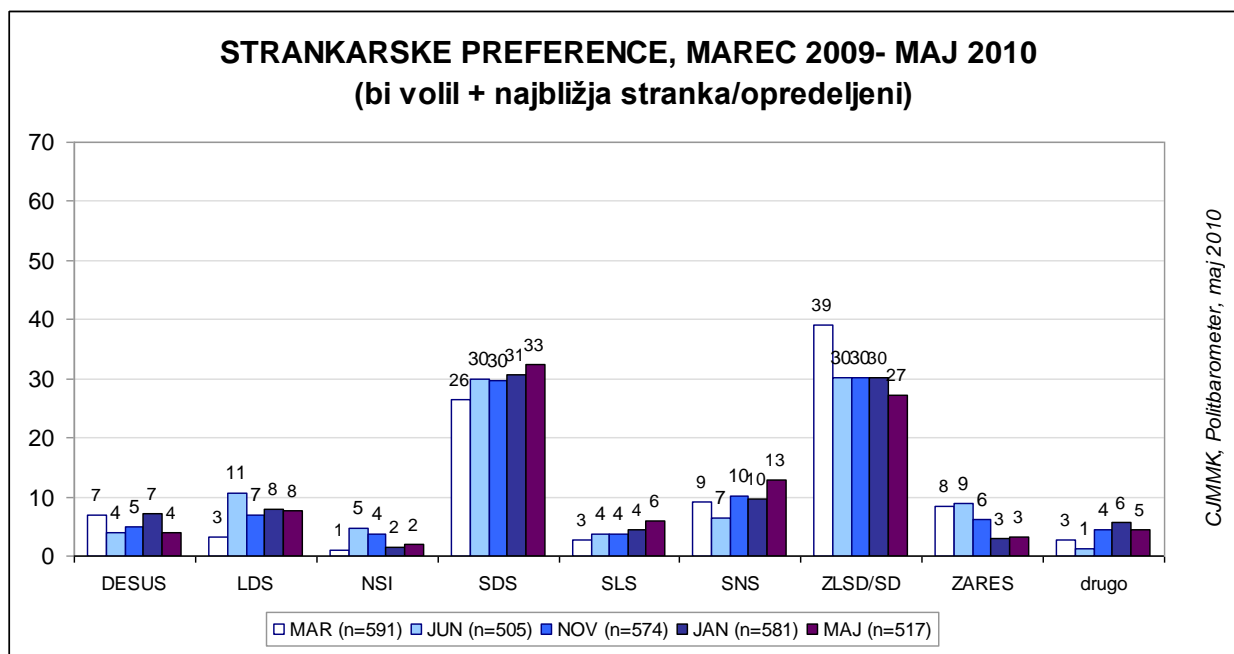
11.2 Strankarske preference maj 2010 in medčasovne primerjave

Graf 11.2 prikazuje strankarske preference (volil bi + najbližja stranka) in razmerja med strankami znotraj skupine opredeljenih. Dodatno so v grafu 11.3 prikazani intervali zaupanja, izračunani na osnovi meritve PB maj 2010.

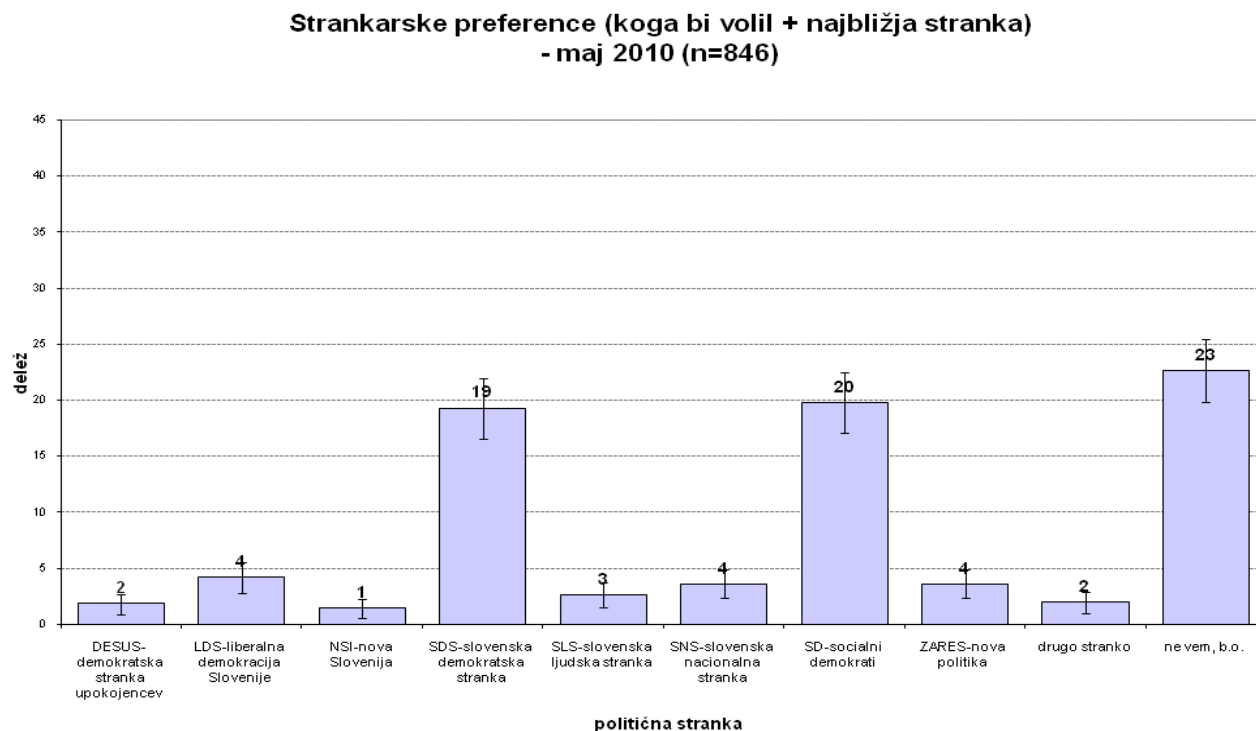
Graf 11.2 prikazuje dinamiko preferenčnega opredeljevanja v obdobju marec 09–maj 2010. Očiten je vstopni bonus SD (marec 09: 39%), ki mu sledi »normalizacija« razmerij med strankami in izenačenje preferenčnih pozicij SD in SDS, ob zadnji meritvi pa je očiten tudi

upad (SD: 27%) in porast (SDS: 33%) deleža preferenčnih podpor ključnima strankama v maju letos. Izguba preferenčnih podpor SD in drugih koalicijskih strank je verjetno posledica političnega spopada v predreferendumskem obdobju in v zvezi z arbitražnim sporazumom.

Graf 11.2

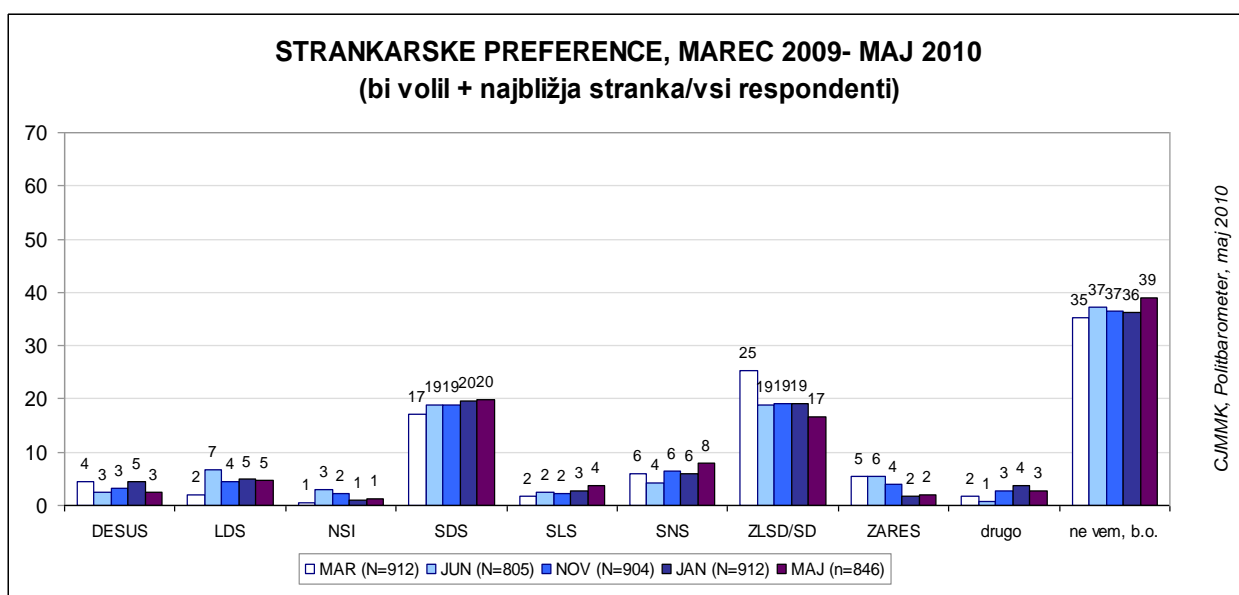

Graf 11.3 Intervali zaupanja

Graf 11.4 ilustrira zgoraj prikazana razmerja preferenčnega opredeljevanja na ravni celotnega vzorca (vsi respondenti). V toku predreferendumske kampanje se delež preferenčno opredeljenih ni povečal, ampak se je celo zmanjšal. Delež strankarsko neopredeljenih tokrat dosega kar dve petini (39%) vseh respondentov. Vse prej nakazane značilnosti v preferenčnem opredeljevanju se ponovijo, le da so prikazi manj izostreni. Vidi pa se, da je na ravni bližnjih medčasovnih primerjav v zadnjem preseku (januar–maj) pridobila preferenčno podporo predvsem SNS, izgubile pa so jo tri koalicijske stranke (SD, DESUS, ZARES).

Graf 11.4

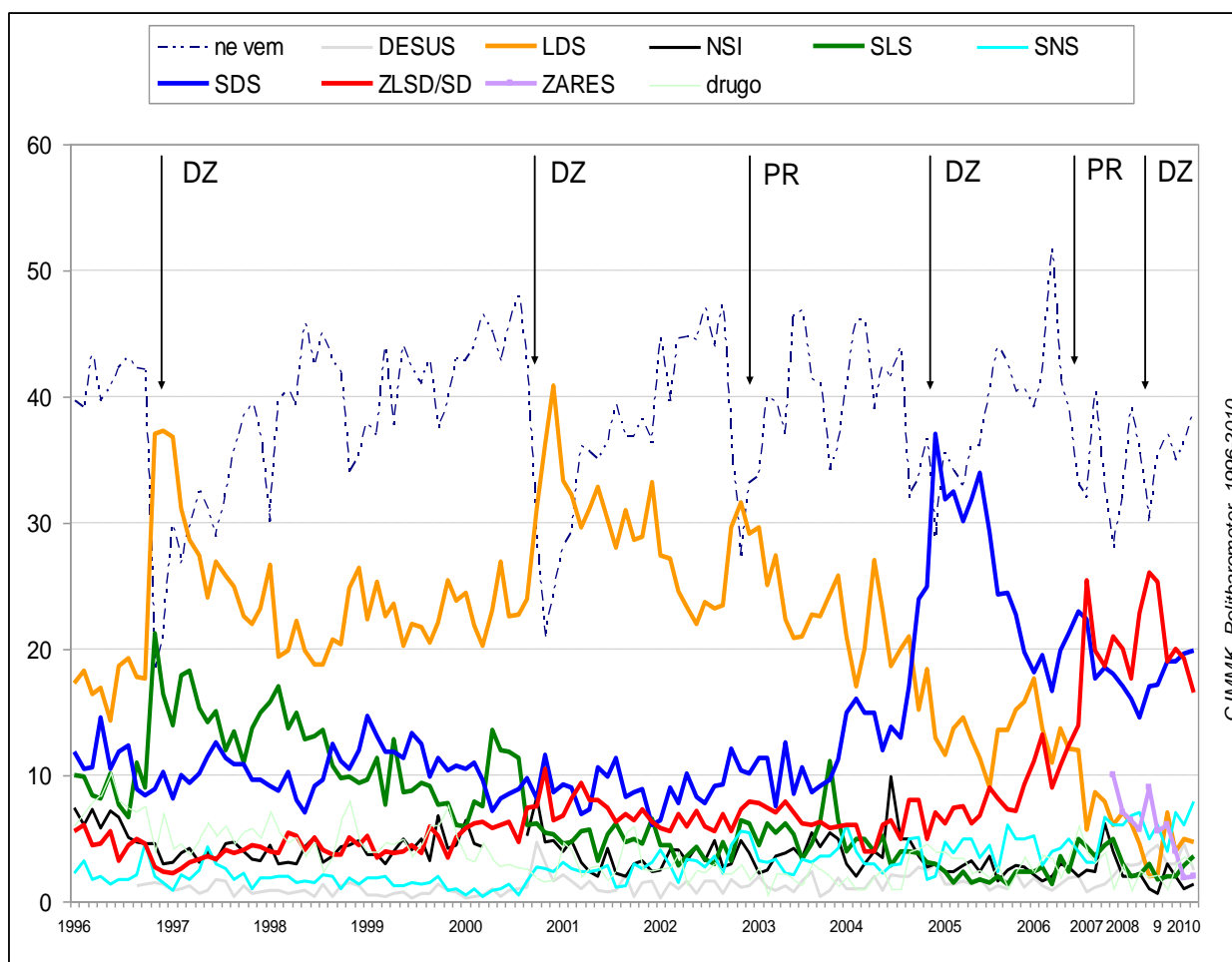

12.0 Strankarska opredeljevanja: medčasovni in strukturni prikazi

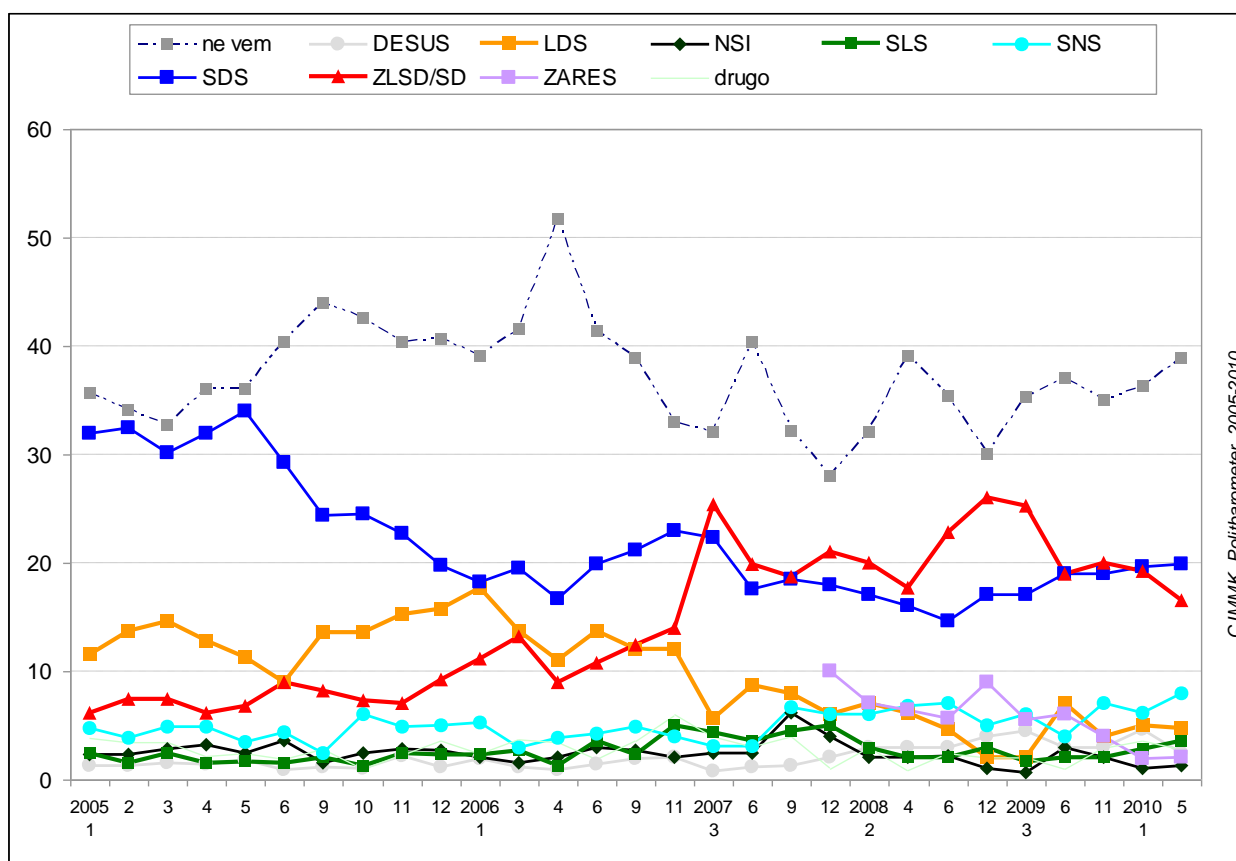
12.1 Strankarske preference – retrospektiva 1996–2010

V grafu 12.1, ki vključuje rezultate meritev od PB 1996 do danes ter grafu 12.2, ki izostreno pokaže na meritve za obdobje 2005 do 2010 so vidne osnovne tendence v preferenčnem opredeljevanju za nosilne stranke, tendence v neopredeljenosti ter opredeljevanje za manjše stranke.

Graf 12.1 STRANKARSKE PREFERENCE 1996–2010

Graf 12.2 STRANKARSKE PREFERENCE 2005 – 2010

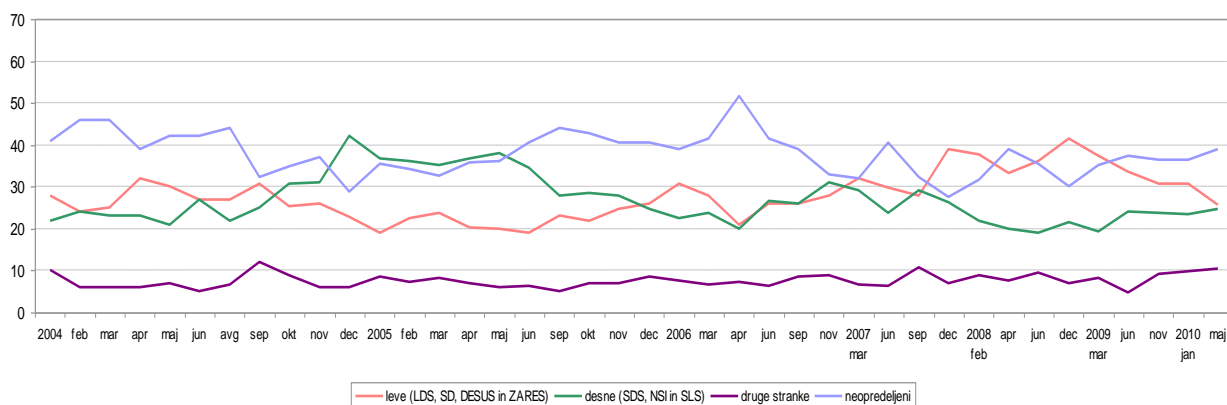
12.2 Preferiranje levo-sredinskih in desno-sredinskih strank – medčasovni (2004–2010) in strukturni prikazi

Ker smo se v poročilu izognili strukturni analizi preferenčnih izbir za posamezne stranke, podajamo na tem mestu kratek prikaz pogojenosti preferenčnega opredeljevanja na ravni dveh strankarskih grupacij: levo-sredinske in desno-sredinske, torej koalicijske oz. opozicijske grupacije, poimenovane glede na vlogo, ki so jo te strankarske skupine imele v mandatnem obdobju 2004–2008 in 2008 – do danes.

Graf 12.3 ilustrira potek preferenčnega opredeljevanja in strankarskih neopredeljenosti in jasno nakazuje prehode in izmenjave v pozicioniranju obeh skupin strank. Očiten je dominanten položaj skupine desno sredinskih strank v začetnem obdobju mandata vlade J. Janše in prav tako dominanten položaj skupine levo-sredinskih strank v zaključnem obdobju predhodnega in v začetnem obdobju mandata vlade B. Pahorja. Ob zadnji meritvi (maj 2010) se obe skupini znajdeti na isti ravni preferenčne podprtosti. Skupina koalicijskih strank je na točki meritve (maj 2010) v celoti konzumirala vstopni bonus.

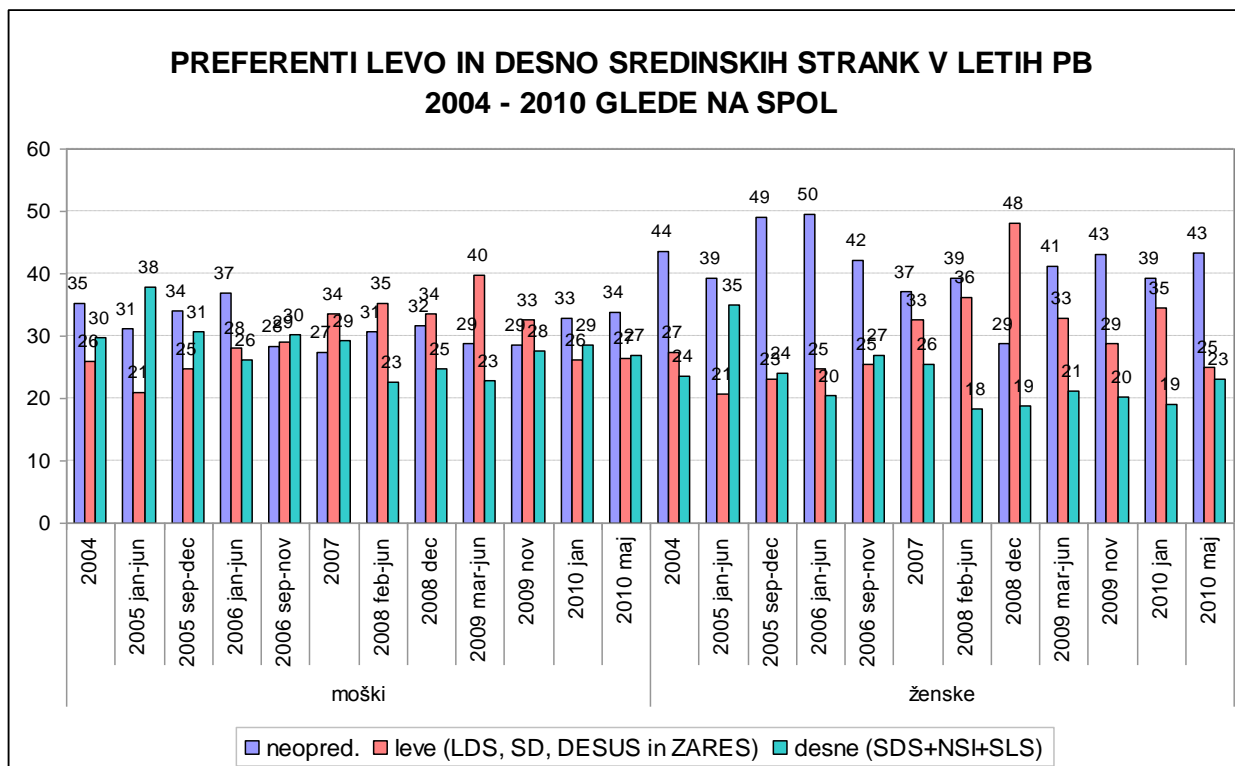
Graf 12.3

**GIBANJE LEVO IN DESNO SREDINSKIH STRANK
V OBDOBJU JANUAR 2004 - MAJ 2010**

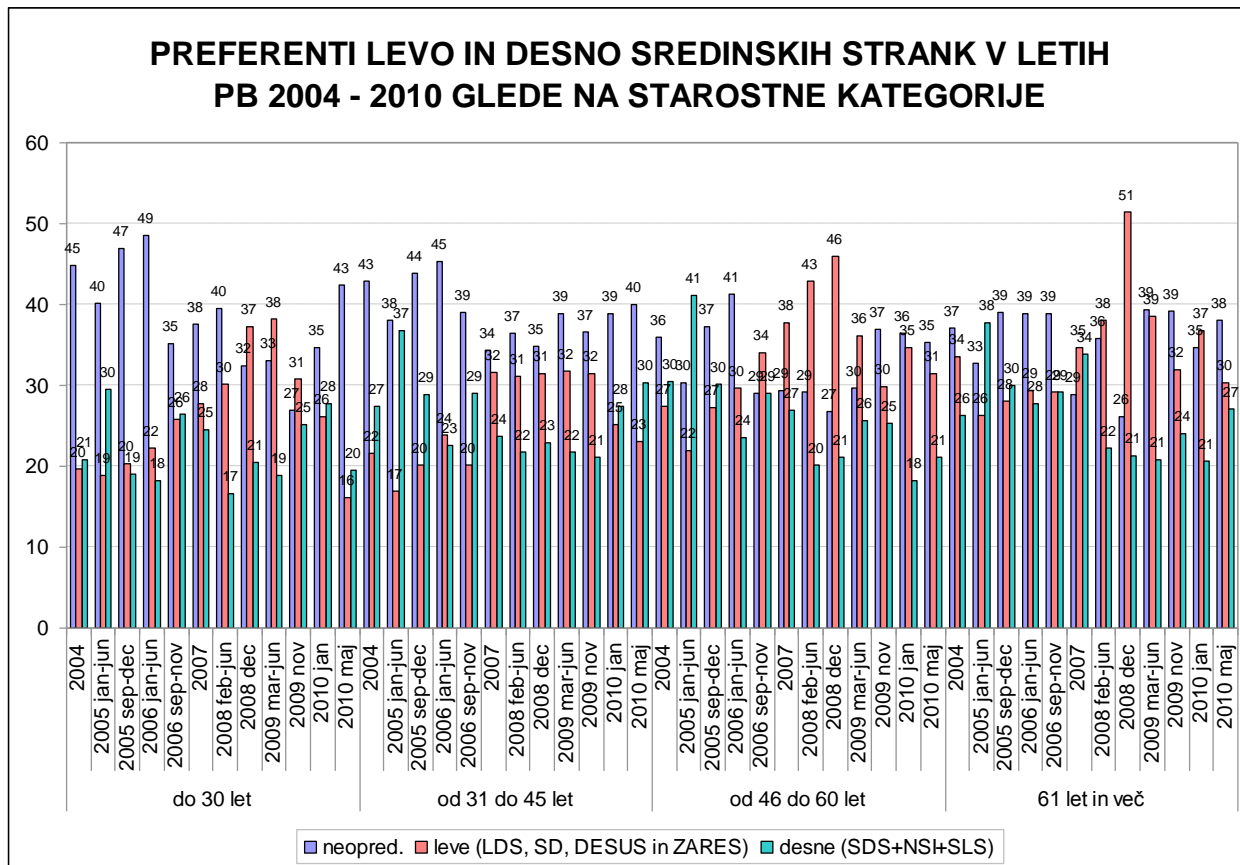

Grafi 12.4 do 12.9 ilustrirajo potek preferenčnega opredeljevanja za skupini levo-sredinskih in desno-sredinskih strank ter za neopredeljene za obdobje 2004–2010 glede na spol, starost, izobrazbo, kraj bivanja, ne-vernost ter levo-desno samoopredeljevanje. Že površen pregled grafičnih prikazov, še bolj pa podrobno »preiskovanje« preferenčnega opredeljevanja po skupinah pokaže, da to opredeljevanje značilno sodoločajo pripadnost respondentov opazovanim socio-demografskim skupinam. Dalje, pokaže se, da je preferenčno opredeljevanje močno nazorsko določeno oz. poteka paralelno z nazorsko opredeljenostjo respondentov.

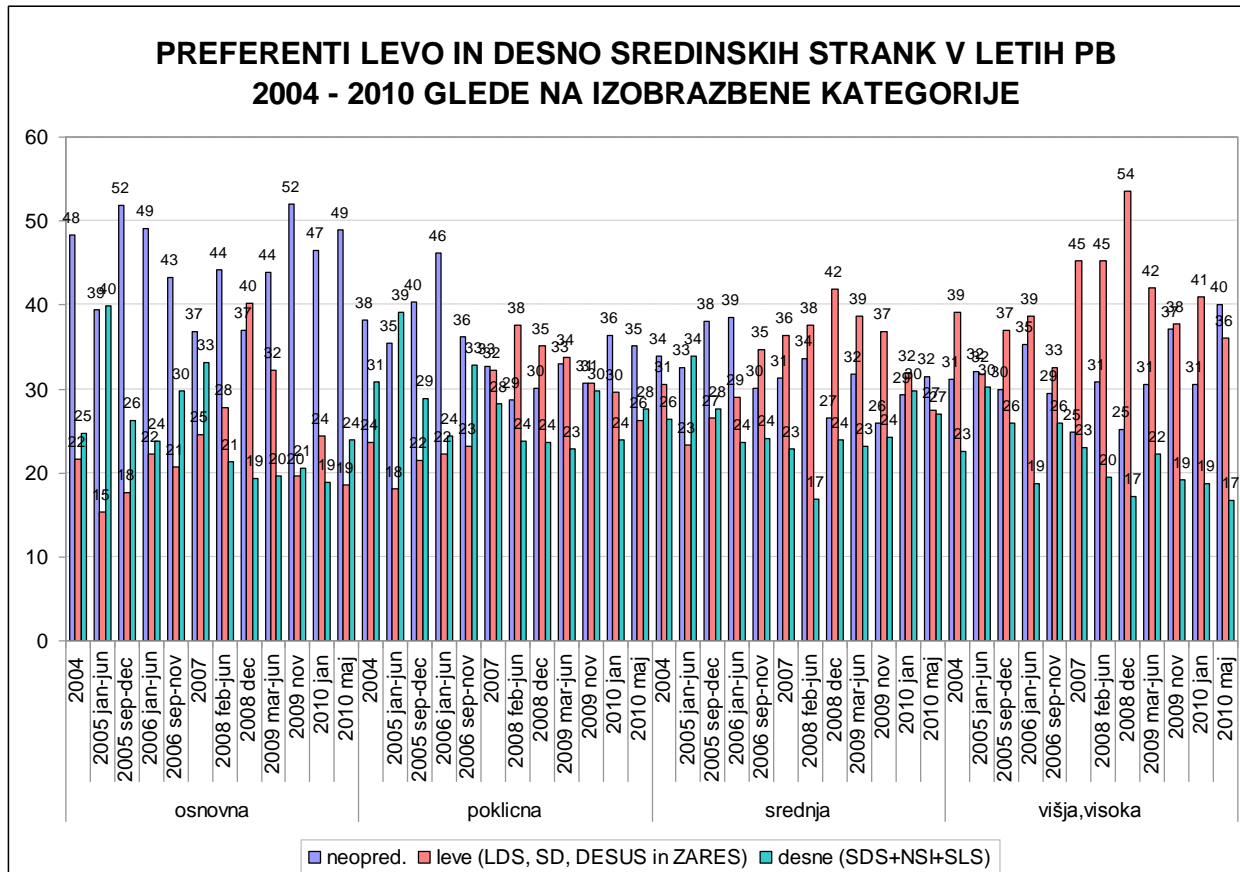
Graf 12.4

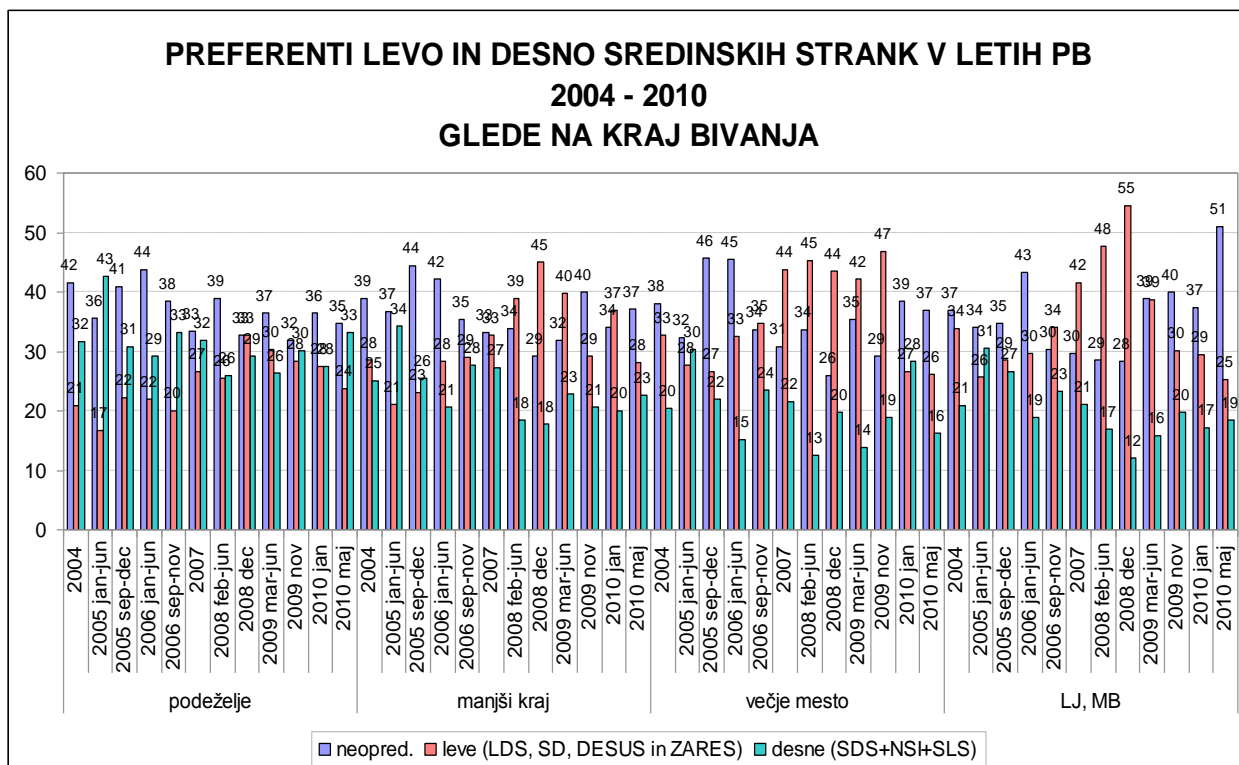
Graf 12.5

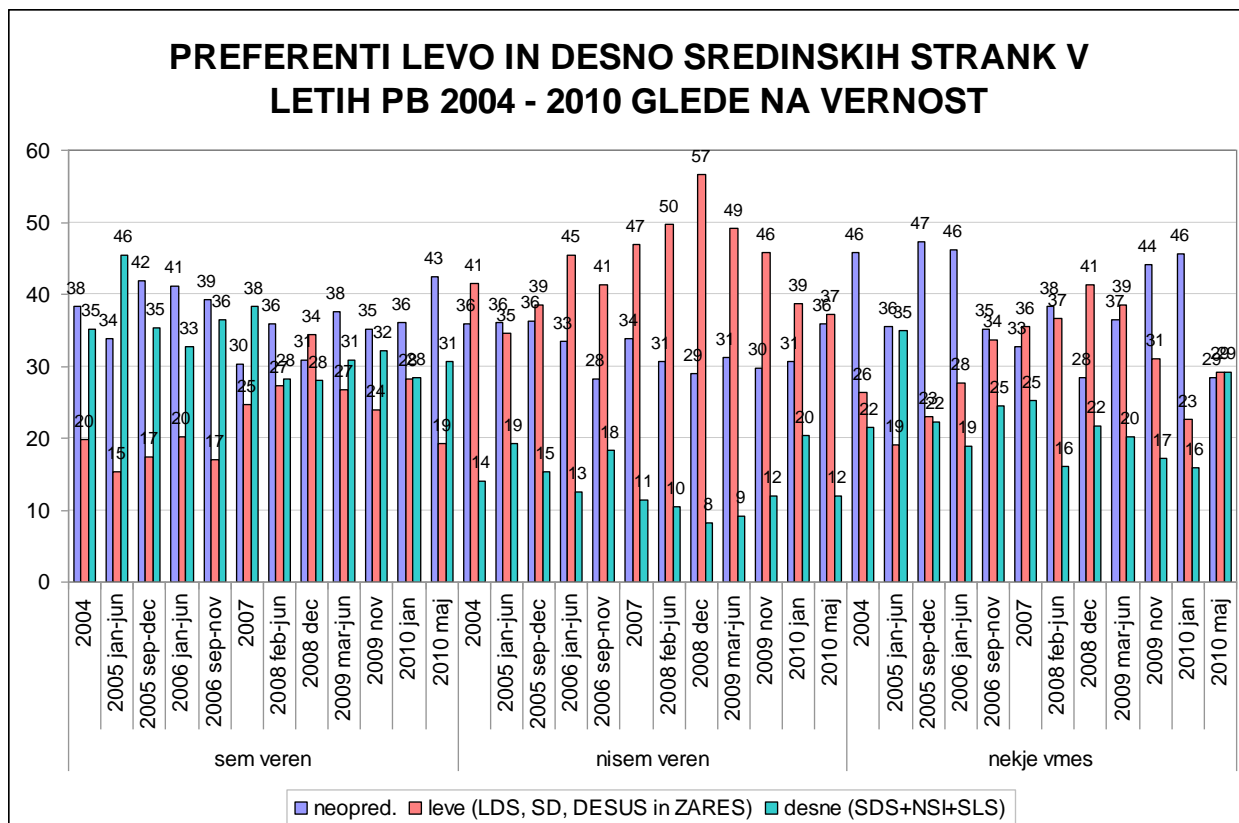
Graf 12.6

Graf 12.7

Graf 12.8

Četrty del

Druga aktualna vprašanja

V ta del poročila umeščamo rezultate odgovorov na dve aktualni vprašanji iz majske meritve (pogledi na krizo; udeležba pri dobičku), v poročilo pa smo umestili tudi prikaz pogledov na krizo in ocen kriznih razmer, kot jih razkriva meritev PB januar 2010 (13.2 in 13.3). Slednje smo storili v prepričanju, da gre za še vedno aktualne vidike in poglede javnosti na reševanje krize in še posebej ob dejstvu, da se v majski raziskavi vsled vsebinskega poudarka na problematiki arbitražnega sporazuma in referendumu o njem, nismo mogli posvetiti drugim pomembnim reformnim posegom in projektom kot npr. reformi pokojninskega sistema, delovno-pravne zakonodaje, malemu delu, družinske zakonodaje, posegom v upravljanje z nacionalno infrastrukturo (železnice, Luka Koper) in upravljanjem z državnim premoženjem (Kapitalska družba, Nova Ljubljanska banka) itd, itd.

13.0 Pogledi na krizo

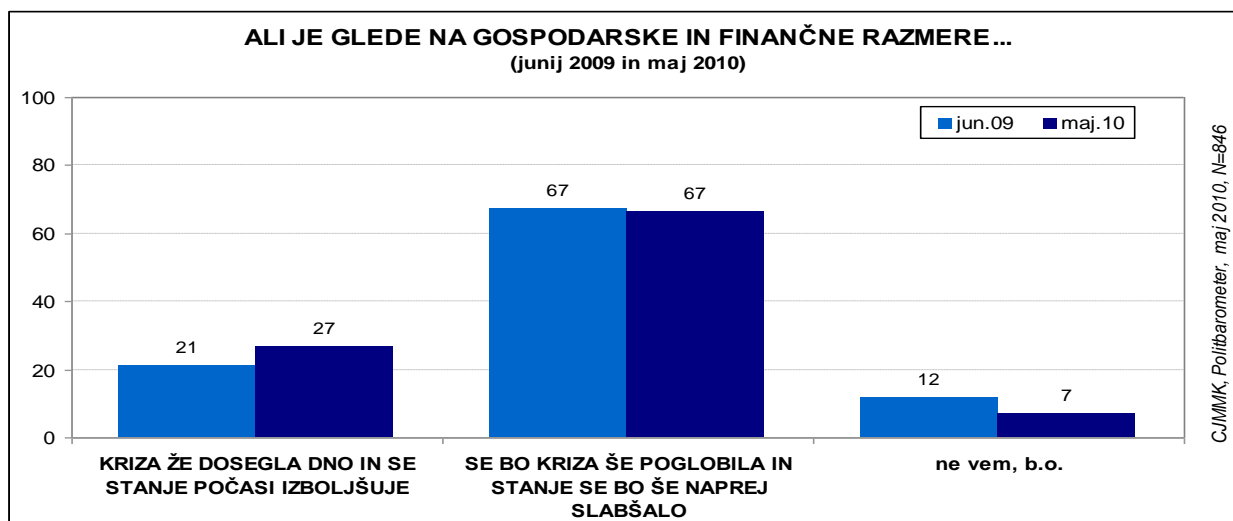
13.1 Ocene poteka krize

V tokratni eksperimentalni meritvi PB 5/2010 smo v zvezi z ocenjevanjem gospodarskih in finančnih razmer ter krizo tokrat drugič postavili vprašanje, ki je glasilo: »Ali je glede na gospodarske in finančne razmere:

- kriza že dosegla dno in se stanje počasi izboljšuje,
- se bo kriza še poglobila in stanje še naprej slabšalo?
- ne vem, b.o.«

Analiza prve meritve na osnovi tega vprašanja, ki smo ga postavili junija 2009, je pokazala, da dve tretjini vseh respondentov zaznava poglobljanje krize in slabšanje stanja, le petina vseh (21%) je tedaj menila, da je kriza dosegla dno in da se stanje počasi izboljšuje. Kot najbolj kritični ocenjevalci kriznih razmer so tedaj še posebej izstopali samozaposleni (84%), zaposleni v negospodarstvu (77%), respondenti iz aktivnih starostnih skupin (od 31 do 45; 46 do 60 let: 73%) itd.

Graf 13.1

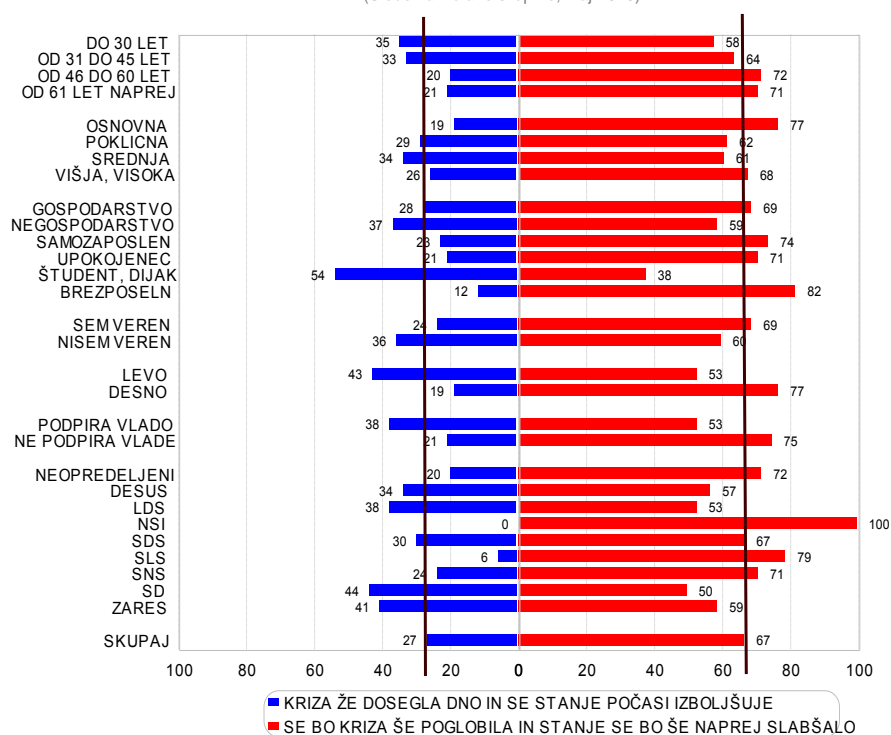
Rezultat tokratne, majske meritve, v primerjavi z meritvijo junija lani, potrjuje visok (67%) stabilen delež kritičnih ocen gospodarskih in družbenih razmer. Ob tokratni meritvi pa je upadel delež neopredeljenih (iz 12% na 7%) in značilno narasel delež respondentov, ki menijo, da je kriza že dosegla dno in se stanje počasi izboljšuje (iz 21% na 27%).

Analiza, ki je prikazana v spodnjem grafu pokaže, da več optimizma v ocenjevanju razmer izrekajo respondenti iz mlajših starostnih skupin (35%, 33%), srednje izobraženi (34%), zaposleni v negospodarstvu (37%), študentje in dijaki (54%), levo samoopredeljeni (43%) in podporniki vlade (38%) ter preferenti LDS (38%), SD (44%) in ZARES (41%). Med vsemi so najbolj kritični ocenjevalci razmer respondenti iz starejših starostnih skupin (72%, 71%), le z osnovno šolo (77%), samozaposleni (74%), brezposelni (82%) ter preferenti SLS (79%) in SNS (71%). Za vse v analizo vključene skupine, razen za študente in dijake velja, da delež kritičnih ocen razmer močno presega delež optimističnih ocen.

Graf 13.2

ALI JE GLEDE NA GOSPODARSKE IN FINANČNE RAZMERE...

(Glede na izbrane skupine, maj 2010)

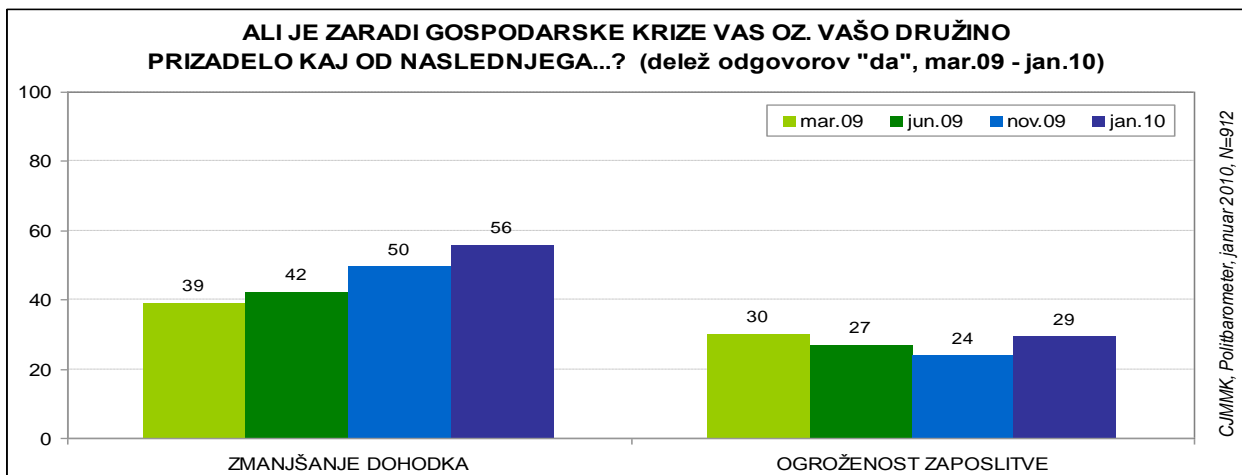
CJMMK, POLITBAROMETER, maj 2010, N=846

Očitno je, da med ljudmi še vedno močno prevladuje kritično ocenjevanje gospodarskih in družbenih razmer.

13.2 Pogledi na krizne razmere – januar 2010

Kako ljudje zaznavajo učinke krize v svojem osebni in družinski okolju, prikazuje graf 13.3. Rezultati meritev marec 09 – januar 10 še dodatno razjasnjujejo »utrjenost« predstav o učinkih krize na ravni posameznika in družine. Najbolj izstopa zaznava o »zmanjševanju dohodka« (junij 09: 42%; november 09: 50%; januar 10: 56%) ter o »ogroženosti zaposlitve« (junij 09: 27%; november 09: 24% in januar 10: 29%). Ob tokratni meritvi nismo posebej povpraševali o odnosu do »skrajšanja delovnika« (junij 09: 16%; november 09: 14%) in o »izgubi zaposlitve« (junij 09: 9%; november 09: 12%!).

Graf 13.3

V medčasovni primerjavi (graf 13.4) se kot najpomembnejši učinek krize pokaže »zmanjšanje dohodka«. To zmanjšanje v januarju letos zaznajo in izražajo sicer vse opazovane kategorije respondentov, še posebej izrazito pa skupine od 46 do 60 let (66%), poklicno (63%) in osnovnošolsko izobraženi (58%), brezposelni (65%) itd. Med preferenti političnih strank sicer opazimo razlike v zaznavi »zmanjšane dohodka«, ki pa so glede na majhne skupine preferentov posameznih strank statistično nepomembne. To pa ne velja za skupini levo in desno samoopredeljenih, saj je med slednjimi (57%) izraziteje poudarjen ta krizni učinek.

Graf 13.4

ALI JE ZARADI GOSPODARSKE KRIZE VAS OZ. VAŠO DRUŽINO PRIZADELO ZMANJŠANJE DOHODKA, OGROŽENOST ZAPOSLOTIVE?

(delež odgovorov "da", glede na izbrane skupine, januar 2010)

13.3 Stališča o protikriznih ukrepih – januar 2010

Tokrat, tretjič, smo v presojo postavili štiri skupine vladnih protikriznih ukrepov:

- a) državna jamstva za varčevalne vloge,
- b) preprečevanje kreditiranja menedžerskih odkupov,
- c) zagotavljanje državnih sredstev in jamstev bankam za kreditiranje gospodarstva ter
- d) subvencioniranje skrajšanega delovnega časa in nadomestil za čakanje na delo.

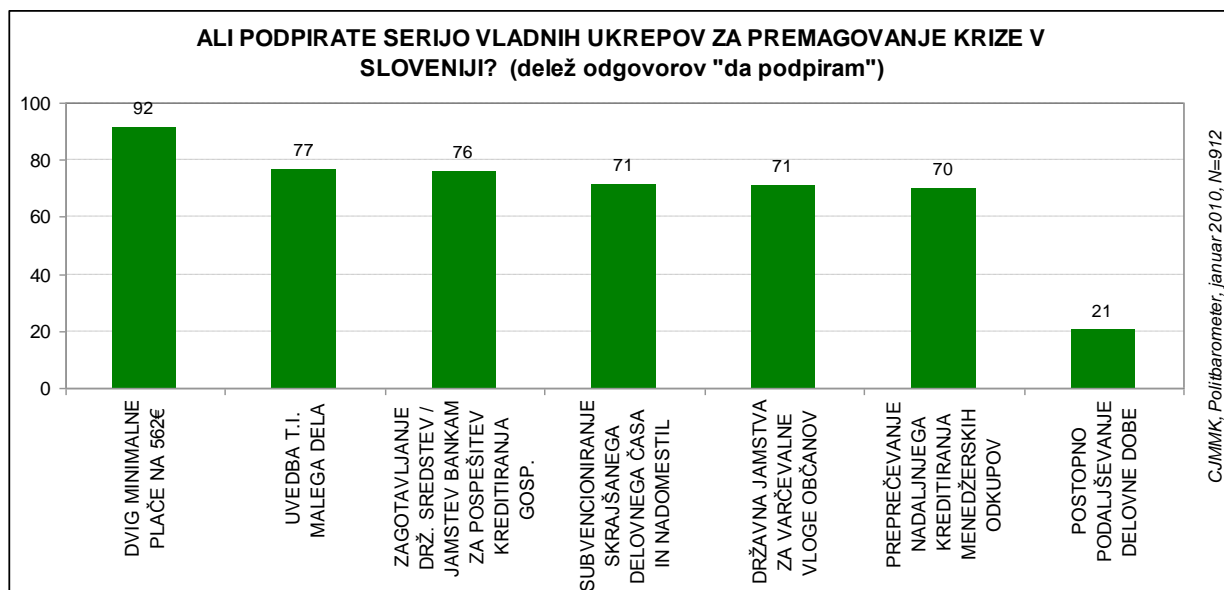
K tem pa smo dodali še:

- e) dvig minimalne plače na 562 €,
- f) uvedba t. i. malega dela, ki dopušča krajše zaposlitve študentom, upokojencem in brezposelnim in
- g) postopno podaljševanje delovne dobe do upokojitve.

Rezultati januarske meritve so prikazani v grafu 13.5 **Daleč najbolj podprt med vsemi opazovanimi kriznimi ukrepi je dvig minimalne plače na 562 € (podpira: 92%)**. Temu ukrepu po podpori sledi »uvedba t. i. malega dela« (77%), medtem ko je med vsemi opazovanimi **ukrepi najmanj podprto »postopno podaljševanje delovne dobe (21%)**.

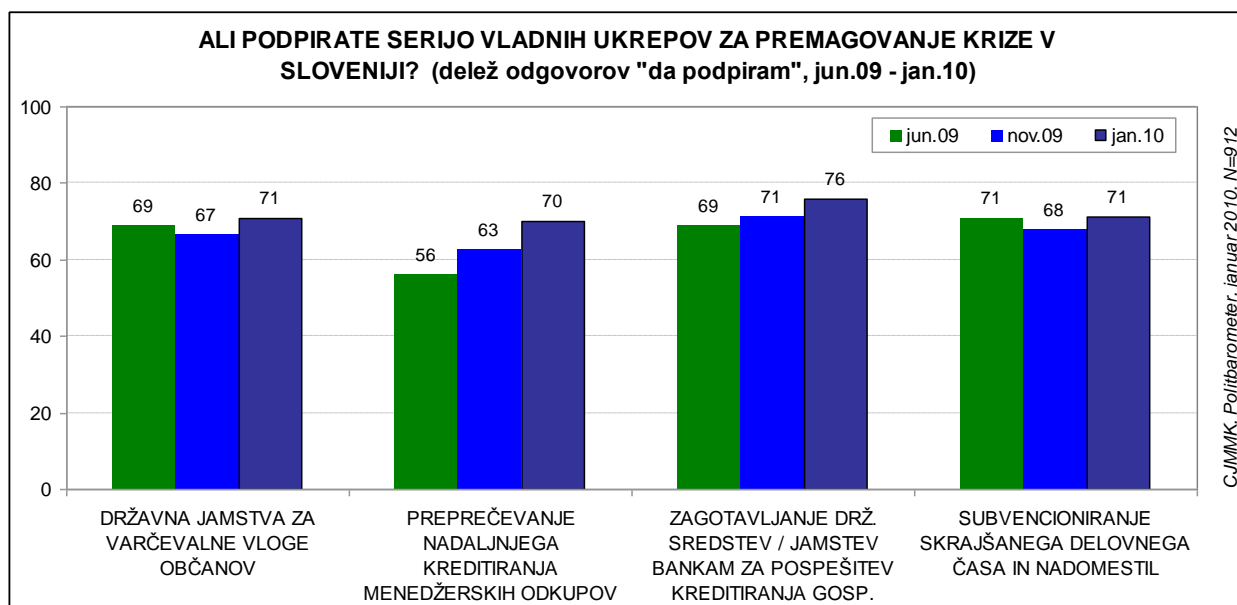
Analiza pokaže, da v izrekanju visoke podpore med opazovanimi skupinami ni razlik. Tudi v zvezi z uvedbo t. i. malega dela (77%) so razlike v podpori statistično nepomembne. Respondenti vseh opazovanih skupin ukrep v veliki večini podpirajo. Bistveno drugačno sliko pa kaže podpora »postopnemu podaljševanju delovne dobe do upokojitve«. Sicer pa tudi za ta ukrep velja, da ga respondenti iz vseh opazovanih skupin (starostnih, izobrazbeni, poklicnih itd.) v veliki meri (od 68% do 90%) ne podpirajo. Med tistimi, ki postopno podaljševanje delovne dobe najodločneje odklanjajo, izstopajo predvsem respondenti iz skupine od 31 do 45 let starih (80%), le z osnovno šolo (82%), brezposelni (90%), desno samoopredeljeni (82%), respondenti, ki ne podpirajo vlade B. Pahorja (80%), pa tudi strankarsko neopredeljeni (81%), preferenti DESUS (81%) itd. Ideja o podaljševanju delovne dobe pa naleti na frontalno odklonitev med preferenti SNS (93%!). Nekaj več podpore skrajševanju delovne dobe zaznamo med višje in visoko izobraženimi (31%), najmlajšimi (do 30 let: 26%), dijaki, študenti (29%), respondenti iz večjih mest (26%), nevernimi (29%), preferenti SD in SDS (27%) itd.

Graf 13.5

Za ukrepe (a)–(d), o katerih tokrat povprašujemo tretjič (graf 13.6), pa je značilno postopno, bolj ali manj izrazito kopičenje podpor. Ob vseh štirih ukrepih je namreč podpora iz junija oz. novembra 09 narasla in se giblje na ravni od 70% do 76%, postopnost naraščanja pa se pokaže predvsem ob ukrepu (b) – preprečevanje nadaljnega kreditiranja menedžerskih odkupov (junij 09: 56% - januar 10: 70%). Javnost je šele s časovnim zamikom dojela bistvo tega ukrepa in mu pritrčila.

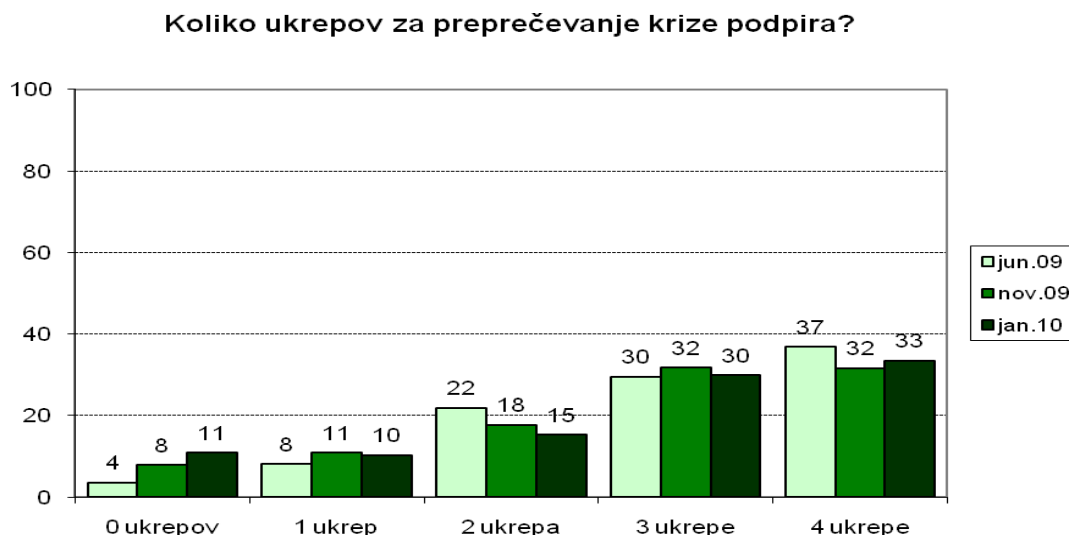
Graf 13.6

Indeks podpore vladnim ukrepom

Da je stopnja podpore štirim protikriznim ukrepom splošna, izrazita in visoka, pokaže indeks podpore vladnim ukrepom (graf 13.7), ki ilustrira rezultate treh meritev (junij-november 09 – januar 10). Ob tokratni meritvi dve tretjini vseh respondentov (63%) podpira najmanj tri od štirih ukrepov, nekoliko izrazitejšo podporo (67%) smo izmerili junija 09.

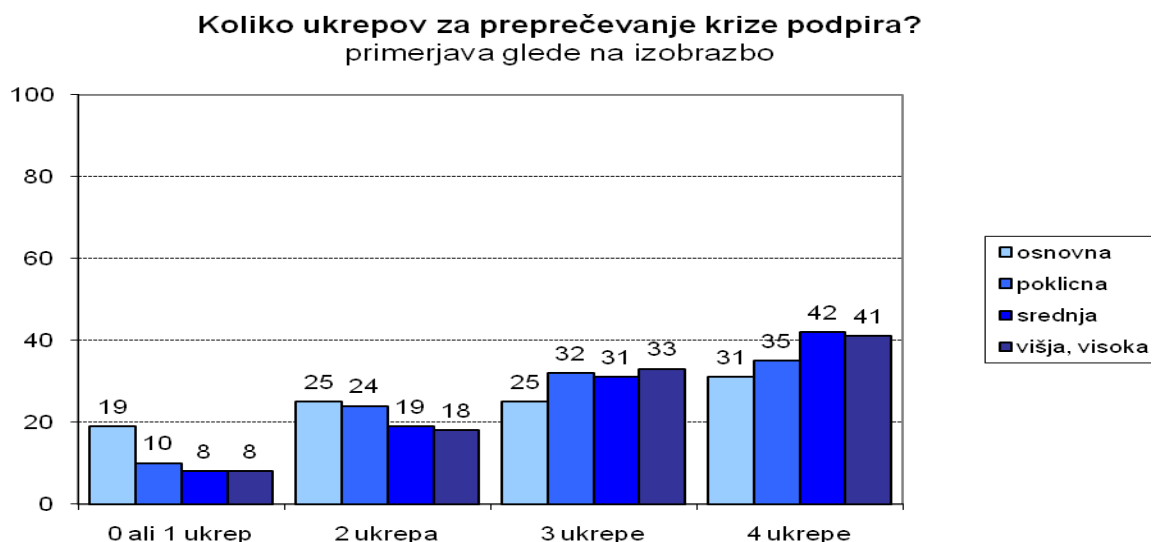
Graf 13.7

FDV - CJMMK, Politbarometer, junij 2009 - januar 2010

Analiza rezultatov tokratne meritve pokaže, da s podporo dveh ali več ukrepom izstopajo predvsem višje in visoko izobraženi (73% – 74%), vidneje pa zaostajajo v izrekanju podpor le osnovnošolsko izobraženi (graf 13.8).

Graf 13.8

FDV - CJMMK, Politbarometer, januar 2010, n=912

13.4 Stališča o udeležbi zaposlenih pri dobičku

V okviru eksperimentalne meritve PB 5/2010 smo v času, ko je v Državnem zboru še potekala razprava o možni zakonski določitvi obvezne udeležbe zaposlenih pri delitvi dobička, respondentom postavili vprašanje, ki je glasilo: »Poslanska skupina SD predlaga, da bi bili pri delitvi dobička – poleg lastnika in menedžerjev – obvezno udeleženi tudi zaposleni. Ali ta predlog odobravate, ali ne?«.

Odgovori na gornje vprašanje so prikazani v spodnjem grafu. 84,8% vseh vprašanih zamisel o obvezni udeležbi zaposlenih pri delitvi odobrava, le 7,1% jih ne odobrava, preostali (8%) pa so ob vprašanju neopredeljeni. Analiza pokaže, da je neznatno višji delež neodobravanja, kot v povprečju (7,1%) opazen pri skupini najmlajših (do 30 let: 12%), dalje, od 46 do 60 let (10%), med dijaki in študenti (19%) in brezposelnimi (11%) ter med desno samoopredeljenimi (10%) ter preferenti LDS (14%). Visoko oz. najvišjo podporo zamisli o obvezni udeležbi zaposlenih pri dobičku pa izrekajo respondenti iz starostne skupine 31 do 45 let (94%), zaposleni v negospodarstvu (95%), preferenti ZARES (97%), SD (94%), SDS (89%) itd.

Graf 13.9

